

1 Korinthe

1 Korinthe 1

- 1. Paulus, een geroepen** Van den van *Paulus* en hetgeen volgt, zie de aantekeningen Hand. 13:9; Rom. 1:1. **apostel van Jezus Christus, door den wil van God, en Sosthenes** Dezen menen enige dat geweest is dezelfde Sosthenes, die tevoren was een overste der synagoge te Corinthe, en tot *Christus* bekeerd is, Hand. 18:17, en dat hij nu bij Paulus was, of met hem van Corinthe was vertrokken, om de vervolging tegen hem, doch dit is onzeker., **de broeder,** Zo noemt hij dezen Sosthenes, niet alleen omdat hij een discipel van *Christus* was, maar ook een voornaam leraar en metgezel van Paulus, en bij de gemeente in grote achting. Zie dergelijke 2 Cor. 1:1; Gal. 1:2.
- 2. Aan de Gemeente Gods, die te Corinthe is, den geheiligden** Dat is, die door *Christus* en zijne gemeenschap van den gemenen hoop der wereld zijn afgezonderd tot ene gemeente Gods. **in Christus Jezus, den geroepenen heiligen, met allen, die den Naam van onzen Heere Jezus Christus aanroepen in alle plaats,** Namelijk van Achaje, waar Corinthe in lag, gelijk 2 Cor. 1:1 wordt uitgedrukt. Of, der gehele wereld, waar de naam van *Christus* aangeroepen wordt, gelijk Hand. 9:14; 2 Tim. 2:22 de gelovigen daardoor beschreven worden. Want hetgeen Paulus aan ééne gemeente schrijft, is een voorschrift, waarnaar zich alle gemeenten moeten gedragen; gelijk *Christus* zeide tot Zijne discipelen; Mark. 13:37. **beide hun en onzen Heere;**
- 3. Genade zij u** Zie hiervan, Rom. 1:7. **en vrede van God onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.**
- 4. Ik dank mijn God allen tijd over u, vanwege de genade Gods, die u gegeven is in Christus Jezus;**
- 5. Dat gij in alles rijk zijt geworden in Hem, in alle rede** Of, *in allen woord*. Dit wordt verstaan, of van de gave van bekwamelijk te kunnen uitspreken hetgeen door de kennis van hen begrepen was, of van het woord des apostels zelf, waardoor zij tot deze kennis van alle verborgenheden des geloofs gebracht waren; Hand. 20:20. **en alle kennis;**
- 6. Gelijk de getuigenis** Dat is, het woord des Evangelies van *Christus*, Rom. 1:16, gelijk hierna 1 Cor. 2:1. **van Christus bevestigd is** Namelijk uitwendig door verscheidene wonderen, die onder hen geschied waren, 2 Cor. 12:12, en inwendig door de verzegeling des Heiligen Geestes in hunne harten, 1 Cor. 2:12, en 2 Cor. 1:22. Zie ook Mark. 16:20. **onder u;**
- 7. Alzo dat het u aan gene gave** Namelijk tot zaligheid en stichting nodig. Anderszins kennen wij hier maar ten dele, en profeteren mar ten dele; 1 Cor. 13:9. En dit zegt hier de apostel in het algemeen van de ware christenen, die onder hen waren, welke hij daarna over het misbruik dezer gaven berispt ten aanzien van de gebreken, die ook onder sommigen van hen waren ingeslopen. **ontbreekt, verwachtende** Namelijk in zijn tweede toekomst, in welke wij, in al hetgeen ons nog ontbreekt, eerst zullen volmaakt worden; 1 Cor. 13:10,11,12. Zie ook 1 Petr. 1:7,13. **de openbaring van onzen Heere Jezus Christus.**
- 8. Welke God u ook zal bevestigen** Of, *versterken*; namelijk in het geloof en begonnen goed, dat alrede in u is. **tot het einde toe, om onstraffelijk** Dat is eigenlijk, die niemand zal kunnen beschuldigen; Rom. 1,33. **te zijn in den dag** Dat is, in den uitersten dag, wanneer *Christus* zal verschijnen om te oordelen en om de Zijnen volkomenlijk te verlossen; Rom. 2:16; Ef. 4:30. **van onzen Heere Jezus Christus.**

9. **God is getrouw**, Namelijk in het uitvoeren zijner beloften, waarmede Hij beloofd heeft dat Hij de Zijnen niet zal verlaten. Zie Jes. 49:15. **door Welken gij geroepen zijt tot de gemeenschap** Namelijk niet alleen de uitwendige, waardoor wij belijdeni gemeenschap te hebben aan *Christus* en Zijne weldaden, maar inzonderheid de inwendige, waarin wij door het geloof en door den Geest van *Christus*, met Hem verenigd en al Zijne weldaden deelachtig zijn. Zie Rom. 8:32; Ef. 3:17; 1 Joh. 1:3. **van Zijn Zoon Jezus Christus, onzen Heere.**
10. **Maar ik bid u, Of, vermaan u.** Hier begint de apostel hen te vermanen tegen de scheuringen, en hen te waarschuwen dat zij gene uitnemers moeten zijn der personen onder de leraars, alzo daaruit onenigheid rijst; noch om de uitwendige gaven den een meer aanhangen dan den ander. En de leraars zelf, da zij het Evangelie niet oppronken met menselijke wijsheid, of welsprekendheid, maar voorstellen in eenvoudigheid en kracht des Geestes van *Christus*. **broeders, door den Naam van onzen Heere Jezus Christus, dat gij allen hetzelfde spreekt** Dat is, enerlei wijze van spreken gebruikt van hetzelfde geloof, of van de gronden deszelven geloofs; omdat namelijk uit de verscheidenheid van spreken dikmaals komt verscheidenheid van gevoelen, of tenminste ijdele twisting., **en dat onder u geen scheuringen zijn**, Gr. *schismata*; welke eigenlijk verdeeldheden zijn, die in de gemeente rijzen over enige verschillen in het geloof, die niet fundamenteel zijn; of die het geloof zelf niet aangaan, maar de liefde en uitwendige ordeningen alleen; die zowel als ketterijen *welke eigenlijk de fundamenten der leer raken* onder de werken des vleses geteld worden, Gal. 5:20; hoewel het somwijlen ook breder genomen wordt. **maar dat gij samengevoegd zijt in een zelfden zin, en in Of, mening**; dit is het andere middel, om ware enigheid te houden in de gemeente, namelijk onder dezelfde wijze van spreken te houden enerlei mening of gevoelen. **een zelfde gevoelen.**
11. **Want mij is van u bekend gemaakt, mijn broeders, door die van het huisgezin van Chloe zijn, dat er twisten onder u zijn.**
12. **En dit zeg ik, dat een iegelijk van u zegt: Ik ben van Paulus, en ik van Apollos;** Dat deze Apollos ook te Corinthe velen tot het geloof gebracht heeft, blijkt uit Hand. 18:24,27. **en ik van Cefas;** Dat is, Petrus, zie Joh. 1:43; Gal. 2:9, waaruit nochtans niet volgt dat Petrus te Corinthe ook gepredikt heeft, maar het kan zijn dat enigen zijner discipelen daar geweest zijn, die zich op Petrus of op Petrus' leer beroemd hebben. **Want dat zij ook Paulus, Cefas en Apollo's namen hiertoe hebben misbruikt, en niet alleen de namen van andere leraars, blijkt uit hetgeen volgt 1 Cor. 4:6. en ik van Christus.** Deze waren de eenvoudige en oprechte Christenen die geen partijnamen van leraars hebben willen aannemen, en daaraan welgedaan hebben.
13. **Is Christus** Van hier voort brengt de apostel verscheidene redenen bij, waarmede hij bewijst dat zulke verdeeldheden onbehoorlijk zijn. **Want vooreerst schijnt hieruit dat men Christus wil verdelen, die alleen het hoofd is Zijner gemeente, wanneer men een deel van de gemeente alleen naar Christus noemt, en de andere delen naar Paulus, Petrus, Apollos en andere leraars. Daarenboven dat ook Christus niet alleen de Verlosser is van Zijne gemeente, eindelijk dat zij in iemands anders naam, dan in Christus' naam zouden gedoopt zijn. gedeeld? Is Paulus voor u gekruist? Of zijt gij in Paulus' Namelijk om Paulus' naam hierdoor aan te nemen. Zie van deze wijze van spreken Matth. 28:19. naam gedoopt?**
14. **Ik dank God, dat ik niemand van ulieden gedoopt heb, dan Krispus en Gajus;**
15. **Opdat niet iemand zegge, dat ik in mijn naam gedoopt heb.**
16. **Doch ik heb ook het huisgezin van Stefanus gedoopt; voorts weet ik niet, of ik iemand anders gedoopt heb.**

17. Want Christus heeft mij niet gezonden Dat is, niet voornamelijk. Want al de apostelen zijn gezonden geweest om te dopen, Matth. 28:19, en anderszins zou de apostel ook dezen niet hebben mogen dopen. Maar zij hebben dezen dienst, waartoe minder gaven van node waren dan tot het prediken, om geen tijd te verliezen, aan anderen van hunne discipelen en leraars overgelaten. Zie Hand. 10:48., **om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen; niet met wijsheid** In de navolgende woorden ontdekt de apostel den oorsprong, waaruit deze verdeeldheden onder de Corinthiërs waren gesproten, namelijk daaruit, dat enige leraars de oprechtheid in de eenvoudigheid des Evangelies van *Christus* zochten op te pronken met menselijke welsprekendheid en te vermengen met menselijke wijsheid of wijsbegeerte, waardoor de oren van sommige toehoorders kittelig werden, en andere oprechte leraars verachtten, of voorbijgingen; welk doen de apostel met zijn voorbeeld en andere redenen wederlegt. **van woorden, Gr. woord, of rede;** namelijk die de menselijke wijsheid leert, 1 Cor. 2:4; of met kunstige welsprekendheid. **opdat het kruis van** Dat is, het woord des kruises, gelijk in 1 Cor. 1:18 verklaard wordt. **Christus niet verijdeld worde.** Dat is, van zijn lof en kracht beroofd worde, hetwelk geschiedt als men dezelve aan de menselijke wijsheid of welsprekendheid toeschrijft.

18. Want het woord des Dat is, de leer des Evangelies van *Christus*, die voor ons gekruisigd is. **kruises is wel dengenen, die verloren gaan, dwaasheid;** Dat is, wordt van hen voor dwaasheid gehouden en van de wereldwijzen gerekend. **maar ons, die behouden worden, is het een kracht Gods;**

19. Want er is geschreven: Ik zal de wijsheid der wijzen Dat is, die voor wereldwijzen gehouden worden, of die zichzelf zulke wijsheid toeschrijven. De profeet verhaalt deze woorden tegen degenen, die het woord Gods, van de

profeten voorgesteld, verachtten, en meer hielden van menselijke leringen. **doen vergaan, en het verstand der verstandigen zal Ik te niet maken.**

20. Waar is de wijze? Dat is, wereldwijzen. Deze woorden schijnen genomen te zijn uit Jes. 33:18, waar dergelijke, doch wat veranderd, gevonden worden, of zijn de woorden van Paulus zelf, die hij uit de voorgaande getuigenis trekt. Dan de zin komt op een uit. **Waar is de schriftgeleerde? Waar is de onderzoeker dezer eeuw? Heeft God de wijsheid** Namelijk wanneer de mensen de goddelijke zaken naar dezelve willen afmeten. **dezer wereld niet dwaas gemaakt?** Dat is, getoond dwaas te zijn, of ook door een rechtvaardig oordeel tot dwaasheid overgegeven. Zie Rom. 1:21,22.

21. Want nademaal, in de wijsheid Gods Dat is, in de schepselen van den hemel en de aarde, door welke God Zijne wijsheid zonderling openbaart; Rom. 1:20., **de wereld God niet heeft gekend** Namelijk alzo het behoort en ter zaligheid nodig is; Rom. 1:18,20. **door de wijsheid,** Door hun natuurlijk verstand en rede. **zo heeft het Gode behaagd, door de dwaasheid der** Dat is, door de prediking des gekruisigden *Christus*, die de wereldse mensen voor dwaasheid houden, 1 Cor. 1:23. **prediking, zalig te maken, die geloven;**

22. Overmits de Joden een teken Dat is, wonderen. Zie Matth. 16:4; Joh. 4:48. **begeren, en de Grieken wijsheid zoeken;** Dat is, redenen, die van het menselijk vernuft voor wijsheid gehouden worden.

23. Doch wij prediken Christus, den Gekruisigde, den Joden wel een ergernis, en den Grieken een dwaasheid;

24. Maar hun, die geroepen zijn, Namelijk niet alleen uitwendig door het Woord, want alzo zijn ook de voorgaanden, die verloren gaan, geroepen; maar ook

inwendig en krachtig door den Geest Gods en naar Zijn voornemen; Rom. 8:28,30 en hier 1 Cor. 1:26,27. beiden Joden en Grieken, *prediken wij Christus, de kracht Gods, en de wijsheid Gods.*

25. Want het dwaze Gods is wijzer dan de mensen; en het zwakke Gods Dat is, hetgeen zij voor zwak en van gene kracht houden om de mensen tot de zaligheid te brengen, is sterker of krachtiger dan zij met al hun vermetele welsprekendheid en aanzienlijkheid. *is sterker dan de mensen.*

26. Want gij ziet uw roeping, broeders, dat *gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, Dat is, naar den uitwendigen staat en achting der mensen. niet vele machtigen, niet vele edelen.*

27. Maar het dwaze der Dat is, degenen, die de wereldwijzen voor dwazen, zwakken, onedelen, enz. houden. *wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen;*

28. En het onedele der wereld, en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, Dat is, dat zo gering geacht wordt, alsof het niets ware; 1 Cor. 3:7. *opdat Hij hetgeen iets is Dat is, dat geacht wordt iets, of wat groots te zijn., te niet zou maken;*

29. Opdat geen vlees Dat is, geen mens, gelijk Gal. 2:16, namelijk alsof er iets in hem ware, waardoor God bewogen zou zijn om hem deze genade meer dan andere te doen. *zou roemen voor Hem.*

30. Maar uit Hem zijt Dat is, uit Zijne genade en kracht; gelijk Rom. 11:36. Zie 1 Joh. 4:1,2,4,6. *gij in Christus Dat is, met Christus, door het geloof verenigd; Rom. 8:1. Jezus, Die ons geworden is wijsheid van Dat is, een oorzaak en stof van alle rechte wijsheid, en rechtvaardigheid, en heiligmaking. God, en*

rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing;

31. Opdat *het zij, gelijk geschreven is: Die roemt, roeme in den Dat is, alles Hem alleen toeschrijve, met dankzegging; Jer. 9:23. Heere.*

1 Korinthe 2

1. En ik, broeders, als ik tot u ben gekomen, ben niet gekomen met uitnemendheid Gr. *uitnemendheid van woord; of rede; dat is, een opgepronkte manier van spreken, door welke ik boven anderen wijs zocht te schijnen, of uit te munten; of, om u te overreden. Zie 1 Cor. 4:19. van woorden, of van wijsheid, u verkondigende de getuigenis Dat is, het Evangelie, hetwelk ons van God is geopenbaard, en getuigt van den wil Gods tot onze zaligheid; 1 Cor. 1:6. van God.*

2. Want ik heb niet voorgenomen Gr. *geoordeeld.* Want al was de apostel in vele andere zaken ervaren, zo had hij evenwel niet willen voordragen dan hetgeen tot hunne zaligheid nodig was. *iets te weten Dat is, van enige andere wetenschap bij u te spreken. onder u, dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd.*

3. En ik was bij ulieden in zwakheid, Deze dingen kunnen verstaan worden, òf van den nederigen stand, waarin zich de apostel gehouden heeft toen hij te Corinthe was, opdat niet hij, maar alleen zijne leer in aanzien zou wezen bij hen, tegen de opgeblazenheid dergenen, die deze scheuringen veroorzaakten; òf van de voorzichtigheid en beschroomheid, die hij gebruikt heeft in het voorstellen van de leer der zaligheid, om niets menselijks daaronder te vermengen, opdat de kracht derzelve niet aan zijne wijsheid of welsprekendheid, maar alleen aan den aard der leer, die hij predikte, en aan de medewerking van den Geest Gods zou worden toegeschreven: hetwelk met het volgende best overeenkomt. *en in vreze, en in vele beving.*

4. En mijn rede, en mijn prediking was niet in bewegelijke woorden der

menselijke wijsheid, maar in betoning des Dat is, betoning der geestelijke kracht, die uiterlijk door wonderen en inwendig door de werking des Heiligen Geestes bij zijn woord was gevoegd, 2 Cor. 3:3. geestes en der kracht;

5. Opdat uw geloof niet zou zijn Dat is, zijn oorzaak of fundament niet zou hebben. in wijsheid der Dat is, in redenen of woorden, die de menselijke wijsheid bedenkt. mensen, maar in de kracht Dat is, in de goddelijkheid der leer, door de kracht des Geestes Gods aan onze harten betuigd; Hand. 16:14. Gods.

6. En wij spreken wijsheid onder Dat is, de zwaarste verborgenheden van Gods Woord, gelijk 1 Cor. 2:7. Anderszins heeft hij ook de zwakken en tederen met melk gespijst. Zie 1 Cor. 3:2; Hebr. 5:12. de volmaakten; Dat is, die in de zaken des geloofs meer toegenomen zijn, en nu niet meer in de eerste beginselen behoeven onderricht te worden. Zie Rom. 14:1,2, en Rom. 15:1; Filip. 3:15; Hebr. 5:14. Dezen worden bij vergelijking van anderen, volmaakten genoemd: anderszins is hier niemand volmaakt in kennis zolang hij leeft; 1 Cor. 13:9. doch een wijsheid, niet dezer wereld, Dat is, die van het menselijke vernuft bedacht en groot geacht wordt. noch der oversten Dat is, der wijzen en machtigen, gelijk 1 Cor. 2:8. dezer wereld, Dat is, die van het menselijke vernuft bedacht en groot geacht wordt. die te niet worden;

7. Maar wij spreken de wijsheid Gods, Dat is, die God ons tot onze zaligheid heeft geopenbaard. *bestaande* in verborgenheid, Zo noemt de apostel de leer des Evangelies, omdat dezelve door geen menselijke wijsheid ooit is gevonden, maar was voor haar bedekt, totdat God die door Zijne profeten en apostelen heeft geopenbaard. die bedekt was, welke God Namelijk wijsheid Gods; waardoor verstaan wordt òf de persoon van *Christus*, die 1 Cor. 24 ook de wijsheid Gods genaamd wordt; òf de verborgenheden onzer zaligheid,

in *Christus* bij God voorgenomen, en daarna in het Evangelie geopenbaard tot onze heerlijkheid; Luk. 2:32. Beide komt met het volgende wel overeen. te voren verordineerd heeft tot heerlijkheid van ons, eer de wereld was;

8. Welke niemand van Namelijk uit hun natuurlijke rede of verstand, hoe groot en hoe kloek hetzelfde ook was. Hoedanige Herodes, Pilatus, Kajafas en andere machtigen in deze wereld geweest zijn, alsook de wijsgeren, schriftgeleerden en dergelijken. Anderszins heeft Abraham ook door Gods Geest en openbaring zijnen dag gezien, Joh. 8:56, en David heeft zich daarin verheugd, Ps. 16:9, met anderen godzalige koningen en profeten, Luk. 10:24, en ook sommigen van de oversten der Joden, gelijk Nikodemus en Jozef van Arimathea, hebben hem gekend; dan deze waren weinigen, en hebben in Zijnen dood niet gestemd; Luk. 23:51. Zie dergelijke wijze van spreken Joh. 3:32. de oversten dezer wereld gekend heeft; want indien zij ze gekend hadden, zo zouden zij den Heere der Namelijk die het hoofdstuk is van deze wijsheid Gods. Zo wordt *Christus* genaamd ten aanzien van Zijn goddelijke natuur, Ps. 24:7; Hand. 7:2, die gekruisigd is naar Zijn menselijke natuur. Zie dergelijke wijze van spreken Joh. 3:13; Hand. 3:15, en Hand. 20:28. heerlijkheid niet gekruist hebben.

9. Maar gelijk geschreven is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des Deze woorden voegt de apostel, tot nadere verklaring van de voorgaande profetische woorden, daartussen, om te tonen dat de verborgenheden des Evangelies, en de grootte der heerlijkheid, die God Zijnen gelovigen hiernamaals bereid heeft, zo waardig zijn, dat niet alleen geen oog en geen oor, maar zelfs geen vernuft die ooit heeft kunnen van zichzelf bedenken of ook verstaan. Zie 1 Petr. 1:10,11,12. mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben.

10. Doch God heeft *het* ons geopenbaard. Namelijk die God liefhebben. Want dat de apostel niet alleen van de apostelen spreekt, maar ook van degenen, die door hun woord in *Christus* geloven, blijkt uit het volgende. **door Zijn Geest; want de Geest onderzoekt alle** Dit zegt de apostel, niet omdat de Heilige Geest, die in ons woont, van enige goddelijke zaak onwetend zou zijn, die Hij zou moeten zoeken te weten, maar omdat Hem ook de allerdiepste zaken Gods, als eenzelfde God met den Vader en met den Zoon, klaarlijk bekend zijn; gelijk God wordt gezegd de harten en nieren te doorzoeken omdat zij voor Hem bloot en bekend zijn; Rom. 8:27; Openb. 2:23. **dingen, ook de diepten Gods.** Dat is, den allerverborgenen raad Gods. Zie Jes. 40:13.

11. Want wie van de mensen weet, hetgeen des mensen is, dan de geest des Dat is, de redelijke ziel en het verstand des mensen weet wat in hem is. Zie 1 Joh. 3:20. **mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand, hetgeen Gods is, dan de Geest Gods.**

12. Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, Dat is, die wereldse dingen leert en in wereldse dingen zijn vermaak heeft, of geluk stelt. **maar den Geest, Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn;** Namelijk tot onzen troost en onze zaligheid, dat is, *Christus* en Zijne weldaden; Rom. 8:32; Col. 2:9,10.

13. Dewelke wij ook spreken, niet met woorden, die de menselijke wijsheid leert, maar met *woorden*, Of, *redenen, bewegingen*. **die de Heilige Geest** Namelijk in Zijne goddelijke ingevingen en schriften, niet opgepronkt met menselijk welsprekendheid, maar krachtig in hun geestelijke eenvoudigheid. **leert, geestelijke dingen met geestelijke samenvoegende.** Of, *vergelijkende*. Gr. *tezamen oordelende*; dat is, gelijk de leer

geestelijk is, zo stellen wij ook die voor, niet met wereldse, maar met geestelijke woorden.

14. **Maar de natuurlijke mens** Gr. *de ziellijke mens*; dat is, die geen andere hogere wijsheid heeft, dan die hem het licht der natuur en het menselijke vernuft leert. Zie Jud. 19. **begrijpt niet de** Namelijk om dezelve aan te nemen en zichzelf tot zaligheid toe te eigenen; Rom. 8:5. Zie een voorbeeld Hand. 17:18, en Hand. 25:19. **dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet** Namelijk dan door de genade en kracht van Gods Geest, die het verstand verlicht en de harten opent; Hand. 16:14. **verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.** Gr. *geoordeeld*; dat is van menselijke en wereldse leringen met oordeel onderscheiden.

15. Doch de geestelijke *mens* Dat is, die door den Geest Gods is verlicht en wedergeboren. **onderscheidt wel alle dingen, maar** Namelijk ter zaligheid nodig. Want ook de gelovigen dwalen somtijds wel in sommige zaken, maar die ter zaligheid zo nodig niet zijn; of wanneer zij deze gave der onderscheiding niet genoeg opwekken door naarstigheid en gebeden. Zie Joh. 10:4,27; 1 Thess. 5:21; 1 Joh. 4:1. **hij zelf wordt van niemand** Namelijk die niet wedergeboren of geestelijk is; anderszins moet ook de geest der profeten den profeten onderworpen zijn; 1 Cor. 14:29,32. **onderscheiden.** Of, *geoordeeld*; dat is *met oordeel onderscheiden*; gelijk 1 Cor. 2:14.

16. Want wie heeft den zin des Heeren Of, *den Geest des Heeren*, gelijk Jes. 40:13, waar deze woorden staan, uitgedrukt wordt; dat is, den zin of de mening van den Geest des Heeren; Rom. 8:27. **gekend, die Hem zou onderrichten? Maar wij hebben den zin van Christus.** Dat is, de mening van *Christus* is ons bekend gemaakt door Zijn woord en door Zijn Geest, gelijk hier voren verklaard is, 1 Cor. 2:10,12.

1 Korinthe 3

1. En ik, broeders, kon tot u niet spreken als tot geestelijken, Dat is, als tot zodanigen die door Gods Geest uitnemend verlicht zijn en in de kennis zeer toegenomen. Zie Gal. 6:1. maar als tot vleselijken, Dat is, als tot zodanigen, in welken het vlees, of menselijke genegenheden zich nog te veel openbaren, gelijk in de kinderen pleegt te geschieden, die de genegenheden meer volgen dan de rede. als tot jonge kinderen Dat is, die nog zeer teder en onwetend zijn in de leer van *Christus*; en hiermede verklaart Hij het woord *vleselijke*, opdat het niet zou genomen worden voor mensen, die geheel vreemd zijn van den Geest van *Christus*, gelijk het dikmaals in de Heilige Schrift gebruikt wordt. Zie Rom. 8:8. in Christus.
2. Ik heb u met melk gevoed, Dat is, met de eerste verklaringen der fundamenten der Christelijke leer, die met eenvoudige en naakte woorden voorgesteld worden. Gr. *met melk gedrenkt*. en niet met *vaste spijs*; Dat is, de hogere verklaringen der Christelijke leer, die met hogere woorden en diepzinniger redenen worden voorgesteld. Zie breder Hebr. 5:12, enz. want gij vermocht *toen* nog niet; ja, gij vermoogt ook nu nog niet.
3. Want gij zijt nog vleselijk; want dewijl onder u nijd is, en twist, en tweedracht, zijt gij niet vleselijk, en wandelt *gij niet* naar den mens? Dat is, gelijk de natuurlijk mensen plegen, hetwelk voor u onbetamelijk is.
4. Want als de een zegt: Ik ben van Paulus; en een ander: Ik *ben* van Apollos; zijt gij niet vleselijk? Dat is, nog door vleselijke of kinderlijke genegenheden gedreven in het onderscheiden van uwe leraars.
5. Wie is dan Paulus, en wie is Apollos, anders dan dienaars, door welken gij Dat is, door wier dienst en prediking; Rom. 10:17. geloofd hebt, en *dat*, gelijk de

- Heere aan een iegelijk gegeven heeft?
6. Ik heb geplant, Dat is, den eersten grond der gemeente door mijne predikatie gelegd, gelijk hierna verklaard wordt, 1 Cor. 3:10. Apollos heeft nat gemaakt; Dat is, hetgeen ik begonnen had, heeft Hij door Zijne leer bevorderd en versterkt. maar God heeft den wasdom Dat is, het Woord, dat uitwendig van ons was gepredikt, in de harten der toehoorders krachtig gemaakt tot hunne bekering. Zie Joh. 6:44,65; Hand. 11:21, en Hand. 16:14, enz. gegeven.
 7. Zo is dan noch hij, die plant, iets, noch Te achten of te roemen; hetwelk alzo niet is te verstaan, alsof Paulus de dienaars wilde geacht hebben *want 1 Cor. 4:1 zal hij het tegendeel zeggen*; maar omdat niemand zich op de gaven der dienaren, wie zij ook zijn, alzo moet vergapen, dat hij hun de eer zou geven, die den oppersten auteur van dit werk toekomt; alzo het God is die hen stelt, die hun bekwame gaven geeft, en door hun arbeid krachtig is in de harten der mensen; 1 Cor. 3:5, en 1 Cor. 12:6; Gal. 3:5. hij, die nat maakt, maar God, Die den wasdom geeft.
 8. En die plant, en die nat maakt, zijn een; maar een iegelijk zal zijn loon ontvangen naar zijn arbeid.
 9. Want wij zijn Namelijk die dienaars van Gods Woord zijn. Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Dat is, gij als leden der gemeente Gods zijt degenen aan wie deze arbeid besteed wordt als aan een groot akkerwerk. Gods gebouw Een andere gelijkenis, genomen van een groot gesticht, waar een groot meester het beleid van heeft, en waar hij zijne dienaars bezig aan houdt, welke gelijkenis hij daarna breder uitlegt en toeëigent. zijt gij.
 10. Naar de genade Namelijk door welke ik tot een apostel van *Christus* ben geroepen, en met welke Hij mij tot nu toe in mijne bediening heeft bijgestaan en vergezelschaft. Waarmede hij alles, wat hij is en doet, niet in zichzelf, maar God toeschrijft. Gods, die mij gegeven is, heb ik als een wijs Dat

is, gelijk een recht, voorzichtig, en getrouw bouwmeester betaamt. **bouwmeester het fundament** Namelijk benevens de andere apostelen in het eerste oprichten van de gemeente van *Christus* door de gehele wereld, en ik als de eerste die uwe gemeente heb opgericht; Rom. 15:20; Ef. 2:20; Openb. 21:14. **gelegd; en een ander bouwt daarop.** Dit zegt hij van de gewone dienaren, die na de apostelen in de opgerichte gemeenten zijn geroepen en gesteld, en op der apostelen werk voortgingen; Rom. 15:20. **Maar een iegelijk zie toe, hoe hij daarop bouwe.** Sommigen verstaan dit van de personen, die door de leraars op het fundament gebouwd worden, gelijk het woord *werk* alzo genoemd wordt; 1 Cor. 9:1. Doch alzo de apostel hier zegt *een iegelijk zie toe, hoe hij daarop bouwt*, en niet, *wien hij daarop bouwt*, zo wordt dit gemeenlijk en bekwamelijker verstaan, dat de apostel hier de leraars wil vermanen, dat zij toezien welke leer zij op het fundament, dat de apostelen gelegd hebben, voorstellen tot versterking en vermeerdering der opgerichte gemeenten.

11. Want niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen Of, behalve hetgeen; namelijk van mij en de andere apostelen. **gelegd is, hetwelk is Christus** wordt het fundament der gemeente genoemd, òf ten aanzien van hem zelve, waar de zaligheid der gemeente op steunt, omdat Hij als waarachtig God en mens ons de zaligheid heeft verworven, en dezelve door Zijnen Geest toeëigent; Matth. 16:18; 1 Petr. 2:6, òf ten aanzien van de leer, waardoor wij tot Hem als den enigen Zaligmaker worden gewezen en gebracht, en door het geloof in Hem ontvangen gerechtigheid, heiligheid en het eeuwige leven. Op deze leer ziet de apostel hier, en verklaart dat wij in de leer des Evangelies tot niemand anders mogen worden gewezen om zaligheid te vinden, dan tot zijn persoon en verdiensten. Zie Joh. 14:6; Hand. 4:12; Ef. 2:20. **Jezus Christus.**

12. En indien iemand op dit fundament Dat is, op deze leer van de zaligheid in *Christus Jezus* alleen te zoeken.

bouwt: goud, zilver, Dat is, stichtelijke leringen, niet getrokken uit menselijke wijsheid, maar uit de rechte gronden van Gods Woord; 2 Tim. 1:13. **kostelijke stenen, hout, hooi,** Hierdoor worden verstaan, niet enige ketterijen of valse leringen, die het fundament omstoten, waardoor de gemeente van *Christus* verleid of gescheurd wordt, want zulke veroordeelt Gods woord als werken des vleses, die de mensen van de zaligheid beroven, Hand. 20:30; Gal. 5:20; 1 Tim. 4:1,2,3; maar enige leringen, dwalingen, of inzettingen van minder gewicht, uit menselijk vernuft voortgebracht, die het fundament niet omstoten, of enige zonderlinge en onnodige geschillen, die niet stichten, en opgepronkte wijzen van spreken buiten Gods Woord, welke de apostel in deze eerste vier hoofdstukken doorgaans bestraft. **stoppelen;**

13. Eens iegelijks Namelijk leraars. Want van die en hun werk spreekt hier de apostel alleen. **werk zal** Dat is, leer, die Hij voorstelt. **openbaar worden; want de dag zal het** Dat is, de tijd; of het licht der waarheid; Rom. 13:12,13; Ef. 5:13; 2 Petr. 1:19. **verklaren, dewijl** Namelijk of het hout, hooi, stro en stoppelen, dan of het goud, zilver en kostelijke stenen zijn. **het door vuur ontdekt** Door dit vuur kan hier niet verstaan worden een vagevuur, waardoor de mensen na dit leven van hunne zonden zouden gevaagd of gereinigd worden, overmits door dit vuur, waar Paulus hier van spreekt, niet alleen het werk, dat vergaat of verbrand wordt, maar ook dat blijft en beloond wordt, zal beproefd worden; maar wordt verstaan òf van het vuur des Heiligen Geestes, die door het licht van Gods Woord den vasten arbeid en trouwe leringen der leraren mettertijd ontdekt in de gemeente Gods, en die de onnodige of zonderlinge leer onderscheidt en doet verdwijnen; niet anders dan het goud door het vuur van zijne onreinheden wordt gezuiverd; Ps. 12:7; Jer. 23:29. Of, het vuur van vervolging, zwaarigheid en verzoeking, waardoor de oprechte leer gelijk als beproefd wordt, omdat zij alsdan

ons een vasten troost geeft, hetwelk de andere niet doen kan; Jak. 1:2; 1 Petr. 1:6,7. wordt; en hoedanig eens iegelijks Namelijk leraars. Want van die en hun werk spreekt hier de apostel alleen. **werk is, zal het vuur beproeven.**

14. Zo iemands werk blijft, dat hij Dat is, leer door Gods Woord vast en bondig geoordeeld wordt; 1 Thess. 5:21. **daarop gebouwd heeft, die zal loon ontvangen.** Namelijk ten uitersten dage, uit genade, ook in het bijzonder over dit zijn werk; Dan. 12:3; 1 Cor. 15:41,42.

15. Zo iemands werk zal verbrand worden, Dat is, zo iemands lering na gedane beproeving uit Gods Woord zal verdwijnen en ijdel geacht worden. **die zal schade lijden;** Namelijk van dezen zijnen arbeid. **maar zelf zal hij behouden worden,** Namelijk omdat hij in zijne leer het fundament nog vast heeft behouden. **doch also als door vuur.** Dat is, bezwaarlijk, gelijk iemand zichzelf uit den brand behoudt, daarin alles latende wat hij heeft; Jud. 23.

16. Weet gij niet, dat gij Gods Namelijk die in *Christus* gelooft; 1 Petr. 2:5. Zie Ef. 2:21. **tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?**

17. Zo iemand den Dat is, zo iemand de gemeente Gods door leringen der menselijke wijsheid, of door bijzonder aanhangen aan dezen of genen leraar, verdeelt of scheurt. **tempel Gods schendt, dien zal God schenden;** want Gr. *verderven*; dat is te schande maken. **de tempel Gods is heilig, welke gij zijt.**

18. Niemand bedriege Of, *verleide*. **zichzelf.** Zo iemand onder u dunkt, dat hij wijs is in Dat is, begaafd met menselijke wijsheid. **deze wereld, die worde dwaas,** Namelijk naar het oordeel van de wereldwijzen, wanneer hij de kennis van *Christus'* kruis en de nederigheid voor zijn hoogste wijsheid houdt, die de wereld houdt voor dwaasheid. Zie 1 Cor. 1:21,22,23,24.

opdat hij wijs moge worden. Namelijk in God en in de zaken zijner zaligheid.

19. Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God; want er is geschreven: Hij vat de wijzen Dat is, Hij verwacht hun wereldse en listige raadslagen tegen God en de vromen, alzo, dat zij zelf daardoor vergaan. **in hun arglistigheid;**

20. En wederom: De Heere kent de overleggingen der wijzen, Dat is, wereldwijzen, gelijk voren. De tekst Ps. 94:11, heeft *mensen*, namelijk die op hunne wijsheid steunen. **dat zij ijdel** Dat is, hunne wijsheid tevergeefs in het werk stellen tegen Gods wijsheid. **zijn.**

21. Niemand dan roeme op mensen; want alles is uwe. Dat is, van God tot den dienst van uwe zaligheid geschikt en verordineerd; zelfs de voornaamsten onder de leraars zijn niet voor zichzelf, maar voor de gemeente. En daarom moeten zij alles richten niet tot hun eigen eer, maar tot de eer van *Christus* en uwe zaligheid.

22. Hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe.

23. Doch gij zijt van Christus, Namelijk lichaam of bruid, als van uw hoofd. **en Christus is Gods.** Namelijk des Vaders welgeliefde Zoon en Gezant, om ons tot de eeuwige erve met Hem te brengen. Zie 1 Cor. 11:3, en 1 Cor. 15:27,28.

1 Korinthe 4

1. Alzo houde ons een *ieder* mens, als dienaars van Christus, en uitdelers der Gr. *Oikonomous*. Dat is, huisverzorgers, of uitdelers van Gods huis. Namelijk in het uitdelen en bedienen van Zijn Woord en Zijne sacramenten, 1 Cor. 2:7. Zie van dit woord Luk. 16:1. **verborgenheden Gods.**

2. En voorts wordt in de uitdelers vereist, dat elk getrouw bevonden Dat is, zijn last hierin niet te buiten ga, of tekort doe; Hebr. 3:5. **worde.**

3. Doch mij is voor het minste, dat ik van ulieden geoordeeld worde, of van een menselijk oordeel; Gr. *een menselijken dag*; ene manier van spreken genomen van de gewone gerichtten, in welke op zekere gezette dagen vierschaar wordt gehouden, om te oordelen hetgeen voorvalt. Niet dat de ene profeet ook van den ander niet zou mogen oordelen, want het tegendeel beveelt hij 1 Cor. 14:29; maar hij spreekt van zulk een oordeel, als in de volgende woorden zal aangetekend worden. En Paulus ziet hier inzonderheid op den uitersten dag, wanneer alles zal geoordeeld worden naar behoren; Matth. 25:14, enz.; Luk. 19:12. **ja, ik oordeel ook mijzelven** Dit wordt verstaan, niet van een oordeel der beproeving van onszelven, of wij in het geloof zijn en hoe wij met God staan, 1 Cor. 11:28, en 2 Cor. 13:5, maar van een oordeel, waardoor iemand zichzelf boven een ander verheft en prijst in zijn dienst; of beneden een ander stelt of misprijst, gelijk dit hier in sommigen bestraft wordt, dat de een Paulus boven Petrus, enz. verhief, en de ander wederom Petrus of Apollos, enz. boven hen zette. Dit is het, dat hij aan Gods oordeel hier onderwerpt, dewijl de mensen hierin menigmaal uit genegenheden oordelen, gelijk het volgende ook uitwijst. **niet.**

4. **Want ik ben mijzelven van geen ding bewust;** Namelijk wat aangaat het trouwelijk bedienen mijns apostelschaps; daarin heb ik een goede conscientie; want hiervan alleen spreekt de apostel. **doch ik ben daardoor niet** Namelijk voor God, of in Gods gericht; gelijk David ook spreekt Ps. 143:2, en Paulus Gal. 2:16. Want iets anders is het, een goede conscientie te hebben in zijn doen voor God, tot zijn eigen troost, 1 Joh. 3:21, en iets anders door zijn doen voor God rechtvaardig te zijn. Het eerste toont de naarstigheit en oprechtheid van zijn doen, die David ook dikmaals in zijne psalmen betuigt; het andere ene volmaaktheid zonder gebreken, die Paulus, gelijk ook David, in zichzelf niet vond; Ps. 19:13; Filipp. 3:12,13, enz. **gerechtvaardigd; maar Die mij oordeelt, is de Heere.**

5. Zo dan oordeelt niets voor den tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, Welke ook in het licht zal brengen, hetgeen in de Gr. *de verborgen dingen der duisternis*. duisternis verborgen is, en openbaren de raadslagen der Dat is, met welke oprechtheid, en tot welk einde elk zijn doen in zijn dienst zal gericht hebben. Waardoor hij schijnt te bestraffen degenen, die het Evangelie wel prediken, maar meer tot hun eigen eer of om gunst van mensen, dan tot Gods eer, en uit begeerte van de zaligheid der mensen. **harten; en alsdan zal een iegelijk lof hebben van God.** Dat is, niet alleen een openbare getuigenis van zijn weldoen, maar ook beloning; Rom. 2:6; 2 Cor. 5:10.

6. **En deze dingen,** Sommigen verstaan daardoor hetgeen de apostel van de gebreken en opgeblazenheit van enige leraars hiervoren gezegd heeft, en dat hij dezelve in zijn en Apollos' persoon zou bestraft hebben, zonder hunne namen uit te drukken, om hen te sparen; maar alzo hiervoren vele dingen in den persoon van Paulus, Cefas en Apollos gezegd zijn, die op zulke leraars niet kunnen passen, en ook Paulus niet gewoon is der zodaniger gebreken op zich te nemen, om die te sparen, maar veel meer zijn voorbeeld tegen zodanigen te stellen om de gemeente voor hen te waarschuwen; zo wordt dit wel zo gevoegelijk verstaan van de gebreken der gemeente zelve, die zodanig onderscheid onder de getrouwe leraars en apostelen maakten, waardoor deze verdeeldheden werden veroorzaakt, zonder dat al de leraars daarvan de schuld hadden; en verklaart dat hij in zijner en Apollos' persoon hun had getoond waarvoor zij de leraars, wie zij ook waren, moesten houden, namelijk alleen als dienaars van *Christus*, die hen tot *Christus* wezen, en tot de rechte enigheit in *Christus*, en niet tot zichzelf, om een bijzonderen aanhang te maken. **broeders, heb ik op mijzelven en Apollos bij gelijkenis toegepast, om uwentwil;** Dat is, om u recht te onderwijzen, hoe gij u ten aanzien van uw leraars moet gedragen, en in welke achting gij hen moet hebben. **opdat gij aan**

ons zoudt leren, niet te gevoelen
Namelijk nog van uwe leraars, noch van
uzelven, die door hen onderwezen zijn.
boven hetgeen Namelijk doorgaans in het
Woord Gods, dat ons alom de nederigheid en
enigheid aanprijst; of boven hetgeen
hiervoren van ons aan u is geschreven.
**geschreven is, dat gij niet, de een
om eens** Dat is, de ene lidmaat der
gemeente tegen den ander, omdat hij door
dezen of door dien leraar tot *Christus* is
gebracht, en door zijn dienst zulke of zulke
gaven tot stichting van *Christus'* gemeente is
deelachtig geworden. **anders wil,
opgeblazen wordt tegen den ander.**

7. **Want wie onderscheidt u?** Namelijk
hetzij dat gij een leraar zijt, die in gaven
anderen teboven gaat, hetzij een lidmaat der
gemeente, die door dezen of dien leraar tot
het geloof in *Christus* en andere geestelijke
gaven gebracht zijt. Het is dan *God* in *Christus*
wil hij zeggen, die door Zijne genade u
onderscheidt van anderen niet de leraar, niet
gij uzelf. Want hoewel Paulus plant,
Apollos natmaakt, het is God alleen die den
wasdom geeft; 1 Cor. 3:6. **En wat hebt gij,
dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij
het ook ontvangen hebt, wat roemt
gij, alsof gij het niet ontvangen hadt?**
8. **Alrede zijt** Dat is, gij beeldt uzelf in dat
gij nu gans gelukkig zijt, en dat u in geestelijke
gaven niet meer ontbreekt, maar dat gij de
volmaaktheid in alles hebt verkregen en
boven alle anderen uitmunt, gelijk een koning
in zijn rijk. Hetwelk de apostel verwijtenswijze
zegt, om hen daarna door zijn voorbeelden de
aanmerking van zijn ellendigen staat tot
nederigheid te vermanen. Zie dergelijke
Openb. 3:17. **gij verzadigd, alrede zijt
gij rijk geworden, zonder ons hebt**
Dat is, zonder dat wij aan uwe heerschappij of
inbeelding van heerschappij, rust en
welstand, deel gehad hebben. **gij geheerst;
en och, of gij heerstet, opdat ook wij
met u** Dit zegt hij, omdat iemand, die een
ander bemint, daarover vrolijk is als het hem
welgaat en als hij in alles voorspoedig is, en

het geluk van den zodanige als zijn eigen acht.
heersen mochten!

9. **Want ik acht** Hier begint hij, tot ene
waarschuwing, zijn voorbeeld en dat van de
andere apostelen voor te stellen, om hen tot
nadenken en een nederig gevoelen van
zichzelf en van hun staat te brengen, en
hen veel meer tot lijden dan tot roem te
vermanen., **dat God ons, die de laatste**
Dat is, die het laatst geroepen zijn na *Christus'*
hemelvaart, als Paulus, Barnabas, Silas,
Apollos, Timotheus en dergelijken, welke
daarom van sommigen ook uit kleinachting
laatste apostelen werden genaamd. Zie van
dezen naam Rom. 16:7; 2 Cor. 8:23.
**apostelen zijn, ten toon heeft
gesteld als tot den dood verwezen;
want wij zijn een schouwspel
geworden der wereld, en** Dat is, de
redelijke creaturen in de wereld, die hij
verdeelt in engelen en mensen, waarvan de
goede engelen en goede mensen getuigen
waren van hun lijden en met hen medelijden
hadden; en de kwade engelen en mensen
daar ook een vermaak in hadden, gelijk in de
schouwplaatsen allerlei volk en oordelen
werden bevonden. **den engelen, en den
mensen.**
10. **Wij zijn** Dat is, voor dwazen geacht van
de wereld. **dwazen om Christus' wil,
maar gij zijt wijzen** Namelijk naar uwe
mening en inbeelding. **in Christus; wij zijn
zwakken, maar gij sterken; gij zijt
heerlijken, maar wij verachten.**
11. **Tot op deze tegenwoordige ure
lijden wij honger, en lijden wij dorst,
en zijn naakt, en worden met vuisten
geslagen, en hebben geen vaste
woonplaats;**
12. **En arbeiden, werkende met onze**
Zie hiervan een voorbeeld in Paulus; Hand.
18:3, en 1 Cor. 9:6. **eigen handen; wij
worden gescholden, en wij zegenen;
wij worden vervolgd, en wij
verdragen;**
13. **Wij worden gelasterd, en wij
bidden; wij zijn geworden als**

uitvaagsels der wereld *en* aller afschrapsel tot nu toe. Dat is, niet eens of twee maal, maar geduriglijk tot nu toe.

14. Ik schrijf deze dingen niet om u te beschamen, maar als mijn lieve kinderen vermaan ik *u*. Namelijk om u tot nadenken en betering van deze gebreken te brengen.

15. Want al hadt gij tien duizend leermeesters in Gr. *Paidagogous*; dat is, leermeesters of tuchtmeesters; namelijk die u in de zaken van *Christus* verder onderwijzen, nadat gij van mij door het Evangelie van *Christus* zijt gewonnen. En dit zegt de apostel, omdat een vader met meerder beweging en oprechter liefde zijn kinderen onderricht dan wel een tuchtmeester; zie 2 Cor. 11:20. *Christus, zo hebt gij* toch niet vele vaders; want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. Of, *gewonnen, gegeneerd*; dat is, eerst tot het geloof gebracht. Want de predikatie des Evangelies is het middel, waardoor wij van Gods Geest wedergeboren worden; Filem.:10; 1 Petr. 1:23.

16. Zo vermaan ik u dan: zijt mijn navolgers. Namelijk in nederigheid, vreedzaamheid, lijdzaamheid, eenvoudigheid, enz.

17. Daarom heb ik Timotheus tot u gezonden, die mijn lieve en Namelijk niet alleen omdat ik hem voor *Christus* door het Evangelie heb gewonnen, maar ook omdat hij mijne voetstappen, als een oprecht zoon in alles navolgt; 1 Tim. 1:2, en 1 Tim. 4:6. *getrouwe zoon is in den Heere, welke u zal indachtig maken mijn wegen, die in Christus zijn, gelijkerwijs ik alom in alle Gemeenten leer.*

18. Doch sommigen zijn Dit zegt hij niet alleen van sommige leraars, die zich vanwege enige uiterlijke welsprekendheid veel lieten voorstaan, en Paulus' eenvoudigheid verachtten; maar ook van dezelve onderwezen zijnde, zichzelf, hoewel hun nog veel ontbrak, voor grote meester hielden, en anderen nevens hen verachten, gelijk in de

volgende verzen verklaard wordt. *opgeblazen, alsof ik tot ulieden niet komen zou.* Namelijk om zulke gebreken te beteren en naar behoren te straffen.

19. Maar ik zal haast tot u komen, zo de Heere wil, en ik zal *dan* verstaan, *niet de woorden* Dat is, den roem van welsprekendheid, of van kennis in geestelijke zaken. *dergenen, die opgeblazen zijn, maar de kracht.* Namelijk die zij metterdaad bewijzen in geloof, liefde, en andere Christelijke deugden of gaven, die Gods Geest krachtig werkt; 1 Joh. 3:18.

20. Want het Koninkrijk Gods is niet *gelegen* in woorden, maar in kracht.

21. Wat wilt gij? Zal ik met de roede Dat is, met oefening van straf en tuchtiging; 2 Cor. 10:6. tot u komen, of in liefde en Dat is, vriendelijkheid en toegenegenheid. Want anderszins komt ook de straf van een vader uit liefde; Hebr. 12:6. *in den geest der zachtmoedigheid?*

1 Korinthe 5

1. Men hoort ganselijk, *dat er hoererij onder u is*, en zodanige hoererij, die ook onder de heidenen niet genoemd Namelijk, zonder afkeer of verfoeiing. Want hoewel hier en daarin de Griekse, Romeinse en andere geschiedenissen zulke voorbeelden gevonden zijn, zo worden die nochtans van hen als onbehoorlijk en onwettelijk altijd veroordeeld. *wordt, also dat er een zijns vaders huisvrouw* Dat is, zijn stiefmoeder, gelijk die ook alzo in Gods Woord genoemd wordt; Lev. 18:8. *heeft.*

2. En zijt gij *nog* opgeblazen, en hebt niet veel meer leed gedragen, Namelijk gelijk men doet wanneer er oorzaak is van algemenen rouw. Want hoewel zulke zonden zonden zijn van bijzondere personen, zo gaan zij nochtans de gehele gemeente aan, omdat Gods naam daarom wordt gelasterd en Zijnen toorn daardoor over de gehele gemeente ontstoken, als zij naar behoren niet worden gestraft. *opdat hij uit het midden* Dat is, door den Christelijken ban

uit uwe vergadering geworpen, gelijk hierna 1 Cor. 5:7,11 verklaard wordt. **van u weggedaan worde, die deze daad begaan heeft?**

3. **Doch ik, als wel met het lichaam afwezend, maar tegenwoordig zijnde met den geest,** Dat is, met mijne gedachten, wil en kracht des geestes. Zie dergelijke 2 Kon. 5:26; Col. 2:5. **heb alrede, als of ik tegenwoordig ware, dengene, die dat alzo bedreven heeft, besloten,**

4. **In den Naam van onzen Heere Jezus Christus, als gijlieden en mijn geest samen vergaderd zullen zijn, met de kracht** Dat is, de krachtige werking van *Christus* in de harten dergenen, onder wie en tegen wie deze straf wettelijk wordt gebruikt. Zie Matth. 18:18,19,20. **van onzen Heere Jezus Christus,**

5. **Denzulken over te geven** Dat is, uit uwe gemeenschap te bannen, of, gelijk *Christus* spreekt Matth. 18:17, te houden als een heiden en tollenaar. Want buiten de gemeente van *Christus* heeft de Satan zijn rijk. Zie 2 Tim. 2:25,26. **aan den satan, tot verderf des** Dat is, tot doding en vernietiging van den ouden mens, dat is der verdorven natuur, die doorgaans vlees wordt genaamd. Zie Rom. 8:13; Gal. 5:24. **vleses, opdat de geest behouden** Dat is de nieuwe mens, die door deze vleselijke begeerten en zonden als dood en begraven scheen, wederom verwekt worde en de overhand verkrijge, totdat hij in den dag der toekomst van *Christus* in ons geheel en alleen zal heersen. **moge worden in den dag van den Heere Jezus.**

6. **Uw roem is niet** Namelijk waarmede gij roemt alsof gij en uwe gemeente geheel volmaakt ware. **goed. Weet gij niet, dat een weinig** Gr. *een kleine zuurdesem*. Met deze gelijkenis verklaart de apostel dat een ergerlijk mens als hij niet gestraft wordt in de gemeente, anderen lichtelijk tot navolging trekt. **zuurdesem het gehele deeg zuur maakt?**

7. **Zuivert dan den** Dit kan òf in het bijzonder verstaan worden van de uitzuivering of uitwerping van dezen ergerlijken mens, opdat de gehele gemeente mocht zijn buiten opspraak en gevaar van verdere besmetting, alzo zij alrede door den Geest Gods van den zuurdesem der natuurlijke verdorvenheid grotendeels waren bevrijd; òf, in het algemeen voor ene algemene vermaning uit aanleiding van de voorgaande gelijkenis, dat namelijk elk in het bijzonder den ouden zuurdesem der zonde uit zich meer en meer zou uitzuiveren, gelijk zij alrede van de heerschappij derzelve verlost waren. Zie Ef. 4:22; Col. 3:5,9,10. **ouden zuurdesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt, gelijk gij ongezuurd zijt. Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.**

8. **Zo dan laat** Hetgeen de Israelieten na het slachten van het uiterlijke pascha, in het voorbeeld moesten doen op de voorbereiding van pascha met het uitzuiveren van allen zuurdesem, en met zeven dagen lang zich van gezuurde broden te onthouden, volgens Gods bevel, Exod. 12:15, dat gebiedt de apostel den Christenen in de betekende zaak al hun leven lang te doen; namelijk heilig en rechtvaardig te wandelen voor God en de mensen, en derhalve ook alle ergernissen uit hen te werpen, nadat zij door de offerande en besprenging van het bloed van *Christus* met God verzoend zijn. **ons feest houden, niet in den ouden** Dat is, in de besmetting van de aangeboren natuurlijke verborgenheid. **zuurdesem, noch in den zuurdesem** Dat is, nog in andere moedwillige zonden en boosheden, die de natuurlijke mensen nog dagelijks daarbij hopen. **der kwaadheid en der boosheid, maar in de ongezuurde** Dat is, in een zuiveren en onbesmetten wandel. **broden der oprechtheid en der waarheid.**

9. **Ik heb u geschreven in den brief** Dit verstaan sommigen van een anderen brief, dien de apostel voor dezen aan de gemeente van Corinthe zou geschreven hebben, omdat de woorden, die volgen, met zovele letters

hiervoren niet uitgedrukt staan; doch alzo de zin van deze woorden hiervoren in 1 Cor. 5:2,7 verhaald is, zo kan dit bekwamelijk van dezen zelfden brief van Paulus verstaan worden., **dat gij u niet zoudt vermengen met** Dat is, tot de gemeenschap uwer gemeente toelaten, en met hen als broeders gemeenzaam verkeren. Zie 1 Cor. 5:11. **de hoereerders;**

10. Doch niet Dat is, dit versta ik niet in het algemeen van al zulke ergerlijke mensen, die onder u, of bij u wonen. **geheellijk met de hoereerders dezer wereld, of met de gierigaards, of met de rovers, of met de afgodendienaars; want anders zoudt gij moeten uit de wereld** Namelijk alzo de wereld vol is van zulke mensen, waar gij dagelijks mede te doen hebt, welke voetstappen gij niet moet volgen, maar die gij moet zoeken voor *Christus* te winnen; Matth. 5:16; Ef. 5:11. En hoewel dit op alle eeuwen past, zo paste het nochtans allermeest op die eeuw, in welke het heidendom de overhand had, die allen afgodendienaars waren, daar deze andere zonden gemeenlijk op volgen. **gaan.**

11. Maar nu heb Dat is, heb nodig geacht u te schrijven, opdat gij mij wel verstaat. **ik u geschreven, dat gij u niet zult vermengen, namelijk** indien iemand, **een broeder** Dat is, voor een lidmaat der gemeente gehouden en gekend wordt, gelijk de Christenen doorgaans in de Handelingen der apostelen, en de brieven, broeders genaamd worden, gelijk ook *Christus* van deze kerketucht alzo spreekt; Matth. 18:15. **genaamd zijnde, een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar,** Dat de Christenen alsdan zich ook somwijlen in afgoderij verliepen, blijkt 1 Cor. 10:20; Openb. 2:14,20. **of een lasteraar, of een dronkaard, of een rover; dat gij met zodanig een ook niet zult eten.** Dat is, zult geen gemeenzame en openbare onderlinge vriendschap met zulken onderhouden, opdat zij zich mogen schamen. Zie 2 Thess. 3:14; 2 Joh:10. Anderszins verbiedt de apostel niet,

dat van man en vrouw, ouders en kinderen en dergelijke, de burgerlijke gemeenschap *waar de wet der natuur en zeden de mensen aan verbindt* zelfs met zodanigen onderhouden worde; alzo de kerkelijke tucht dezulken maar ontbloomt van de gemeenschap die Christenen als Christenen, zo in het geestelijke als in het wereldlijke, eigen hebben; niet waarmede zij als mensen of burgers in het algemeen aan elkander verbonden zijn.

12. Want wat heb ik ook die buiten zijn Dat is, nog vreemd van de gemeente van *Christus*, en van het geloof; Ef. 2:12. **te oordelen? Oordeelt gijlieden niet die binnen zijn?** Dat is, die voor leden van de gemeente gehouden worden, die hij 1 Cor. 5:11 broeders noemt.

13. Maar die buiten zijn oordeelt God. Dat is, behoudt die tot zijn eigen oordeel, om die te straffen of te bekeren. Waarmede hij toont dat al is het dat zulke buiten de tucht van de kerk zijn, dat zij daarom van Gods oordeel niet vrij zijn. Zie dergelijke wijze van spreken 1 Cor. 11:32. **En doet gij deze boze uit ulieden weg.**

1 Korinthe 6

1. Durft iemand van ulieden, die een zaak heeft tegen een ander, te recht gaan voor de onrechtvaardigen, Namelijk overheden, die Hij alzo noemt, omdat de overheden alstoen meest heidenen waren en vreemd van het geloof in *Christus* en de ware gerechtigheid, en voor het merendeel ook verdrukkers der Christenen. **en niet voor de heiligen?**

2. Weet gij niet, dat de heiligen de Dat is, de gelovigen, die hij alzo noemt omdat zij door Gr. *in u.* den Geest van *Christus* geheiligd en door Gr. *in u.* hun heilige belijdenis en de heilige sacramenten van anderen afgescheiden zijn. **wereld oordelen zullen? En indien door Gr. *in u.* u de wereld** Namelijk als bijzitters van *Christus* den algemenen rechter, wiens vonnis zij ook zullen goedvinden en rechtvaardigen; Matth. 19:28; Luk. 22:30. **geoordeeld wordt, zijt** Dat is, zal worden. **gij onwaardig de**

- minste Alzo noemt hij de zaken dezes levens en dezer wereld, omdat zij ten aanzien van de hemelse en geestelijke niets zijn te achten. gerechtzaken?
3. Weet gij niet, dat wij de engelen Namelijk die gezondigd hebben en met ketenen der duisternis bewaard worden tot den dag des groten oordeels. Zie Matth. 25:41; 2 Petr. 2:4; Jud. 6. oordelen zullen? Hoeveel te meer de zaken, die dit leven aangaan?
 4. Zo gij dan gerechtzaken hebt, die dit leven aangaan, zet die *daarover*, die in de Gemeente minst geacht zijn. Gr. *voor niets geacht zijn*; namelijk naar het oordeel van sommigen onder ulieden.
 5. Ik zeg u *dit* tot schaamte. Is er *dan* alzo onder u geen, die wijs is, ook niet een, die zou kunnen oordelen tussen zijn broeders?
 6. Maar de *ene* broeder gaat met den De apostel verbiedt hier dan niet ganselijk dat men voor overheden zou rechten, maar alleen voor ongelovigen met ergernis en aanstoot; gelijk hij ook niet verbiedt, wanneer iemand van anderen verdrukt wordt, of voor het recht geroepen, dat hij zichzelf door de hulp der ongelovige overheden zou mogen beschermen. Want hij zelf heeft in zulke gevallen ook op ongelovige overheden zich beroepen en hunne hulp gebruikt, niet alleen tegen heidenen, maar ook tegen de Joden. Zie Hand. 22:25, en Hand. 23:17, en Hand. 25:10. *anderen* broeder te recht, en dat voor ongelovigen.
 7. Zo is er dan nu ganselijk gebrek onder u, Gr. *Hettema*. Hetwelk hier betekent een gebrek van liefde of kloekmoedigheid, waardoor de kwade genegenheden worden overwonnen. dat gij met elkander rechtzaken hebt. Waarom lijdt gij niet liever ongelijk? Waarom lijdt gij niet liever schade?
 8. Maar gijlieden doet Dat is, sommigen onder u. ongelijk, en doet schade, en dat den broederen.
 9. Of weet gij niet, dat de onrechtvaardigen Dat is, die andere ongelijk of onrecht aandoen. het Koninkrijk Gods niet zullen beerven?
 10. Dwaalt niet; Of, *bedriegt uzelfen niet*. noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beerven.
 11. En dit waart gij sommigen; maar Namelijk de een in het een en de ander in het ander. Want hoewel in alle heidenen niet al deze zonden altijd openbaar zijn geweest, nochtans is de wortel van allen in hen, en de een of de ander breekt bij gelegenheden altijd uit; en allen waren zij afgodendienaars. Zie Rom. 1:29; Ef. 2:1,2,3, en Ef. 4:17,18. *gij zijt afgewassen*, Dat is, van de heersende macht van zulke zonden gezuiverd; namelijk door uwe heiligmaking; bestaande in de vergeving der zonden en toerekening der gerechtigheid van *Christus*, waarvan de doop een teken en zegel is. Zie Mark. 1:4; Hand. 22:16; Rom. 6:4; Ef. 5:26; Tit. 3:5; 1 Petr. 3:21. *maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd, in den Naam van den Heere Jezus, en door den Geest onzes Gods*;
 12. Alle dingen zijn Namelijk die middelmatig zijn en in Gods Woord niet verboden, van welker gebruik hij hier kortelijk spreekt, en hierna breder zal spreken 1 Cor. 7; 1 Cor. 8; 1 Cor. 9; 1 Cor. 10; 1 Cor. 11, en zal die van andere onderscheiden. *mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal onder de macht* Dat is dat ik mij door enig menselijk gebod zou laten verbinden, om hetgeen de Heere mij vrijgelaten heeft, niet te gebruiken, wanneer ik zonder aanstoot van andere zulks doen kan. Zie Rom. 14:14; 1 Cor. 7:23, en 1 Cor. 10:23. Of, ik zal mij van geen ding laten overheersen, namelijk alzo dat ik mij de middelmatige dingen zou dienstbaar maken,

om die niet te gebruiken tot stichting mijns naasten. van geen mij laten brengen.

13. De spijzen zijn voor de buik, en de buik *is* voor de spijzen; maar God zal beide dezen en die te niet doen. Doch het lichaam is niet voor de hoererij, Namelijk die de heidenen voor een middelmatige zaak hielden, en die zelf te Corinthe, waar voor deze zonde een openbare tempel was opgericht, zeer algemeen was. Daarom handelt de apostel daarvan eerst en bijzonder, eer hij tot andere zaken komt, die zij ook voor middelmatig hielden, en in welke zij zichzelve onnodige strikken legden of zwaarlijk bezondigden. maar voor den Heere en de Heere voor het lichaam. Dat is, de Heere is ook een Heere des lichaams, dewijl Hij Zichzelve niet alleen tot verlossing der ziel, maar ook des lichaams overgegeven heeft, 1 Cor. 6:20.
14. En God heeft ook den Heere opgewekt, en zal ons opwekken door Dat is, onze lichamen tot heerlijkheid; Rom. 8:11; Filipp. 3:21. Zijn kracht.
15. Weet gij niet, dat uw lichamen leden van Christus zijn? Zal ik dan de leden van Christus nemen, en maken ze leden ener hoer? Dat zij verre.
16. Of weet gij niet, dat die de hoer aanhangt, een lichaam *met haar* is? Want die twee, zegt Hij, zullen tot een vlees wezen.
17. Maar die den Heere Namelijk door het ware geloof en oprechte liefde. aanhangt, is een geest *met Hem*.
18. Vliedt de hoererij. Alle zonde, die Namelijk die in de uitwendige daad van de mensen geschiedt. de mens doet, is buiten het Dat is, misbruikt iets, of doet leed aan iets, dat buiten den mens zelf is. lichaam, maar die hoererij bedrijft, zondigt tegen zijn eigen Of, *in*. lichaam.
19. Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is van den Heiligen Geest, Die in u is, Dien gij van God hebt, en *dat* gij uws zelfs

niet zijt? Namelijk om uw eigen wil te doen, maar den wil desgenen wien gij toebehoort.

20. Want gij zijt duur gekocht: zo verheerlijkt dan God in uw lichaam Dat is, met lichaam en met ziel, die door den Heiligen Geest is vernieuwd. en in uw geest, welke Godes zijn. Namelijk niet alleen door het recht der schepping, maar ook door het recht der verlossing.

1 Korinthe 7

1. Aangaande nu de dingen, waarvan gij mij geschreven hebt: het is een mens Dat is, een man. goed geen vrouw aan te raken. Dat is, te trouwen of te bekennen, gelijk dit woord alzo genomen wordt Gen. 20:6.
2. Maar om der hoererijen Hij spreekt in het getal van velen, om daardoor allerlei onkuisheid en ontucht uit te drukken. wil zal een iegelijk *man* zijn eigen vrouw Gr. *zijns zelfs vrouw*; dat is een getrouwde huisvrouw, en niet vele. hebben, en een iegelijke *vrouw* zal haar eigen man hebben.
3. De man zal aan de vrouw de schuldige Hoewel dit verstaan kan worden in het algemeen van alle schuldige plichten tussen man en vrouw, Ef. 5:22, zo wordt het nochtans hier voornamelijk verstaan van die plichten, die het huwelijk eigen zijn, gelijk uit 1 Cor. 7:4 blijkt. goedwilligheid betalen; en desgelijks ook de vrouw aan den man.
4. De vrouw heeft de macht Namelijk om den man in deze schuldige goedwilligheid zonder reden haar lichaam te onttrekken, gelijk 1 Cor. 7:5 verklaart. niet over haar eigen lichaam, maar de man; en desgelijks ook de man heeft de macht Namelijk om den man in deze schuldige goedwilligheid zonder reden haar lichaam te onttrekken, gelijk 1 Cor. 7:5 verklaart. niet over zijn eigen lichaam, maar de vrouw.
5. Onttrekt u elkander niet, tenzij dan met *beider* toestemming voor een

tijd, opdat gij u tot vasten en bidden moogt Hij spreekt hier niet van gewoon bidden, waartoe alle Christenen ten allen tijde moeten bereid zijn, maar van buitengewone noden van bidden, hetzij die noden den getrouwden in het bijzonder, of de gemeente van *Christus* in het algemeen aangaan, gelijk uit het bijvoegen van *vasten* blijkt, hetwelk niet in alle gelegenheden, maar in het bidden in bijzondere noden vereist wordt. Zie Exod. 19:15; Joël. 2:16; Matth. 17:21; Hand. 13:2. **verledigen; en komt wederom bijeen, opdat u de satan niet verzoeke,** Dat is, bij deze gelegenheid niet verwekke tot onbehoorlijke lusten of andere onkuisheid. **omdat gij u niet kunt onthouden.**

6. Doch dit Dit wordt niet verstaan van hetgeen de apostel gezegd heeft op het 2e vs.: alzo dengenen, die de gave der onthouding niet hebben, niet alleen wordt toegelaten te trouwen, maar ook bevolen; gelijk ook in 1 Cor. 7:9; maar van hetgeen terstond tevoren van het onthouden voor een tijd, en dan weder bijeen te komen, gezegd is, hetwelk hij in de vrijheid der getrouwden wil laten, nadat zij zichzelf daarin sterk of zwak bevinden, en naar dat hun nood en beroep zal verdragen. **zeg ik uit toelating, niet uit bevel.**

7. Want ik wilde De apostel verklaart, om de redenen die daar zullen verhaald worden, dat hij liever had dat zij allen de gave der onthouding hadden. Doch evenwel dat een iegelijk moet letten op de gaven, die hij van God daartoe ontvangen heeft; de een namelijk om zich te onthouden, de ander om het huwelijk in eer en matigheid te gebruiken., **dat alle mensen waren, gelijk als ikzelf *ben*; maar een iegelijk heeft zijn eigen gave van God, de een wel aldus, maar de andere alzo.**

8. Doch ik zeg den ongetrouwden Namelijk die zichzelf zijn, gelijk het Griekse woord mede brengt. Want van de maagden, die onder eens anderen macht staan, zal hij hierna in 1 Cor. 7:9 beginnen te behandelen.,

en den weduwen: Het is hun goed, indien zij blijven, gelijk als ik.

9. Maar indien zij zich niet kunnen onthouden, dat zij trouwen; want het is beter te trouwen dan te branden. Dat is, het is goed te trouwen, om niet door de begeerten des vleses tot kwade lusten te worden ontstoken en in gevaar te blijven van tot onkuisheid te vervallen, hetwelk altijd kwaad is.

10. Doch den getrouwden gebiede niet ik, Namelijk als de eerste voorsteller van dit gebod, maar als een verhaler van hetgeen *Christus* de Heere tevoren uitdrukkelijk verboden heeft. Zie Matth. 19:3, enz. maar de Heere, dat de vrouw van den man niet scheide.

11. En indien zij Namelijk anders dan vanwege des mans overspel. Zie Matth. 5:32, en Matth. 19:9. **ook scheidt, dat zij** Dat is, dat zij tot geen ander huwelijk in de gemeente worde toegelaten, zo zij met den man niet kan verzoend worden. **ongetrouwd blijve, of met den man verzoene; en dat de man de vrouw niet verlate.**

12. Maar den anderen zeg Namelijk gelovigen, die met ongelovige Dat is, vreemd van de Christelijke religie, gelijk de heidenen waren. **ik,** Namelijk als een apostel van *Christus*, door Zijnen Geest onderricht en gedreven. **niet de Heere:** Namelijk door een uitgedrukt bevel, gelijk het voorgaande was, 1 Cor. 7:10. De reden hiervan schijnt te zijn dat *Christus* het Evangelie alleen onder de Joden, die in Gods verbond nog waren, en niet onder de heidenen, daar dit onderscheid toenmaals voorviel, heeft gepredikt, hetwelk Hij hierom ter Zijner tijd door Zijne apostelen heeft laten voorstellen en gebieden. **Indien enig broeder een ongelovige** Dat is, vreemd van de Christelijke religie, gelijk de heidenen waren. **vrouw heeft, en dezelve tevreden is bij hem te** Namelijk gelijk de getrouwden plegen, en gelijk hun betaamt. **wonen, dat hij ze niet verlate.**

13. En een vrouw, die een ongelovige man heeft, en hij tevreden is bij haar te wonen, dat zij hem niet verlate.
14. Want de ongelovige man is geheiligd door de vrouw, Gr. geheiligd *in de vrouw, als* ook daarna *in den man*; namelijk ten aanzien, dat de gelovigen zijn erfgenamen des verbonds Gods met hunne kinderen, Gen. 17:7; Hand. 2:39, welk voordeel de ongelovige wederhelpt niet kan beletten door zijne ongelovigheid, omdat Gods genade in het heiligen van zulk huwelijk krachtiger is dan het geloof van de andere wederhelpt, om het te ontheiligen. en de ongelovige vrouw is geheiligd door den man; want anders waren uw kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig. Dat is, zijn in het uiterlijk verbond Gods begrepen, en hebben toegang tot de tekenen en zegelen van Gods genade, zowel als degenen, die van beide gelovige ouders zijn geboren.
15. Maar indien de ongelovige scheidt, dat hij Dat is, de gelovige verlaat, of van zich jaagt, en den band des huwelijks hardnekkig van zijne zijde tenietdoet; gelijk toen bij de heidenen gewoonlijk was, en nu ook bij de Turken. scheidt. De broeder of de zuster wordt in zodanige Namelijk wanneer die also den band des huwelijks van hunne zijde breken, uit haat alleen van het geloof. *gevallen* niet dienstbaar gemaakt; Dat is, niet gehouden van hunne zijde den band des huwelijks verder te houden, of ongetrouwd te blijven, gelijk hij den getrouwden, 1 Cor. 7:11, in het algemeen had bevolen; van welk gebod die ook uitgenomen worden. maar God heeft ons tot vrede geroepen. Gr. *in vrede*; dat is, om in vrede en met een geruste conscientie, hetzij in het huwelijk of buiten hetzelfde te leven.
16. Want wat weet gij, vrouw, of gij Namelijk die gelovig zijt en bij den ongelovigen man in vrede leeft. den man zult zalig maken? Namelijk door uw vreedzamen en Christelijken wandel voor *Christus* gewinnen zal. Zie 1 Tim. 4:16; Jak. 5:20; 1 Petr. 3:1,2. Of wat weet gij, man, of gij de vrouw zult zalig maken? Namelijk door uw vreedzamen en Christelijken wandel voor *Christus* gewinnen zal. Zie 1 Tim. 4:16; Jak. 5:20; 1 Petr. 3:1,2.
17. Doch gelijk Dat is, een iegelijk zij tevreden en schikke zich naar de gaven en het beroep, dat hij van den Heere verkregen heeft, hetzij in den huwelijken staat of daarbuiten; hetwelk hij daarna ook tot andere beroepen der mensen uitstrekt, opdat door de Christenen, onder den naam van den Christelijken godsdienst, de staat der maatschappij niet worde beroerd of de gemeente worde hatelijk gemaakt. God aan een iegelijk heeft uitgedeeld, gelijk de Heere een iegelijk geroepen heeft, dat hij also wandele; en also verordene ik in al de Gemeenten.
18. Is iemand, besneden zijnde, geroepen, die late zich geen *voorhuid* aantrekken; is iemand, in de voorhuid Dat is, onbesneden. zijnde, geroepen, die late zich niet besnijden.
19. De besnijdenis is niets, en de voorhuid is niets, maar de onderhouding der geboden Gods.
20. Een iegelijk blijve in die Dat is, zij gerust en late zich genoeg. beroeping, daar hij in geroepen is.
21. Zijt gij, een dienstknecht zijnde, geroepen, laat u *dat* Namelijk alsof gij Gode daarom te min zoudt behagen, zo gij maar een oprecht Christen zijt. Zie 1 Cor. 12:13; Gal. 3:28. niet bekommeren; maar indien gij ook kunt vrij worden, Namelijk door wettelijke en behoorlijke wegen, gelijk onder de heidenen, waar de slavernij in zwang was, verscheidene wegen waren, waardoor de slaven tot hunne vrijheid konden komen. gebruik *dat* liever.
22. Want die in den Heere geroepen is, Dat is, tot het geloof in *Christus* bekeerd is, nog een dienstknecht of slaaf zijnde. een dienstknecht zijnde, die is een vrijgelatene Dat is, door den Heere van de

dienstbaarheid der zonde en des duivels bevrijd. Zie Joh. 8:34,35,36. des Heeren; desgelijks ook, die vrij zijnde geroepen is, Dat is, tot het geloof in *Christus* bekeerd is, nog een dienstknecht of slaaf zijnde. die is een dienstknecht van Dat is, Zijne macht en geboden onderworpen, gelijk een dienstknecht aan zijnen heer. Christus.

23. Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten Namelijk om iets te doen tot dienst of gehoorzaamheid van mensen, hetgeen zou strijden tegen de geboden en den dienst Gods. Of, laat u in geestelijke zaken van geen mensen dienstbaar maken, om niet vrijelijk te gebruiken hetgeen ons de Heere vrijgesteld heeft. Zie Gal. 5:1; Col. 2:20. der mensen.

24. Een iegelijk, waarin hij geroepen is, broeders, die blijve in hetzelfde bij God. Dat is, als in Gods tegenwoordigheid; of om zich in zulk beroep behoorlijk te kwijten.

25. Aangaande de maagden nu, heb ik geen bevel des Of, *ordinantie*; dat is, geen uitgedrukt bevel Gods of van *Christus*; namelijk dat iemand zou moeten maagd blijven. Waaruit blijkt dat de woorden van *Christus*, Matth. 19:12, *die dit vatten kan, vatte het*, geen gebod, maar alleen ene toelating is. Heeren; maar ik zeg *mijn* Gr. *geve*. gevoelen, als die barmhartigheid van den Heere gekregen heb, om getrouw te zijn. Namelijk in mijne leer en bediening, en derhalve ook in hetgeen ik hier verklaar. Zie 1 Cor. 7:40, en 1 Cor. 4:1,2. Of, *geloofwaardig te zijn*.

26. Ik houde dan dit goed te zijn Dat is, oorbaar en dienstig, gelijk 1 Cor. 7:1,8., om den aanstaanden nood, Of, *tegenwoordigen nood*; namelijk der gemeente van *Christus*, die nu in gedurige vervolging, zwaarigheid en ballingschap is. Zie dergelijke wijze van spreken 2 Cor. 6:4, en 1 Thess. 3:7, welke noden beter en lichter kunnen uitgestaan worden van de ongetrouwden dan van de getrouwden, die met huisgezin en

kinderen belast zijn. dat het, *zeg ik*, den mens goed is alzo te zijn. Dat is, ongetrouwd. Waarbij ook altijd verstaan wordt de voorwaarde hiervoren in 1 Cor. 7:8,9 gesteld, gelijk ook hierna in 1 Cor. 7:35,36 van de gave der onthouding.

27. Zijt gij aan een vrouw verbonden, zoek geen ontbinding; zijt gij ongebonden van een vrouw, zoek geen vrouw.

28. Maar indien gij ook trouwt, gij zondigt niet; en indien een maagd trouwt, zij zondigt niet. Doch dezulken zullen verdrukking hebben Dat is, zwaarigheden, ongenoegen en vele zorgen. in het vlees; Dat is, naar den uitwendigen mens, of naar het tegenwoordig leven. En dit zegt hij voor degenen, die zichzelf niet dan gemak en vermaak in het huwelijk inbeelden. en ik spare ulieden.

29. Maar dit zeg ik, broeders, dat de tijd voorts Gr. *de tijd is tezamen*, of *ingetrokken*. Dit kan verstaan worden, òf van den tijd des levens van een iegelijk mens, alzo de eeuwen dagelijks verzwakken, en daarom de mens te meer op het geestelijke moet denken, hetwelk eeuwigdurend is; òf van den tijd, dat de wereld nog zal staan, welke ook kort gezegd wordt te zijn, ten aanzien van den voorgaanden tijd, en daarom de laatste ure genaamd wordt, opdat wij ons te zorgvuldiger zouden bereiden, om *Christus* onzen rechter haast uit den hemel te verwachten. Zie 1 Petr. 4:7; 2 Petr. 3:8. Anderen lezen: *De tijd is kort; zo is overig, dat ook die vrouwen hebben*, enz. kort is; opdat ook die vrouwen hebben, zouden zijn als niet hebbende; Dit zegt Paulus niet om het gebruik des huwelijks den getrouwden te verbieden, want zulks zou strijden met hetgeen tevoren, 1 Cor. 7:3,4,5, gezegd is; maar om hen tot maat en nadenken in dat gebruik te vermanen, opdat de geestelijke plichten derzelve daardoor niet worden verhinderd, gelijk ook in hetgeen volgt.

30. En die wenen, Dat is, die in droefheid zijn, voornamelijk over de ongevallen, die het huwelijk medebrenge, door het afsterven van

man, vrouw, kinderen, of dergelijke zwaarigheden en tegenspoeden, die in het huwelijk voorvallen. **als niet wenende; en die blijde zijn,** Namelijk over de oorzaken, die de huwelijke staat ook somwijlen hiertoe geeft, in het krijgen van kinderen, uit huwelijken, of andere gemakken en vermakingen. **als niet blijde zijnde; en die kopen, als niet bezittende;** Dat is, hun hart daarop niet stellende, alzo dat zij door het gebruik derzelve van het voornaamste goed zouden afgekeerd worden. Zie Matth. 6:19,33, gelijk ook de volgende woorden verklaren.

31. **En die deze wereld gebruiken, als niet misbruikende; want de gedaante dezer** Dat is, de dingen, die de wereld als een groot goed en geluk acht, maar die niets anders dan een schijn daarvan zijn, gelijk enige vertoningen in de schouwspelen plegen, waarvan het Griekse woord *schema* genomen is; zie Pred. 1:2; 1 Joh. 2:16,17. **wereld gaat voorbij.**

32. **En ik wil, dat gij zonder bekommernis zijt. De ongetrouwde bekommert zich** Dat is, behoort zich te bekommeren; en kan dat vrijelijker doen, omdat hij door de zorg van het huishouden niet wordt verhinderd. **met de dingen des Heeren, hoe hij den Heere zal behagen;**

33. **Maar die getrouwd is, bekommert zich met** Dat is, pleegt zulks gewoonlijk te doen, en is vanwege de zorg van het huishouden en om zijne wederhelft te behagen, meer daaraan gebonden. **de dingen der wereld, hoe** Het woord wereld wordt hier niet genomen voor de wereldse begeerlijkheden, die ongeoorloofd zijn en alom in Gods Woord verboden, maar voor zulke dingen, waardoor het huisgezin in deze wereld wordt onderhouden, als spijs, drank, kleding, woning, nering, en dergelijke, die in zichzelf niet ongeoorloofd zijn, 1 Tim. 3:4, en 1 Tim. 5:8, maar evenwel den mens bekommeren, om op het geestelijke niet altijd zo ernstig en gedurig te denken, en waarin de ongetrouwden min verandering hebben dan

de getrouwden, wanneer de gaven en beroep zulks toelaten. Zie een voorbeeld hiervan in Maria en Martha; Luk. 10:39. **hij de vrouw zal behagen.** Niet om iets te doen tegen Gods wil. Want alzo mogen wij geen mensen behagen, Luk. 14:26; Gal. 1:10, maar om in liefde en vrede met hen te leven, Ef. 5:25; hetwelk ook alzo moet verstaan worden van de bekommring der vrouw jegens den man in 1 Cor. 7:35.

34. **Een vrouw en een maagd zijn onderscheiden. De ongetrouwde bekommert zich met de dingen des Heeren, opdat zij heilig zij, beide aan lichaam en aan geest; maar die getrouwd is, bekommert zich met de dingen der wereld, hoe zij den man zal behagen.**

35. **En dit zeg ik tot uw eigen** Dat is, gemak en oorbaar. En alzo verklaart hij in dit vers hetgeen hij tevoren goed of niet goed genaamd heeft. **voordeel; niet opdat ik een strik over u** Namelijk om u tot het ongetrouwde leven stipt te verbinden. **zou werpen, maar om u te leiden tot hetgeen wel voegt, en bekwaam is, om den Heere wel aan te hangen, zonder herwaarts en derwaarts getrokken te worden.**

36. **Maar zo iemand acht, dat hij ongevoegelijk** Dat is, niet wel betamelijk, of wel bedachtelijk, zo hij zijne maagd tegen hare natuur of genegenheid zou beletten te trouwen; of ook wel tegen den eis van de gelegenheid zijner familie. **handelt met zijn maagd, indien zij over den jeugdigen tijd gaat, en het alzo moet geschieden;** Namelijk om meerdere zwaarigheden zo ten aanzien van haar als van zijne familie, voor te komen. **die doe wat hij wil, hij zondigt niet; dat zij trouwen.**

37. **Doch die vast staat in zijn hart, geen noodzaak hebbende, maar macht heeft over zijn eigen wil, en dit in zijn hart besloten heeft, dat hij**

zijn maagd zal bewaren, die Namelijk ongetrouwd. doet wel.

38. Alzo dan, die *haar* ten huwelijk uitgeeft, die doet wel; en die *ze* ten huwelijk niet uitgeeft, die doet beter. Dat is, die doet wat dienstig of oorbaarder is tot de rust van zijne maagd, gelijk 1 Cor. 7:1,8,26, en gelijk verklaard wordt 1 Cor. 7:35,40.

39. Een vrouw is door de wet verbonden Namelijk des huwelijks. Zie Rom. 7:2., zo langen tijd haar man leeft; Namelijk tenzij uit oorzaak van overspel, Matth. 19:9, of van het scheiden der ongelovige wederhelft, hiervoren 1 Cor. 7:15. maar indien haar man ontslapen is, zo is zij vrij, om te trouwen, dien zij wil, alleenlijk in den Heere. Dat is, alleenlijk dat zulks geschiede in de vreze des Heeren, waartoe ook zonderling dient, dat zij, nu vrij zijnde, geen juk aantrekke met de ongelovigen; 2 Cor. 6:14.

40. Maar zij is gelukkiger, indien Namelijk zo ten aanzien van de bekommelingen, die het huwelijk medebrenge, als van de vrijheid, die zij heeft om den Heere onbekommerlijker te dienen, gelijk hiervoren van den apostel is verklaard. Doch dit moet ook altijd verstaan worden met de vorige voorwaarden, zo zij de gave der onthouding heeft, en haar beroep zulks toelaat, gelijk hij dit bepaald heeft, 1 Cor. 7:7,17. zij alzo blijft, naar mijn gevoelen. En ik meen ook den Dit zegt de apostel niet alsof hij daaraan twijfelde, maar om beleefd van zichzelf te spreken, tegen den valse waan, welken sommigen onder hen van zichzelf hadden. Zie hiervoren 1 Cor. 7:25. Geest Gods te hebben.

1 Korinthe 8

1. Aangaande nu de dingen, die den afgoden Het Griekse woord *Eidolon*, hetwelk wij *afgod* noemen, betekent allerlei beeld of gelijkenis, en in het algemeen al wat buiten of benevens God, enige godsdienstige eer aangedaan wordt, en wordt hier genomen

voor een beeld, waardoor men enigen afgod eert, of dat men goddelijke of godsdienstige eer aandoet, onder welken schijn het ook zij. Dewijl nu de heidenen een deel van de offeranden, die zij hunnen afgoden opofferden, gebruikten tot maaltijden, die zij in hun huis, of ook in de tempels der afgoden hielden, waar de Christenen ook somwijlen toe genood werden, zo is den apostel gevraagd, of het ook hun geoorloofd was, hetzij buiten, hetzij binnen de tempels der afgoden, zich tot zulke maaltijden te begeven; waarop de apostel, ten dele in dit hoofdstuk, ten dele in het tiende, antwoordt. geofferd zijn, wij weten, dat wij allen te zamen kennis hebben. De kennis maakt opgeblazen, maar Dat is, eigendunkelijk en verachters des naasten, wanneer de kennis zonder liefde en rechte godvrezendheid is, gelijk de volgende woorden medebrengen. de liefde sticht. Dat is, maakt dat de kennis gebruikt worde tot stichting van ons en onze naasten. Zie Rom. 14:19.

2. En zo iemand meent iets Namelijk zonder bijvoeging van de liefde, gelijk voren. te weten, die heeft nog niets gekend, gelijk men behoort te kennen.

3. Maar zo iemand God liefheeft, Namelijk en vervolgens ook zijnen naaste om Gods wil, welke twee dingen niet kunnen gescheiden zijn; 1 Joh. 4:20, en 1 Joh. 5:1,2. die is van Hem gekend. Dat is, voor de zijnen gekend, gelijk Joh. 10:14; Rom. 8:29, en derhalve ook van Hem geleerd, gelijk sommigen het woord *kennen* nemen. Zie ook 1 Cor. 13:12, en Gal. 4:9.

4. Aangaande dan het eten der dingen, die den afgoden geofferd zijn, wij weten, dat een afgod niets is in de Dat is, geen God is, noch goddelijke kracht heeft om de spijzen te bezoedelen of te heiligen; anders zijn de afgoden ook iets in de wereld, namelijk goud, zilver, stenen, zon, maan, afgestorven mensen, boze geesten en dergelijke, die de heidenen voor goden hielden, maar hebben geen goddelijke kracht, gelijk zij meenden; waarom zij ook in Gods

woord ijdelheden en leugens genaamd worden. wereld, en dat er geen ander God is dan een.

5. Want hoewel er ook zijn, die goden genaamd Namelijk van de blinde mensen, die zulke schepselen, of ook hun eigen verzinselen, voor goden hielden; Rom. 1:21, enz. worden, hetzij in den hemel, hetzij op de aarde (gelijk er vele goden Namelijk zodanige versierde goden, of ook die Gods Woord zelf goden noemt, als daar zijn de engelen en overheden; Ps. 8:6, en Ps. 82:1. en vele heren zijn),
6. Nochtans hebben wij *maar* een God, den Vader, uit Welken alle dingen zijn, en wij tot Hem; en Dat is, tot Zijne dienst en tot Zijne eer; Spreuk. 16:4, en 1 Cor. 10:31. *maar* een Heere, Jezus Christus, door Welken alle dingen zijn, en wij door Hem. Hierdoor verstaat hij het werk der verlossing.
7. Doch in allen is de kennis Namelijk dat de afgod niets is, of geen macht heeft om hetgeen geofferd is te bevleken. **niet**; maar sommigen, met een geweten des afgods tot nog toe, eten als *iets* dat den afgoden geofferd is; en hun geweten, zwak zijnde, wordt bevlekt. Namelijk dewijl zij evenwel eten hetgeen zij voor bevlekt houden, en dat tegen hun gemoed.
8. De spijze nu Dat is, het eenvoudig gebruik der spijs. Sommigen nemen dit voor de woorden des apostels, die de sterken hiermede zou onderwijzen, dat zij des te beter zulke spijs mogen nalaten; anderen nemen het voor de woorden dergenen zelf, die onder dit voorwendsel durfden van het afgodenoffer eten. Beide komt niet kwalijk overeen met hetgeen volgt. **maakt ons Gode niet aangenaam**; want hetzij dat wij eten, wij hebben geen overvloed; Namelijk in het geestelijke, of ten aanzien van de aangenaamheid voor God. Alzo ook het volgende. Zie Rom. 14:17. **en hetzij dat wij niet eten, wij hebben geen gebrek.**

9. Maar ziet toe, dat deze uw macht niet enigerwijze een aanstoot Het woord *aanstoot* beduidt somwijlen ene droefheid, die men heeft over hetgeen iemand onbehoorlijk doet, maar hier beduidt het ene vrijmoedigheid, die iemand neemt om te doen gelijk een ander, hoewel hij gevoelt dat de ander kwalijk doet, gelijk het volgende uitwijst. **worde dengen, die zwak zijn.**

10. Want zo iemand u, die de kennis Namelijk dat de afgod niets is, gelijk voren hebt, ziet in der afgoden Of, gelijk sommigen dit verstaan, *aan de tafel der afgoden*; dat is in den maaltijd, die ter ere van den afgod gehouden wordt. **tempel aanzitten, zal het geweten deszelfs, die zwak is, niet gestijfd worden** Gr. *gesticht*; hetwelk hier ten kwade wordt genomen., om te eten de Namelijk daar hij het evenwel daarvoor houdt dat de afgod deze dingen heeft ontreinigt, of, gelijk de afgodendienars spraken, zichzelf toegeheiligt. **dingen, die den afgoden geofferd zijn?**

11. En zal de broeder, die zwak is, door uw kennis verloren gaan Namelijk dewijl gij daarmede, zoveel in u is, dezen uw zwakken broeder met uw voorbeeld oorzaak geeft om alzo allengskens tot den afgod te vervallen, en van den Christelijken godsdienst af te vallen en alzo verloren te gaan. Zie dergelijke wijze van spreken Matth. 5:28; Rom. 14:15., **om welken Namelijk zwakken broeder Christus gestorven is?** Namelijk om hem van het verderf te behouden, en tot dien einde ook van den afgodendienst en de vorige ijdele wandelingen te verlossen; 1 Petr. 1:18. Want hoewel degenen, voor wie *Christus* gestorven is en die Hij door Zijn dood waarlijk verlost heeft, niet door de verleidende kracht der ergernissen kunnen verleid worden, Matth. 24:24; Joh. 10:15,28, nochtans zo doen degenen, die ergernis geven, anders niet, zoveel in hen is, dan dat zij de zwakgelovigen in het verderf zouden brengen, tenware zij door de kracht Gods en *Christus'*

voorbidding bewaard werden; Luk. 22:31,32; 1 Petr. 1:5.

12. Doch gijlieden, alzo tegen de broeders zondigende, en hun zwak geweten kwetsende, zondigt Gr. *slaande*; hetwelk ene zaak is van grote onbarmhartigheid, de conscientie van zodanigen, die van zelf zwak is, met slaan of kwetsen nog zwakker maken, en gelijk als doden. tegen Christus. Namelijk wiens leden zij zijn. Zie Hand. 9:4.
13. Daarom, indien de spijs mijn broeder ergert, zo zal ik in eeuwigheid geen vlees eten, opdat ik mijn broeder niet ergere.

1 Korinthe 9

1. Ben ik niet een apostel? Ben ik niet vrij? Namelijk van de ceremoniën der wet, en derhalve om allerlei spijs te eten, die mij voorgesteld zou mogen worden, zowel als iemand van de andere apostelen. Zie een tegenovergesteld voorbeeld Dan. 1:8, en Hand. 10:14,28. Heb ik niet Jezus Christus, onzen Heere, gezien? Namelijk zowel als de andere apostelen, toen ik van Hem tot het apostelschap ben geroepen, en daarna in gezicht, vertrekking van zinnen en opgetrokken zijnde in den hemel; zie Hand. 9:17; 2 Cor. 12:2. Zijt gijlieden niet mijn werk in den Dat is, die door mijn dienst tot den Heere bekeerd zijn. Heere?
2. Zo ik anderen geen apostel ben, nochtans ben ik het ulieden; want het zegel mijns Dat is, de bevestiging, dat ik waarlijk een apostel ben, overmits gij door mijn dienst bekeerd zijt, en God mijne beroeping onder u door vele krachten en tekenen heeft bevestigd; 2 Cor. 12:12. apostelschaps zijt gijlieden in den Heere.
3. Mijn verantwoording aan degenen, die onderzoek over Of, *die mij ondervragen, of veroordelen*; dat is, die zich als rechters durven aanstellen om mij te oordelen. mij doen, is deze.

4. Hebben wij niet macht, om te eten Namelijk tot last en kosten van de gemeente. en te drinken?
5. Hebben wij niet macht, om een vrouw, een zuster zijnde, *met ons* om te leiden, gelijk ook de andere apostelen, en de broeders des Dat is, neven. Hebr. want Johannes en Jakobus, en ook Judas en Simon, waren *Christus'* neven, of moeders zusters zonen. Zie Gen. 13:8, en Gen. 29:15; Matth. 12:46, en Matth. 13:55. Heeren, en Cefas? Dat is, Petrus, van wiens huisvrouw men leest Matth. 8:14.
6. Of hebben alleen ik en Barnabas geen macht van niet te Namelijk, met onze handen tot onze onderhouding. Zie Hand. 18:3, en Hand. 20:34. werken?
7. Wie dient ooit in den krijg op eigen bezoldiging? Wie plant een wijngaard, en eet niet van zijn vrucht? Of wie weidt een kudde, en eet niet van de melk der kudde?
8. Spreek ik dit naar den mens, of zegt ook de wet hetzelfde niet?
9. Want in de wet van Mozes is geschreven: Gij zult een dorsenden OS In die landen, gelijk ook in andere, slaat men het koren uit de aren niet met vlegels, gelijk men hier doet, maar men doet er de beesten, inzonderheid de ossen, over gaan, en hetzelfde alzo betreden met zijne aren los trappen, of den dorswagen daarvoor trekken. Zie Deut. 25:4; Jes. 28:27. niet muilbanden. Zorgt ook God Namelijk voornamelijk, of meer dan voor de mensen, als Hij deze wet gesteld heeft. Want anderszins is er zelfs niet een musje vergeten voor den Heere; zie Matth. 10:29. Zodat dit te verstaan is bij vergelijking, dat God deze wet gesteld heeft, meer om de mensen dan om ossen, om te kennen te geven, indien God wil dat men den arbeidenden os zijn voedsel niet zal onthouden, dat men het veel weniger den mensen, die arbeiden, onthouden moet. voor de ossen?
10. Of zegt Hij *dat* ganselijk om onzentwil? Want om onzentwil is

dat geschreven; overmits die ploegt, op hoop moet ploegen, en die op hoop dorst, *moet* zijn hoop deelachtig worden.

11. Indien wij ulieden het *Namelijk* ik en Barnabas, die u het Woord Gods verkondigd hebben. Zie Rom. 15:27. *geestelijke* gezaaid hebben, is het een grote *zaak*, zo wij het uwe, dat lichamenlijk is, *Gr. vleselijk*; dat is de goederen, die dienen tot onderhouding onzer lichamen. *maaien*?

12. Indien anderen deze *Namelijk* gewone leraars, die wij daar hebben gelaten, om het begonnen werk na ons te volvoeren. *macht* over u deelachtig zijn, *waarom* niet veel meer wij? Doch wij hebben deze macht niet gebruikt, maar wij verdragen het al, opdat wij niet enige verhindering *Namelijk* eensdeels voor de ongelovigen, die uit vrees van de onkosten het Woord hadden mogen vlieden; eensdeels voor enige valse apostelen, die Paulus zouden hebben mogen lasteren, alsof hij het Evangelie om des onderhouds wille predikte, daar zij hetzelfde voor niet wilden schijnen te doen, om de gemeenten alzo aan zich te trekken; zie 2 Cor. 11:12. *geven* aan het Evangelie van Christus.

13. Weet gij niet, dat degenen, die de *heilige* *Gelijk* er waren als de Levieten in het Oude Testament, die daarom de tienden ontvingen en hun deel hadden in hetgeen geofferd werd. Zie Num. 18; Deut. 18. *dingen* bedienen, van het heilige eten? *en* die steeds bij het altaar zijn, *Gr. bij het altaar gestadiglijk* zitten. *Gelijk* er waren de priesters, de nakomelingen van Aärons, die ook de tienden van de tienden der Levieten ontvingen, en een bijzonder deel hadden in alle offeranden, uitgenomen die geheel voor den Heere moesten verbrand worden; Num. 18:26, enz. *met* het altaar delen?

14. Alzo heeft ook de Heere Hij ziet hier op de ordinantie van *Christus*, Matth. 10:10; Luk. 10:7. *geordineerd* dengen, die

het Evangelie verkondigen, dat zij van het Evangelie *Dat* is, van den arbeid, dien zij doen in het prediken des Evangelies en het regeren der gemeente. *leven*.

15. Maar ik heb geen van deze *Namelijk* onder u, hoewel hij van andere gemeenten somwijlen enige milddadigheid heeft ontvangen; 2 Cor. 11:8. *dingen* gebruikt. En ik heb dit niet geschreven, opdat het alzo aan mij geschieden zou; want het ware mij beter te *Gr. goed liever te sterven*; dat is, raadzamer, of oorbaarder. *sterven*, dan dat *Namelijk* van gebrek. *iemand* dezen *mijn* roem *Namelijk* van het Evangelie zonder aanstoot en zonder uwe kosten onder u gepredikt te hebben. De reden hiervan, zie tevoren 1 Cor. 9:12. *zou* ijdel maken.

16. Want indien ik het Evangelie verkondige, het is mij *Dat* is, ik doe niet dan wat ik schuldig ben te doen; Luk. 17:10. *geen* roem; want de nood is mij *Of, de nood ligt op mij*, namelijk door mijn beroep en *Christus'* bevel; Rom. 1:14. *opgelegd*. En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig!

17. Want indien ik dat gewillig doe, *Dat* is, gene, en met behoorlijke vlijt en naarstigheid, zonder op menselijke oordelen te zien; Rom. 12:8,11. *zo* heb ik loon, maar indien onwillig, de uitdeling *Dat* is, alleen uit vrees van straf, of om eer en voordeel te hebben bij de mensen; gelijk de huurlingen en slaven plegen hunne heren te dienen. *is* mij *evenwel* toebetrouwd. *Namelijk* om daarvan hiernamaals rekenschap te geven.

18. *Wat* loon heb *Dat* is, ik heb dan eerst loon te verwachten van den Heere, zo ik het met vlijt en getrouwheid doe, alleen ziende op de ere Gods en de meeste stichting der gemeente, zonder hoop van menselijke loon. En alzo ik merkte dat het ontvangen van menselijk loon aanstoot zou geven en de stichting en den loop des Evangelies verhinderen, zo heb ik dat niet willen ontvangen; en daarover mag ik bij u roemen, maar niet bij God. Zie Rom. 4:2; 2 Cor. 11:10.

ik dan? *Namelijk* dat ik, het Evangelie verkondigende, het Evangelie van Christus kosteloos stelle, om mijn macht in het Evangelie niet te misbruiken. Dat is, met aanstoot te gebruiken, en met opspraak der valse apostelen, 1 Cor. 9:15.

19. Want daar ik van allen vrij was, heb ik mijzelf allen dienstbaar Dat is, ik heb mij gevoegd naar eens ieders zwakheid, of gelijk een dienstknecht zich altijd voegen moet naar de gelegenheid en genegenheid desgenen, dien hij dient. Doch dit moet altijd verstaan worden in middelmatige zaken. Alzo ook 1 Cor. 9:22. **gemaakt, opdat ik er meer zou winnen.** Dat is, tot het geloof in *Christus* brengen. Zie dergelijke wijze van spreken 1 Petr. 3:1.

20. En ik ben den Joden geworden *Namelijk* in zaken die middelmatig waren, gelijk toen nog was de onderhouding der ceremoniën des Ouden Testaments bij de zwakke Joden, gelijk hij om hunnentwil Timotheus heeft doen besnijden, te Cenchreën door belofte zijn hoofd heeft laten beschermen, en te Jeruzalem in den tempel zichzelf heeft geheiligd. **als een Jood, opdat ik de Joden winnen zou; dengenen, die onder de wet zijn, ben ik geworden als onder de wet zijnde, opdat ik degenen, die onder de wet zijn, winnen zou.**

21. Degenen, die zonder de wet zijn, Dat is, den heidenen, die de wet der ceremoniën niet hadden, en ook niet gehouden waren te gebruiken, volgens het besluit der apostelen; Hand. 15:28, en Hand. 21:25. **ben ik geworden als zonder de wet zijnde (Gode *nochtans* zijnde niet zonder de wet, maar voor Christus onder de wet),** Dit voegt hij daarbij, opdat niemand zou misduiden, hetgeen hij tevoren gezegd had, dat hij geweest was als zonder wet, dewijl hij in alles wat hij deed de wet en geboden van *Christus* in het duiden der zwakken en in het vlieden van ergernissen altijd voor ogen had; Gal. 6:2.

opdat ik degenen, die zonder de wet zijn, Dat is, den heidenen, die de wet der ceremoniën niet hadden, en ook niet gehouden waren te gebruiken, volgens het besluit der apostelen; Hand. 15:28, en Hand. 21:25. **winnen zou.**

22. Ik ben den zwakken geworden *Namelijk* Christenen, of gelovigen, die het fundament van het Christengeloof we aannamen, maar hetgeen de Christelijke vrijheid aangaat nog in alles niet wel konden begrijpen; Rom. 14:1; Gal. 6:2. **als een zwakke, opdat ik de zwakken winnen zou; allen ben ik alles geworden, opdat ik immers enigen behouden zou.** Hiermede verklaart hij hetgeen hij tevoren genaamd heeft *winnen*. Zie 1 Tim. 4:16.

23. En dit doe ik om des Evangelies wil, opdat ik hetzelfde Dat is, opdat niet alleen anderen door mijne predikatie zouden zalig worden, maar opdat ik ook zelf deze zaligheid moge deelachtig worden, hetwelk niet zou geschieden, indien ik zelf niet deed wat ik anderen leer. **mede deelachtig zou worden.**

24. Weet gijlieden Van hier voorts leert de apostel, dat het zover vandaar is, dat zij om spijs en drank, of maaltijden van afgodendienaars zeer moeten bekommerd zijn, dat zij veel meer zich moeten bekommeren om in alle soberheid, matigheid en verdraagzaamheid zichzelf te oefenen, hetwelk hij met de voorbeelden dergenen, die om prijs strijden, en ook met zijn eigen voorbeeld bewijst. **niet, dat die in de loopbaan lopen, allen wel lopen, *Namelijk* om prijs. maar *dat* een den prijs *Namelijk* die niet alleen met anderen wel begint, maar voor anderen wel voleindt. ontvangt? Loopt alzo, dat gij *dien* moogt verkrijgen.** Of, *grijpen*; *namelijk* den voorgestelden prijs der heerlijkheid Gods; Filipp. 3:12,13,14.

25. En een iegelijk, die *om prijs* strijdt, onthoudt zich Of, *matigt zich*; *namelijk* van veel spijs, drank, slaap, en andere dingen, die hem traag of onnut maken in dezen strijd.

in alles. Dezen dan *doen wel dit*, opdat zij een verderfelijke kroon zouden ontvangen, maar wij een onverderfelijke.

26. Ik loop dan alzo, niet als op Namelijk gelijk deze kampers of lopers om prijs doen, die niet weten of zij den prijs zullen bekomen of niet; 2 Tim. 4:7,8. **het onzekere; ik kamp alzo, niet als de lucht slaande;**

27. Maar ik bedwing mijn Het Griekse woord betekent onder de ogen slaan, iet met slagen temmen of onder zijne gehoorzaamheid brengen. Zie van dit woord ook Luk. 18:5. **lichaam, en breng het tot dienstbaarheid,** Namelijk om hetzelfde den Geest te onderwerpen, en niet door te veel voedsel en door te grote weelde den geest te verzwaren. **opdat ik niet enigszins, daar ik anderen gepredikt heb,** Namelijk om die tot zaligheid te brengen. **zelf verwerpelijk worde.** Dat is, mijzelven onbekwaam of afkerig make van den prijs, waar ik anderen toe aanspoor; waarmede de apostel niet wil zeggen dat hij van zijne verkiezing en van dezen prijs te verkrijgen onzeker zou zijn, want het tegendeel blijkt klaarlijk Rom. 8:38; 2 Tim. 4:7,8; maar dit is ene gelijkenis, genomen van hetzelfde strijden om prijs, waarin de tragen of luien, die zichzelf te veel gemest hadden, verworpen en afgekeurd werden, als daartoe onbekwaam.

1 Korinthe 10

1. En ik wil niet, broeders, dat gij onwetende zijt, dat onze vaders **allen** Namelijk die met Mozes uit Egypte zijn getrokken. **onder de wolk waren,** Namelijk die zich zette tussen het leger der Egyptenaars en dat der Israelieten, en die de Israelieten bedauwde en beschermde toen zij door de Rode zee trokken; Exod. 14:19, enz; Ps. 105:39. Hetwelk Paulus hier betuigt een tegenbeeld geweest te zijn van onzen doop, gelijk Petrus spreekt van de verlossing van Noach in de ark uit het midden van den

zondvloed; 1 Petr. 3:21. en allen door de zee doorgedaan zijn;

2. En allen in Mozes Dat is, door Mozes, of door Mozes' dienst. Of, in de leer van Mozes, gelijk Hand. 19:3 gezegd wordt dat sommigen gedoopt zijn in den doop van Johannes, dat is, in de leer van Johannes, die door zijn doop werd bevestigd. **gedoopt zijn in de wolk en in de zee;**

3. En allen dezelfde Namelijk in de tekenen, of, die een zelfde zaak betekenden, en dat niet alleen met elkander, maar ook met ons, hetwelk daaruit blijkt, dat Paulus hier den naam van den doop gebruikt, en hierna zegt dat de steenrots was *Christus*, en omdat anderszins de sluitreden van Paulus niet vast zou zijn, ten ware zij enerlei spijs in de betekenis met ons hadden gegeten. **geestelijke** Namelijk het manna, hetwelk een geestelijke spijs genaamd wordt, omdat het den Israelieten diende niet alleen tot een lichamelijk voedsel, maar ook om te zijn tot een buitengewoon teken van *Christus'* vlees, en derhalve een geestelijke beduiding op *Christus* had, gelijk *Christus* in het brede verklaart, Joh. 6, en gelijk hierna, om dezelfde reden, de steenrots geestelijk genaamd wordt. **spijs gegeten hebben;**

4. En allen denzelfden geestelijken drank gedronken hebben; want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; en de steenrots was Christus. Dat is, was een teken en voorbeeld van *Christus*, die van den Vader ter dood om onzentwil geslagen zijnde, ons de stromen des levenden waters zou uitgeven; Joh. 7:38. En dit is ene wijze van spreken, gebruikelijk in de sacramenten, gelijk het brood en den wijn in het Avondmaal het lichaam en bloed van *Christus* worden genaamd, omdat zij daarvan een teken en zegel zijn. Dat sommigen willen zeggen, dat de zin zou zijn: *Christus was de steenrots*, strijdt niet alleen met de orde der woorden van den tekst, maar ook met de zaak zelve, overmits al de Israelieten niet kunnen gezegd worden uit *Christus* gedronken te hebben, alzo velen van hen niet geloofden, en God in

hen geen welgevallen gehad heeft, 1 Cor. 10:5, en Hebr. 4:2.

5. Maar in het meerder *deel* van hen heeft God geen welgevallen gehad; want zij zijn in de woestijn ter nedergeslagen.
6. En deze dingen zijn geschied ons tot voorbeelden, Dat is, tot voorbeelden en waarschuwingen, namelijk dat wij, zo wij dergelijke zonden navolgen, niettegenstaande wij deze heilige tekenen ook zullen deelachtig geweest zijn, delzelfde straf, die hun daarom overkomen is, ook niet zullen ontgaan. Zie van dit woord 1 Cor. 10:11; Filipp. 3:17; 1 Tim. 4:12; Tit. 2:7. **opdat wij geen lust Gr. geen begeerders zijn van kwade dingen;** namelijk van afgoderij, hoererij en dergelijke, welke hierna verhaald worden. **tot het kwaad zouden hebben, gelijkewijs als zij lust gehad hebben.**
7. En wordt geen afgodendienaars, gelijkewijs als sommigen van Dat is, een groot deel van hen, namelijk die met het gegoten kalf afgoderij bedreven. **hen, gelijk geschreven staat: Het volk zat neder om te eten, en om te drinken, en zij stonden op om te spelen.** Dat is, om te dansen, lachen en reien, gelijk de afgodendienaars, en hun afgodische maaltijden, gemeenlijk plachten te doen; Exod. 32:6.
8. En laat ons niet hoereren, gelijk sommigen van hen gehoereerd hebben, Namelijk in het land der Midianieten, door den raad van Bileam tot afgoderij en hoererij verlokt zijnde; Num. 25. **en er vielen op een dag drie en twintig** Num. 25:9 wordt gezegd vier en twintig duizend. Doch het kan zijn dat er tussen de drie en vier en twintig duizend gebleven zijn, waarvan de apostel het minder getal heeft gehouden. Anderen menen dat er drie en twintig duizend met het zwaard zouden gedood zijn, naar het voorbeeld van den ijver van Pinehas, en dat de andere duizend van de voornaamsten daarna zouden gehangen zijn door het bevel van Mozes. **duizend.**

9. En laat ons Christus niet verzoeken, Dat is, tergen, of zijne macht in het straffen der ondankbaren in twijfel trekken, gelijk de Israelieten, Num. 21:5, als zij met het manna niet tevreden waren, noch met de wateren, die hun de Heere wonderbaarlijk verleende; en gelijk de Corinthiërs, die de maaltijden der afgodendienaren, die vol aanstoot en gevaar waren, liever volgden dan den eenvoudigen kost, dien de Heere hun tehuis verleende. **gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben,** Namelijk *Christus*, dien hij terstond genoemd had. Want het was de engel des verbonds, de eeuwige Zoon Gods, die hen in de woestijn geleidde, en dien zij tergden. Zie Exod. 14:19, en Exod. 23:20, en Jes. 63:9. **en werden van de slagen vernield.**
10. En murmureert niet, gelijk ook sommigen van hen gemurmureerd hebben, De Israelieten hebben in de woestijn menigmaal tegen God gemurmureerd, wanneer hun iets ontbrak, of wanneer zij niet tevreden waren met de weldaden, die God hun deed; maar hier wordt inzonderheid gezien op de geschiedenissen, Num. 11:4,33, wanneer zij vlees begeerden en daarover van God door verscheidene plagen vernield werden; en Num. 16:1,2, wanneer Korach met zijnen hoop tegen Mozes en Aäron murmureerden en sommigen zijn verbrand, sommigen verzonken in de aarde. **en werden vernield van den verderver.** Deze naam wordt wel in deze geschiedenis niet gevonden, maar wordt van Paulus daarbij gevoegd, òf om de strengheid van God zelf in deze straffen hierdoor te verstaan, òf een engel, dien God tot deze vernieling heeft gebruikt, gelijk Hij gedaan heeft Exod. 12:23, en Jes. 37:36.
11. En deze dingen alle zijn hunlieden overkomen tot voorbeelden; en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op dewelke de einden der Dat is, de laatste tijden, in welke de genade Gods krachtiger is en de boosheid meerder; waarom wij ons door de genade Gods te meer moeten wachten; 1 Tim. 4:1; 2 Petr. 3:3.

eeuwen gekomen zijn. Gr. *ontmoeten*, of *ontmoet zijn*.

12. Zo dan, die meent te staan, Dat is, die zich laat dunken zo vast te zijn in het geloof, dat hij in zulke zonden niet zou vervallen. zie toe, dat hij niet valle.
13. Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menselijke; Dat is, die uit uw menselijke zwakheid en uit vrees van de ongenade der afgodendienaars, welken u daartoe verzocht hebben, gesproken is. Hij troost hen hiermede, en vermaant hen in het toekomende tot meerdere standvastigheid, dewijl God ons deze belofte doet, dat Hij de Zijnen niet zal laten verzoeken boven hun vermogen. doch God is getrouw, Die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen Dat is, boven de kracht, die gij door Gods Geest alrede hebt ontvangen. Want uit onszelven vermogen wij niets; Joh. 15:5; 2 Cor. 3:5; Filipp. 4:13. gij vermoogt; maar Hij zal met de verzoeking Namelijk die Hij over u zal laten komen, alwaar zij vrij meerder dan tot nog toe geschied is; Joh. 16:33. ook de uitkomst geven, opdat Gr. *maken*. gij ze kunt verdragen.
14. Daarom, mijn geliefden, vliedt van den afgodendienst. Namelijk niet alleen die inderdaad zodanig is, maar ook die daartoe aanleiding of vermoeden zouden geven, of die tekenen daarvan zijn; van welke hij tot nog toe gesproken heeft.
15. Als tot verstandigen spreek ik; oordeelt gij, hetgeen ik zeg.
16. De drinkbeker der Of, *de drinkbeker der zegening*. Want het Griekse woord *Eulogia* betekent beide, *dankzegging* en *zegening*. Doch alzo de apostel hierna, 1 Cor. 11:24, het woord *dankzeggen*, of *danken* gebruikt, gelijk ook de Evangelisten, Matth. 26:27; Mark. 14:23; Luk. 22:17, zo wordt daarom dit woord *dankzegging* hier ook in den tekst behouden. **dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen**, Gr. *Eulogoumen*; welk woord beide *zegenen* en *dankzeggen* betekent. Doch moet hier *zegenen* en niet *dankzeggen* overgezet

worden, overmits niet gezegd kan worden dan wij *den drinkbeker dankzeggen*, gelijk Griekse samenvoeging der woorden, of constructie, zou vereisen; maar wel *den drinkbeker zegenen*. En wordt door dit *zegenen* verstaan, niet door kracht van enige woorden den wijn veranderen in het wezenlijke bloed van *Christus* maar met gebeden, dankzegging en verhaal van de instelling en het doel des Heiligen Avondmaals heiligen, of van anderen algemenen drank afzonderen en tot dit heilige gebruik toeëigenen, gelijk het woord *zegenen* ook gebruik wordt Gen. 2:3; Exod. 20:11, waar God gezegd wordt den zevenden dag *gezegend* en geheiligt te hebben, omdat Hij dien van andere gemene dagen heeft afgezonderd en tot een heilig gebruik toegeëigend. Zie hiervan de verklaring in de aantekening Matth. 26:26. **is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?**

17. Want een brood *is het*, zo zijn wij velen een lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn.
18. Ziet Israel, dat naar het vlees is: hebben niet degenen, die de offeranden eten, gemeenschap met het Dat is, met den godsdienst, die op het altaar en daarbij van hen werd gepleegd, en dien zij betuigden daarmede nog voor goed te houden. **altaar?**
19. Wat zeg ik dan? Dat een afgod iets is, of dat het afgodenoffer iets is?
20. Ja, *ik zeg*, dat hetgeen de heidenen offeren, zij den duivelen offeren, Want vele van de heidense afgoden, die zij door hunne beelden eerden, waren boze geesten. Zie Lev. 17:7, en Deut. 32:17. En hoewel zij somwijlen enige gestorvene mensen en andere creaturen daardoor wilden eren, of ook zelfs den Schepper des hemels en der aarde, gelijk Hand. 17:23; Rom. 1:21 te zien is, zo worden zij nochtans gezegd den duivelen die eer aan

te doen, omdat de duivel van zulken beeldendienst een ingever en insteller was, waardoor God niet geëerd maar onteerd werd; Jes. 40:18, en Jes. 42:8. **en niet Gode; en ik wil niet, dat gij met de duivelen gemeenschap hebt.**

21. Gij kunt den drinkbeker Namelijk met recht en behoorlijkheid, alzo dat gij, zulks doende, ook Gode zoudt kunnen behagen. Zie dergelijke wijze van spreken Matth. 6:24; 2 Cor. 6:14. **des Heeren niet drinken, en den drinkbeker der duivelen; gij kunt niet deelachtig zijn aan de tafel des Heeren** Dat is, der spijs en des dranks van de tafel des Heeren, die tot een teken van de gemeenschap met *Christus* van de Christenen wordt genoten., **en aan de tafel der duivelen.**

22. Of tergen wij den Dat is, willen wij hem tot toorn verwekken door ons doen, en dienvolgens zijne straf ons over den hals halen; Deut. 32:21. Het Griekse woord betekent eigenlijk tot jaloersheid verwekken. **Heere? Zijn wij sterker** Namelijk om zijn straffende hand van ons te weren, wanneer die ons zal treffen. **dan Hij?**

23. Alle dingen zijn mij Namelijk die middelmatig zijn, in zichzelf van God niet geboden in het Nieuwe Testament, gelijk onder anderen was het eten van allerlei spijs, als het zonder ergernis kon geschieden. De apostel handelt nu voorts van twee andere gevallen, die hij onder zekere bepalingen in het vervolg toelaat. **geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; Namelijk voor mijzelf.** **alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen stichten niet.** Namelijk voor mijnen naaste.

24. Niemand zoeke dat zijns zelfs is; maar een iegelijk zoeke dat des anderen is. Dat is, zoeke ook dat des anderen is, want wij moeten onzen naasten liefhebben als onszelven; wij mogen dan onszelven ook wel liefhebben, maar niet tegen de liefde onzes naasten.

25. Eet al wat in het Dat is, allerlei. Hier laat dan de apostel vooreerst toe dát alles, wat ter markt komt, van ons mag worden

gebruikt tot spijs, hoewel het nochtans menigmaal geschiedde, dat een deel van hetgeen den afgoden geofferd was, daar ook werd verkocht, wanneer het in maaltijden of offeranden niet werd gebezigd. Doch wanneer het ter markt of in de vleeshuizen werd gebracht, zo werd de afgod daar niet meer mede geëerd, maar werd het voor gemene spijs gehouden. **vleeshuis verkocht wordt, niets ondervragende** Of, *geen onderscheid makende*; namelijk of het tevoren geofferd was of niet, want beide betekent het Griekse woord., **om des gewetens wil;**

26. Want de aarde is des Heeren Dat is, al is het dat het tevoren van de afgodendienaars was misbruikt, nochtans houdt het niet op te blijven een schepsel des Heeren, die het geschapen heeft om met dankzegging te gebruiken; 1 Tim. 4:4., **en de volheid derzelve.**

27. En indien u iemand van de ongelovigen Namelijk te zijnen huize, zonder dat de maaltijd ter ere van den afgod is toegericht, gelijk de heidenen het overschot van al zulke geofferde beesten of spijzen tot bijzondere en burgerlijke maaltijden dikmaals gebruikten. **noodt, en gij daar gaan wilt** Dat is, oorbaar acht te gaan om burgerlijke gemeenschap of gebuurschap te onderhouden. Waardoor de apostel te kennen geeft dat men ook, eer men daar gaat, wel moet overwegen waartoe men daar genood wordt., **eet al wat ulieden** Dat is, van alles. **voorgesteld wordt, niets ondervragende,** Of, *geen onderscheid makende.* **om des gewetens wil.**

28. Maar zo iemand tot Namelijk van den zwakgelovigen, die daardoor aanstoot zou mogen lijden; of ook van den ongelovige, die met u aanzit, en daardoor u zou mogen aanzien voor een mens, die zonder godsdienst of van hun heidense religie zou zijn, zo gij, vermaand zijnde, evenwel daarvan zoudt eten. **ulieden zegt: Dat is afgodenoffer; eet het niet, om desgenen wil, die u dat te kennen gegeven heeft, en om des gewetens**

wil. Want de aarde is des Heeren, Deze zelfde plaats, genomen uit den 24n Ps., Ps. 24, brengt de apostel hier wederom voort, om te bewijzen dat men zulke spijs wel kan laten, dewijl er meer spijzen zijn, die God op de aarde geschapen heeft tot ons gebruik. en de volheid derzelve.

29. Doch ik zeg: *om* het geweten, niet van uzelfen, maar des anderen; Namelijk die u zulks vermaant, en daardoor aanstoot lijdt, om de reden tevoren verhaald. want waarom wordt mijn vrijheid geoordeeld van een ander geweten?

30. En indien ik door genade Namelijk des Evangelies, in hetwelk ons *Christus* van het juk der ceremoniën en het onderscheid der spijzen heeft vrijgesteld. *der spijze* deelachtig ben, waarom word ik gelasterd over hetgeen, waarvoor ik dankzeg?

31. Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets *anders* doet, doet het al ter ere Gods.

32. Weest zonder aanstoot te geven, en den Joden, en den Onder deze drie soorten begrijpt de apostel alle mensen, die òf Joden waren, òf heidenen, òf Christenen, van wie gene voor ons moeten geërgerd worden door het gebruik van onze vrijheid; wel verstaande, indien het zodanige personen zijn, waar men hoop van heeft dat zij daardoor van ons kunnen gewonnen worden. Grieken, en der Gemeente Gods.

33. Gelijkerwijs ik ook in alles allen behaag, niet zoekende mijn eigen voordeel, maar het *voordeel* van velen, opdat zij mochten behouden worden.

1 Korinthe 11

1. Weest mijn navolgers, gelijkerwijs ook ik van Christus. Namelijk *navolger ben*; namelijk die het volmaaktste voorbeeld is van alle deugden, zodat men de leraars wel moet navolgen, maar zo ver als zij *Christus* navolgen.

2. En ik prijs u, broeders, dat gij in alles mijner Of, *dat gij al mijne dingen*, dat is, leringen en vermaningen, *gedenkt*. gedachtig zijt, en de inzettingen behoudt, gelijk ik *die* u overgegeven heb.

3. Doch ik wil, dat gij weet Dat is, dat gij let op de orde van onderwerping, die God onder de mensen in Zijn geestelijk lichaam gesteld heeft, opdat gij niet doet wat daartegen strijdt., dat Christus het Hoofd is eens iegelijken mans, Namelijk behorende tot Zijn geestelijk lichaam, want van dat wordt hier eigenlijk gehandeld. Niet dat Hij ook niet zou zijn het hoofd der vrouw, want Hij is het hoofd van Zijn gehele lichaam; Ef. 5:23. en de man het hoofd der vrouw, en God het Hoofd van Christus.

4. Eeniegelijc man, die bidt of Dat is, het algemeen gebed in de vergaderingen òf voorzegt, òf aanhoort en mede bidt. profeteert, Of de Schriften der profeten in de vergaderingen voorleest en uitlegt, 1 Cor. 14:3,29, enz. of enige toekomstige dingen voorzegt uit goddelijke openbaring. Want die gave werd toen sommigen van God gegeven tot troost van de gemeente, 1 Cor. 14:26; Ef. 4:11; of die zodanige uitleggingen in de vergaderingen aanhoort. hebbende *iets op het* Namelijk enig deksel, als daar is het lang haar, 1 Cor. 11:14, of een hoed, sluier, of dergelijke, 1 Cor. 11:7, gelijk de heidenen hunne afgoden met gedekte hoofden plachten te dienen. Zie *Vergil. Aen. 3, Sueton. in Vitell.* hoofd, die onteert Namelijk overmits de ontdekking van het hoofd toen een teken was van macht en heerschappij, gelijk nu hedendaags daarentegen degenen, die macht over anderen hebben, hunne hoofden zullen gedekt houden, en die onder anderen staan voor hen hunne hoofden zullen ontdekken. Doch in dezen allen moet men altijd zien op het gebruik van verscheidene tijden en landen, en wat daarin eerlijk en stichtelijk is; 1 Cor. 14:40; Filipp. 4:8. zijn eigen hoofd;

5. Maar een iegelijke vrouw, die Namelijk die getrouwd is en onder de macht staat van haren man. Zie 1 Cor. 11:3. Hoewel de anderen hier niet uitgesloten worden. **bidt of** Dat is, die in de vergadering de algemene gebeden, of de uitlegging der profetische schriften aanhoort; want dat ene vrouw openlijk in de vergadering de gebeden zou doen, of de Schrift uitleggen, wordt haar verboden; 1 Cor. 14:34,35; 1 Tim. 2:12, of die met buitengewone gave van bidden of toekomstige dingen te voorzeggen, begaafd zijnde, dezelve in de vergadering zal willen voorstellen, daartoe door een goddelijk ingeven gedreven zijnde. Zie Joël. 2:28; Luk. 2:36; Hand. 21:9. **profeteert met ongedekten hoofde, onteert haar Of, beschaamt haar hoofd, doet haar hoofd schande aan;** namelijk omdat zij door dat teken schijnt te willen ontkennen, dat zij onder den man staat; en ook enigszins dat *Christus* niet zou zijn het hoofd Zijner gemeente. Zie 1 Cor. 11:4. **eigen hoofd; want het is een en hetzelfde** Dat is, van enerlei onbetamelijkeit, namelijk als zij het deksel aflegt, dat gemaakt wordt, dat is, zoveel als zij het natuurlijke deksel aflegde., alsof *haar* het haar afgesneden ware.

6. Want indien een vrouw niet gedekt is, dat zij ook geschoren Dat is, het is evenveel en even schandelijk, alsof zij geschoren ware. **worde; maar indien het lelijk is voor een vrouw geschoren te zijn** Namelijk met de schaar., of het haar afgesneden te Namelijk met het scheermes. **hebben, dat zij zich dekke.**

7. Want de man moet het hoofd niet dekken, overmits hij het beeld en Namelijk ten aanzien van zijne macht en heerschappij, die hij heeft over de vrouw. Want anderszins, ten aanzien van de heiligheid en gerechtigheid, is de vrouw zoveel naar het beeld van God geschapen als de man; Gen. 1:26,27. **de heerlijkheid Gods** Namelijk omdat God in des mans heerschappij over de vrouw, de heerlijkheid

en het gebied doet blijken, dat Hij heeft over Zijne schepselen. **is; maar de vrouw is de heerlijkheid des mans.** Namelijk omdat de onderdanigheid der vrouw onder den man een bewijs is van de macht, het gezag en de uitnemendheid des mans boven de vrouw.

8. **Want de man is uit de vrouw niet,** Namelijk eerstmaal van God geschapen. Zie Gen. 2:21,22. Anderszins worden de mannen nu naar den loop der natuur van vrouwen geboren; Job 14:1. Zie ook 1 Cor. 11:12. **maar de vrouw is uit den man.**
9. **Want ook is de man niet geschapen om de vrouw,** Namelijk om haar onderworpen te zijn en alzo te dienen. **maar de vrouw om den man.** Namelijk om hem tot zijn dienst onderworpen te zijn, en ene hulp te wezen, die bij hem zou zijn; Gen. 2:18.
10. **Daarom moet de vrouw een macht op het hoofd hebben, om der engelen wil.** Dit verstaan sommigen van de leraars der gemeente, die in de Schrift ook *engelen*, dat is, boden of gezanten Gods genaamd worden, Mal. 2:7; Openb. 1:20. Doch kan bekwamelijker verstaan worden van de dienstbare geesten, die vanwege hun ambt eigenlijk *engelen* doorgaans genaamd worden. Want dewijl dezelve in de vergaderingen der gelovigen tegenwoordig zijn, Ps. 34:8, en Matth. 18:10, en door onordelijkheid of ongeschiktheid, die daar zou mogen gepleegd worden, bedroefd worden, zo vermaant de apostel de vrouwen, dat zij deze heilige geesten ook behoren te ontzien, om hen hierin niet te bedroeven.
11. **Nochtans is noch** Dit doet de apostel daarbij, opdat om dezer heerschappij wil noch de mannen zich verhovaardigen, noch de vrouwen zich bedroeven zouden. **de man zonder de vrouw, noch de vrouw zonder den man, in den Heere.** Namelijk *Jezus Christus*, aan wien, ten aanzien van Zijne genade en verdiensten, de vrouwen zowel gemeenschap hebben als de mannen. Zie Gal. 3:28.

12. Want gelijkerwijs de vrouw uit den man is, Zie 1 Cor. 11:8. alzo is ook de man door de vrouw; Namelijk overmits hij van ene vrouw ontvangen en geboren wordt, naar de natuurlijke geboorte. Waarom hij de vrouw ook niet behoort te verachten, maar in ere te houden en lief te hebben, hoewel hij over haar heerschappij heeft. **doch alle dingen zijn uit God.**

13. Oordeelt gij onder Of, *oordeelt bij uzelfen.* Gr. *in uzelfen.* De apostel wil tonen dat deze zaak, die hij hier drijft, zo klaar en bekend is dat hij de Corinthiërs zelf tot rechters daarvan wel wil stellen; gelijk 1 Cor. 10:15. **uzelfen: is het betamelijk, dat de vrouw ongedekt God bidde?**

14. Of leert u ook de natuur zelve Namelijk die onder anderen het vrouwelijk geslacht van het mannelijke daarmede ook onderscheiden heeft, dat de vrouwen het haar van het hoofd langer en dichter wast dan den mannen, en dat het haar dient tot een sieraard en deksel. **niet, dat zo een man lang haar draagt, het hem een oneer is?**

15. Maar zo een vrouw lang haar draagt, dat het haar een eer is; omdat het lange haar voor een deksel haar is Gr. *een omwerpsel*; namelijk om haar te dienen tot een deksel, en volgens dien ook tot een teken van onderdanigheid, hetwelk dan eer voor haar is, dat zij dezelve hare onderdanigheid, volgens de ordinantie Gods, daarmede bekent. **gegeven?**

16. Doch indien iemand schijnt twistgierig te zijn, Of, *twist lief te hebben*; dat is, die tegen deze zaak en redenen nog veel zou willen twisten, met hem willen wij niet verder twisten. **wij hebben zulke gewoonten niet, noch de Gemeenten Gods.**

17. Dit nu, *hetgeen* Namelijk hetgeen volgt. ik u aanzegge, prijs ik niet, **namelijk dat gij niet tot beter, maar** Dat is, niet tot verbetering, maar tot verergering. Want de vergaderingen worden daartoe aangesteld, opdat de gelovigen in dezelve gesticht en gebeterd worden; hetwelk

niet geschiedt, wanneer in dezelve ongeschiktheden worden gepleegd. **tot erger samenkomt.**

18. Want eerstelijk, als gij samenkomt in de Gemeente, zo hoor ik, dat er scheuringen zijn onder Scheuring is, wanneer onder de lidmaten van ene gemeente, in het stuk der leer en in de gronden derzelve eens zijnde, om andere misverstanden, onenigheid en verdeeldheid ontstaat, elke partij zijn hoofd en leidsman volgende, waardoor de enigheid des lichaams van *Christus* gescheurd en verbroken wordt; hetwelk onder de werken des vleses mede geteld wordt; Gal. 5:20. Zie breder hiervan 1 Cor. 1:12. **u; en ik geloof het ten** Namelijk dewijl ik sommiger, die onder u zijn, opgeblazenheid en twistgierigheid ken. **dele;**

19. Want er moeten ook Namelijk overmits de oorzaken van ketterijen Ketterij is een twist, ontstaande over de leer, wanneer sommigen enige dwalingen hardnekkiglijk drijven of aannemen, strijdende tegen de grondstukken der zaligmakende leer. Zodat ketterij erger en schadelijker is dan scheuring. En hiermede geeft de apostel reden, waarom hij gelooft dat er onder hen scheuringen zijn, omdat er ook nog erger kwaad onder hen gevonden werd, namelijk ketterij, die hij daarna beschrijft en wederlegt; 1 Cor. 15. daar altijd zullen zijn, als opgeblazenheid, vermetelheid, eergierigheid en stoutheid van sommige mensen, die daardoor aangedreven worden om ketterijen Ketterij is een twist, ontstaande over de leer, wanneer sommigen enige dwalingen hardnekkiglijk drijven of aannemen, strijdende tegen de grondstukken der zaligmakende leer. Zodat ketterij erger en schadelijker is dan scheuring. En hiermede geeft de apostel reden, waarom hij gelooft dat er onder hen scheuringen zijn, omdat er ook nog erger kwaad onder hen gevonden werd, namelijk ketterij, die hij daarna beschrijft en wederlegt; 1 Cor. 15. te verwekken en aan te hangen. Zolang er zulke mensen zullen zijn, zo moeten er ook ketterijen Ketterij is een twist, ontstaande over de leer, wanneer sommigen enige dwalingen hardnekkiglijk drijven of aannemen, strijdende tegen de grondstukken der zaligmakende leer. Zodat ketterij erger en schadelijker is dan scheuring. En hiermede geeft de apostel reden, waarom

hij gelooft dat er onder hen scheuringen zijn, omdat er ook nog erger kwaad onder hen gevonden werd, namelijk ketterij, die hij daarna beschrijft en wederlegt; 1 Cor. 15. **wezen.** Zie dergelijke wijze van spreken en nadere verklaring daarvan Matth. 18:7. **ketterijen** Ketterij is een twist, ontstaande over de leer, wanneer sommigen enige dwalingen hardnekkiglijk drijven of aannemen, strijdende tegen de grondstukken der zaligmakende leer. Zodat ketterij erger en schadelijker is dan scheuring. En hiermede geeft de apostel reden, waarom hij gelooft dat er onder hen scheuringen zijn, omdat er ook nog erger kwaad onder hen gevonden werd, namelijk ketterij, die hij daarna beschrijft en wederlegt; 1 Cor. 15. **onder u zijn,** Dat is, in het midden van de gemeente. Zie Hand. 20:30; 1 Joh. 2:19. **opdat degenen, die oprecht zijn,** Gr. *die beproefd zijn*; dat is, die in de beproeving door scheuringen en ketterijen standvastig blijven bij de enigheid der gemeente en bij de gezonde leer, en alzo oprecht bevonden worden; ene gelijkenis, genomen van goud, dat in de proef door het vuur bestaat; 1 Petr. 1:7. **openbaar mogen** Dat is, bekend dat zij oprecht zijn. Wanneer de gemeente in vrede is, zonder scheuring of ketterij, zo worden allen, die den godsdienst belijden, voor oprecht gehouden; maar als er scheuring en ketterij ontstaat, zo wordt het openbaar en bekend, wie bij de enigheid der kerk en bij de gezondheid der leer standvastig blijven of niet, gelijk het kaf van het koren door den wan gescheiden wordt; Matth. 3:12. **worden onder u.**

20. **Als gij dan bijeen samenkomt, dat** Namelijk hetgeen gij doet. **is niet des** Namelijk overmits het onwettelijk eten is als niet eten. Of, overmits zulks niet is des Heeren, maar zijn eigen Avondmaal eten, gelijk in 1 Cor. 11:21. **Heeren avondmaal eten.**

21. **Want in het eten neemt** Dit wordt verstaan van het eten van enige spijs, die de rijken medebrachten als men het Avondmaal des Heeren zou houden, om daarna met de armen een maaltijd te houden; welke maaltijden in het Grieks genaamd worden

Agapai; dat is maaltijden van liefde. Zie hiervan Jud:12. **een iegelijk te voren** Namelijk eer de armen daarbij zijn gekomen. Of, eer het Avondmaal des Heeren gehouden wordt. **zijn eigen avondmaal; en deze is hongerig** Dat is, de armen zijn hongerig, omdat men hen niet wil verwachten, en de rijken zijn dronken, omdat zij bij elkander op die maaltijden dikwijls tevoren zo toefden, dat zij beschonken werden., **en de andere is dronken.**

22. **Hebt gij dan geen huizen, om er te eten en te drinken? Of veracht gij de** Dat is, past gij niet op de ergernissen, die daardoor in de gemeente ontstaan? **Gemeente Gods, en beschaamt gij** Dat is, de armen, die tot zulke maaltijden niet konden toebrengen, die gij òf niet wilt toelaten tot dezelve, òf niet wilt verwachten, en alzo openlijk betoont hen te verachten. **degenen, die niet hebben? Wat zal ik u zeggen? Zal ik u prijzen? In dezen prijs ik** Dat is, in deze misbruiken des Avondmaals kan ik u geen gelijk geven; of prijzen als wèl gedaan. **u niet.**

23. **Want ik heb** De apostel, om deze misbruiken te beteren, houdt hun voor de instelling des Heilig Avondmaals, zoals hetzelfde van *Christus* eerst is ingesteld; hetwelk de beste en zekerste wijze is om misbruiken te beteren en weg te nemen, alzo alles naar de instelling *Gods* en *Christus* in den godsdienst moet gericht worden. **van den Heere** Namelijk en niet van mensen; Gal. 1:12. Dit is geschied door openbaringen, die de Heere *Christus* zelf aan Paulus dikwijls gedaan heeft. **ontvangen, hetgeen ik ook u overgegeven heb,** Of, *overgeleverd*; dat is, getrouwelijk heb geleerd, niet als mijne leer, maar des Heeren *Christus* zelve. **dat de Heere Jezus** De verklaring van deze volgende instelling des Avondmaals, zie Matth. 26:26, enz. **in den nacht, in welken Hij verraden werd, het brood nam;**

24. **En als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn**

lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.

25. Desgelijks *nam* Hij ook den drinkbeker, na het eten des avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed. Doet dat, zo dikwijls als gij *dien* zult drinken, tot Mijn gedachtenis.

26. Want zo dikwijls als gij dit brood zult Het is dan brood, dat in het Avondmaal gegeten wordt. eten, en dezen drinkbeker zult Dat is, den wijn die in den drinkbeker is: een oneigenlijke wijze van spreken. drinken, zo verkondigt den De dood des Heeren moet in het Avondmaal verkondigd worden, zo van de dienaars des Woords, die bij de bediening het volk moeten onderwijzen, dat dit gebroken brood en deze wijn een teken en verzegeling is van den bitteren dood van *Christus* aan het kruis, en van de weldaden daardoor voor ons verkregen, alsook van degenen, die het genieten, die in hun hart moeten overdenken, geloven en met dankzegging belijden, dat de Heere *Christus* voor hen is gestorven om hen van den eeuwigen dood te verlossen en zalig te maken, hetwelk alles door de woorden: *Doet dit tot mijne gedachtenis*, 1 Cor. 11:25, te kennen gegeven is. dood des Heeren, totdat Hij komt. Namelijk om te oordelen des levenden en de doden; want gelijk de sacramenten des Ouden Testaments duurden tot op de eerste toekomst van *Christus* in het vlees, zo zullen de sacramenten des Nieuwen Testaments duren tot zijn tweede komst in heerlijkheid.

27. Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan Namelijk omdat hij het teken des lichaams en bloeds van *Christus* door zulke misbruiken smaadheid aandoet. Want de smaadheid, die men des konings zegel aandoet, wordt gehouden alsof zij den koning zelf aangedaan ware. het lichaam en bloed des Heeren.

28. Maar de mens beproeve zichzelf, Dat is, onderzoekte zijn gemoed en conscientie, of hij ook in zijn hart gevoelt een recht leedwezen en droefheid over zijne zonden, alsook een vast geloof en vertrouwen op de verdiensten van *Jezus Christus*, en daarenboven een ongeveinsd voornemen om de zonden meer en meer af te sterven, en in een nieuw godzalig leven voor God te wandelen. Zie Gen. 17:1; 2 Cor. 13:5. en ete alzo Namelijk nadat hij zichzelf terecht zal beproefd en alzo bevonden hebben. van het brood *Gr. uit.*, en drinke van den drinkbeker. *Gr. uit.*

29. Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, Dat is, ene schuld of straf. Zie Matth. 23:14; Luk. 23:40; Rom. 2:3, en Rom. 5:16, en Rom. 13:2; Jak. 3:1. Hetwelk verstaan wordt, òf van de eeuwige straffen ten aanzien van de huichelaars; òf van de tijdelijke kastijdingen ten aanzien van de gelovigen, het Avondmaal niet waardiglijk gebruikende, gelijk hierna verklaard wordt 1 Cor. 11:30. niet onderscheidende het Dat is, dewijl hij geen onderscheid maakt tussen het brood des Avondmaals, hetwelk een heilig teken is van des Heeren lichaam, en tussen algemene spijs; en alzo zonder beproeving en eerbiedigheid hetzelfde eet, gelijk ander algemeen brood. lichaam des Heeren.

30. Daarom zijn onder Dat is, om dit misbruik des heiligen Avondmaals. u vele zwakken en zieken, en velen slapen. Dat is, zijn alrede gestorven. Zie Matth. 9:24, en Matth. 27:52; Joh. 11:11; 1 Cor. 7:39, en 1 Cor. 15:6,18; 1 Thess. 4:13.

31. Want indien wij onszelfen oordeelden, zo zouden Of, onderscheiden; dat is, na een goede en ernstige beproeving van onszelfen, recht oordeelden hoe het met ons gesteld is, of wij waardiglijk aan de tafel des Heeren mogen gaan of niet; en zo wij ons bevinden onwaardig, dat wij ons onthouden van die heilige spijs, totdat wij ons leven zullen gebeterd hebben. wij niet geoordeeld worden. Dat is, gestraft of gekastijd van den

Heere met zodanige plagen, als tevoren verhaald zijn 1 Cor. 11:30.

32. Maar als wij Deze troost doet de apostel daarbij, opdat de gelovigen door de hardheid van de voorgaande bestraffingen niet te zeer zouden verslagen worden. De troost bestaat in twee delen: Eerstelijk, dat zulke plagen geen straffen eigenlijk zijn, maar vaderlijke kastijdingen of tuchtigingen; ten tweede, dat zij tot een goed einde van God toegezonden worden, namelijk tot onze zaligheid, opdat wij daardoor tot ware bekering gebracht worden en met de goddelozen niet verdoemd worden. **geoordeeld worden, zo worden wij van den Heere getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden.**

33. Zo dan, mijn broeders, als gij samenkomt om te eten, Namelijk het Avondmaal des Heeren, of ook om daarna te houden de maaltijden der liefde, in welke de rijken de armen niet verwachtten, uit verachting derzelve. **verwacht elkander.** Namelijk totdat gij alle bijeengekomen zijt; of dat de ene wacht totdat de ander aan de tafel zal geweest zijn, om niet ongeschikt elkander te verdringen.

34. Doch zo iemand hongert, dat hij te huis ete, opdat gij niet tot een oordeel Dat is, met onordelijkheid en ongeschiktheid u ene straf op den hals haalt. Zie 1 Cor. 11:29. **samenkomt. De overige dingen** Namelijk aangaande de goede orde, die in het plegen van den uiterlijken godsdienst in uwe vergaderingen moet onderhouden worden; want daarvan spreekt hij hier, en niet van zaken die de leer of zeden aangaan, gelijk het woord *ordineren*, hetwelk hij hier gebruikt, ook medebrenghet. **nu zal ik verordenen, als ik zal gekomen zijn.**

1 Korinthe 12

1. En van de geestelijke gaven, Hij verstaat daardoor niet zozeer de inwendige geestelijke gave des geloofs en der wedergeboorte, als de uitwendige en

wonderbaarlijke gaven, die met oplegging der handen toentertijd sommigen door den Heiligen Geest gegeven werden, en hier genaamd worden *gaven*, 1 Cor. 12:4, en *werkingen*, 1 Cor. 12:6, en verhaald worden 1 Cor. 12:8,9,10. **broeders, wil ik niet, dat gij onwetende zijt.**

2. Gij weet, dat gij heidenen waart, tot de stomme Om die te dienen en hen van toekomstige dingen te vragen, die noch leven, noch verstand, noch spraak hebben; zie Ps. 115:4,5,6,7; Hab. 2:18. **afgoden heengetrokken,** Namelijk als domme beesten u latende verleiden door allerlei leugens en bedriegerijen. Zie dergelijke 2 Tim. 2:26. **naar dat gij geleid werdt.**

3. Daarom maak ik u bekend, dat niemand, die door den Geest Gods Gr. in. spreekt, Jezus een vervloeking noemt; en niemand kan zeggen, Jezus den Heere te zijn, dan door den Heiligen Geest.

4. En er is verscheidenheid Gr. daar zijn verscheidenheden; dat is, de gaven zijn velerhande, de ene treffelijker dan de andere, en ook verscheidenlijk gedeeld, aan dezen en niet aan genen, en dat met verscheidene mate. Zie 1 Cor. 12:8, enz. **der gaven, doch** Namelijk van profeteren, met vreemde talen spreken en dergelijke, die hierna verhaald worden. **het is dezelfde Geest;** Namelijk die al deze gaven werkt en uitdeelt, en daarom behoort degene, die de treffelijkste ontvangen heeft, zich daarover niet te verhovaardigen, of dengene, die mindere heeft, te verachten, also Hij aan denzelfden immers zo treffelijke gaven had kunnen geven als aan den anderen.

5. En er is verscheidenheid der bedieningen, Dat is, kerkelijke diensten, die verhaald worden 1 Cor. 12:28. **en het is dezelfde Heere;** Namelijk *Jezus Christus*, die ze heeft ingesteld, en die den enen beroept tot dezen dienst, en den anderen tot een anderen, also het hem belijft. Zie Ef. 4:11.

6. En er is verscheidenheid der werkingen, doch Dat is, der

wonderbaarlijke gaven van gezondmakingen en andere mirakelen. Zie 1 Cor. 12:9,10. **het is dezelfde God, Die alles in allen werkt.**

7. **Maar aan een iegelijk wordt de openbaring des Of, *betoning*;** dat is, de gave, waardoor betoond en bekend wordt dat de Geest zulks in hem gewrocht heeft. **Geestes gegeven tot hetgeen oorbaar is.** Namelijk tot stichting der gemeente, en tot algemenen dienst van allen. En daarom moeten zij ook tot geen ander einde gebruikt worden, niet tot verhoovaardiging, of tot verachting van anderen.

8. **Want dezen wordt door den Geest gegeven het woord der wijsheid,** Dat is, de gave van uitnemend wel te verstaan de goddelijke dingen, en dezelve tot zaligheid en dienst der mensen voorzichtig te kunnen toepassen en gebruiken. **en een ander het woord der kennis,** Dat is, de gave van wèl ervaren te zijn in de Heilige Schrift, en den rechten zin derzelve grondig te verstaan; welke gave sommigen wel hebben, al is het dat zij daarbij niet hebben bekwaamheid om deze kennis, of anderen mede te delen, of tot gebruik wel toe te passen. **door denzelfden Geest; Of, *naar denzelfden Geest.***

9. **En een ander het geloof,** Namelijk van wonderen te doen, hetwelk is een bijzonder vertrouwen, dat God hierin ons zal geven, hetgeen wij van Hem in *Christus'* naam zullen bidden, te boven gaande den loop der natuur. Zie Matth. 17:20; Hand. 14:8; 1 Cor. 13:2. **door denzelfden Geest; en een ander de gaven der gezondmakingen** Namelijk niet door gewone middelen van medicijnen, maar met een woord, met aanraken of anderszins bij wonder, gelijk Petrus, Hand. 3:6, Paulus, Hand. 28:8. Zie ook Hand. 14:3, en Hand. 19:11,12; Jak. 5:14,15., **door denzelfden Geest.**

10. **En een ander de werkingen der krachten;** Hierdoor wordt verstaan de gave om wonderen te doen, niet alleen tot hulp en dienst der mensen, maar ook tot straf der

huichelaars of vijanden van *Christus* en van Zijne leer. Zie Hand. 5:5, in Petrus, en Hand. 13:11, in Paulus. **en een ander profetie; en een** Dat is om toekomstige dingen zekerlijk tevoren te zeggen, welke gave gehad hebben Agabus, Hand. 11:27,28, en Hand. 21:10; de vier dochters van Filippus, Hand. 21:9, of ook om de profetische schriften uit te leggen, tot stichting, vermaning en vertroosting, 1 Cor. 14:3; zie Rom. 12:7. Dan, hier schijnt het voor de eerste soort van profeteren genomen te worden. **ander onderscheidingen der geesten;** Dat is, de gave om de oprechte en valse leraars te onderkennen, en de gemeente voor de valse te waarschuwen. Zie 1 Joh. 4:1. **en een ander menigerlei talen; Gr. *soorten van tongen*;** namelijk die zij niet geleerd hebben, maar die zij door een bijzonder wonder en goddelijke onderwijzing en ingeven kunnen spreken. Zie Mark. 16:17, en Hand. 2:4. **en een ander uitlegging der talen. Gr. *der tongen*;** dat is, die hetgeen in een onbekende taal geschreven of gesproken was, met een bekende taal duidelijk konden uitleggen en anderen, die dezelve niet verstaan, verklaren.

11. **Doch deze dingen alle werkt een en dezelfde Geest,** Zie 1 Cor. 12:4. **delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil.** Namelijk de Heilige Geest, die aan niemand gehouden of door niemands bekwaamheid bewogen zijnde, deze gaven geeft naar zijn vrij believen en welbehagen.

12. **Want gelijk** Deze gelijkenis gebruikt ook de apostel, Rom. 12:4,5; Ef. 4:12,16, en is zeer bekwaam om de leden van een geestelijk lichaam tot vrede en enigheid te vermanen. **het lichaam een is, en vele leden heeft,** Namelijk hebbende verscheidene gaven, waardigheid en bediening. **en al de leden van dit ene lichaam, vele zijnde, *maar* een lichaam zijn, also ook Christus.** Namelijk heeft maar één lichaam, waarvan hij het hoofd is, en dat vele en verscheidene leden heeft. Of, *alzo ook Christus,* dat is het lichaam van *Christus,*

namelijk de gemeente, die alzo van hun hoofd genaamd wordt.

13. **Want ook wij allen** Namelijk gelovigen, die tot dit lichaam van *Christus* als leden behoren. **zijn door een Geest tot een lichaam gedoopt; hetzij Joden, Dat is, van wat afkomst, staat, of rang wij zijn. hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot een Geest gedrenkt.** Dat is, ook het Avondmaal des Heeren, in hetwelk wij allen éénen drank uit éénen drinkbeker drinken, vermaant en verbindt ons dat wij, alle verdeeldheden vermijdende, naar enigheid staan om een geestelijk lichaam en eensgezind te zijn. Dergelijke rede gebruikt de apostel 1 Cor. 10:17, dat gelijk wij in het Avondmaal allen eens broods deelachtig zijn, wij alzo ook daardoor vermaand worden, dat wij velen één lichaam zijn.
14. **Want ook het lichaam is niet een lid, maar vele leden.**
15. **Indien de voet zeide: Dewijl ik de hand niet ben, zo ben ik van het lichaam niet; Gr. uit het lichaam niet.** Bij den voet en het oor vergelijkt de apostel hier dengen, die mindere gaven of bedieningen hebben in de gemeente, en bij de hand en het oog, die meerdere en treffelijker hebben; en vermaant daarmede de eersten, dat zij den anderen hun grote gaven en bedieningen niet moeten misgunnen, maar met hun staat en toestand tevreden zijn; Deut. 28:13. **is hij daarom niet van het lichaam?**
16. **En indien het oor zeide: Dewijl ik het oog niet ben, zo ben ik van het lichaam niet; is het daarom niet van het lichaam?**
17. **Ware het gehele lichaam** De apostel wijst hiermede aan, hoe nodig het is dat in de gemeente deze verscheidenheid der gaven en bedieningen is, tot welstand derzelve. **het oog, waar zou het gehoor zijn? Ware het gehele lichaam gehoor, waar zou de reuk zijn?**
18. **Maar nu heeft God de leden gezet, een iegelijk van dezelve in het lichaam,** Elk namelijk op zijne plaats, en elk

tot zijn bijzonder gebruik en dienst voor het gehele lichaam; zo doet hij ook aangaande de leden der gemeente, die hij schikt elk tot zijn bijzonderen dienst, en daartoe elk zijne gaven mededeelt. **gelijk Hij gewild heeft.** Zie tevoren 1 Cor. 12:11.

19. **Waren zij alle maar een lid, waar zou het** Dat is, hoe zou de gemeente kunnen bestaan, en gesticht worden? **Want één lid kan dat niet alleen doen. lichaam zijn?**
20. **Maar nu zijn er wel vele leden,** Namelijk hebbende verscheidene beroepingen, gaven en werkingen. **doch maar een lichaam.**
21. **En het oog kan niet** Dat is, degenen, die de treffelijkste beroepingen, gaven of bedieningen hebben, gelijk mede door het hoofd verstaan worden de voorstanders en regeerders der gemeente. **zeggen tot de hand: Ik heb** Dat is, tot degenen, die ook wel treffelijke gaven of bedieningen hebben, maar zo uitnemend niet als het oog. Zie Deut. 28:13. **u niet van node; of wederom het hoofd tot de voeten: Ik heb u niet van node.**
22. **Ja veeleer, de leden, die ons dunken de zwakste des lichaams te zijn, die zijn nodig.**
23. **En die ons dunken de minst** Gene ledematen, aan het lichaam van God geschapen, zijn in zichzelf onaanzienlijk; maar dat sommige daarvoor gehouden worden, dat geschiedt naar het dunken der mensen, volgens het gebruik dat zij in het lichaam hebben. **eerlijke leden des lichaams te zijn, denzelve doen wij overvloediger** Gr. *denzelve omzetten wij overvloediger eer*; namelijk met dezelve te dekken en dezelve met eerbaarheid te noemen. **eer aan; en onze onsierlijke leden** Namelijk die mismaakt, verdraaid of verkort zijn, of enig ander gebrek hebben, of die om der eerbaarheid wille moeten gedekt worden. **hebben overvloediger versiering.** Alzo men dezelfde gebreken zoekt te dekken of met enig sieraad van kleding te verschonen. Zo behoort men ook te

doen de eenvoudigen lidmaten der gemeente, die men daarom niet moet verachten, maar veel meer vereren en hunne gebreken dekken.

24. Doch onze sierlijke hebben het niet van node; Namelijk om meer versierd te worden, zijnde sierlijk genoeg van zichzelf. **maar God heeft het lichaam *alzo* samengevoegd** Gr. *tezamen gemengd, of getemperd.*, **gevende overvloediger eer** Dat is, ons lerende en bevelende door de natuurlijke eerbaarheid zulke leden te eren. **aan hetgeen gebrek *aan dezelve* heeft;**

25. Opdat geen tweedracht in het lichaam zij, maar de leden voor elkander gelijke zorg zouden dragen. Gr. *dezelve*.

26. En hetzij dat een lid lijdt, zo lijden al de Dat is, tonen metterdaad, dat het hem mede aangaat, en alles toebrengen om het lijdende lid van het lijden te bevrijden. Zo moeten ook doen de leden der gemeente Hebr. 13:3. **leden mede; hetzij dat een lid verheerlijkt wordt, zo verblijden zich al de leden mede.**

27. En gijlieden zijt het De apostel past nu de voorgaande gelijkenis op de gemeente, die het geestelijk lichaam van *Christus* is, waarvan elk gelovige in het bijzonder een lidmaat is, die zich derhalve tegen zijne medelidmaten alzo behoort te gedragen, gelijk in de gelijkenis aangewezen is, dat de uiterlijke lidmaten eens lichaams tegen elkander doen. **lichaam van Christus, en leden in het bijzonder.** Gr. *uit een deel*; dat is, elk gelovige is een bijzonder lid en deel van hetzelfde lichaam, hetwelk bestaat uit alle delen en lidmaten samengevoegd; zo moet dan elk deel in zijne orde aangezien en geacht worden, en alles toebrengen tot dienst en nut van het geheel.

28. En God heeft er sommigen in de Gemeente gesteld, ten eerste apostelen, Van het woord apostelen, zie Luk. 6:13. Dezen wordt de eerste en voornaamste plaats toegeschreven onder de kerkedienaars des Nieuwen Testaments,

omdat zij van *Christus* zelf zonder middel van mensen geroepen waren, Gal. 1:1, in het leren niet konden dwalen, door de gehele wereld gezonden werden om te prediken, en met bijzondere macht om wonderen te doen en de ongehoorzamen te straffen, voorzien waren. **ten tweede profeten,** Zie 1 Cor. 12:10, en Rom. 12:7; Ef. 4:11. **ten derde leraars, daarna** Dat is, die gewoonlijk geroepen zijn om de Schrift tot stichting der gemeente uit te leggen, en de leer derzelve tegen de valse leraars voor te staan en te verdedigen. Zie Ef. 4:11. **krachten, daarna** Dat is, die begaafd zijn met de gave om door wonderen de leer te bevestigen, en met macht om de hardnekkigen wonderbaarlijk te straffen. **gaven der gezondmakingen,** Die zulke gave hebben om door wonderen ongeneeslijke en alle andere ziekten te genezen. Zie 1 Cor. 12:9. **behulpzels,** Dat is, die de armen en zieken bezorgen en helpen. **regeringen,** Dat is, die gesteld zijn, om de gemeente in goed orde te houden en te bestieren, welke zijn de ouderlingen; Rom. 12:8; 1 Tim. 5:17. **menigerlei talen.** Gr. *soorten van tongen.* Zie 1 Cor. 12:10.

29. Zijn zij allen apostelen? Dat is, dewijl dan de dienaars der kerk niet alle enerlei, noch evenwaardige bedieningen hebben, zo behoren degenen, die de hoogste hebben, niet te verachten degenen, die een mindere hebben; noch deze behoren de anderen zulks niet te misgunnen, en alzo onder elkander te twisten, maar hun dienst, elk in het zijne, te besteden tot stichting en vrede. **Zijn zij allen profeten? Zijn zij allen leraars? Zijn zij allen krachten?**

30. Hebben zij allen gaven der gezondmakingen? Spreken zij allen met *menigerlei* talen? Zijn zij allen uitleggers? Of, *vertalers,* namelijk van vreemde talen. Zie 1 Cor. 12:10;

31. Doch ijvert naar de beste gaven; Gr. *de betere*; dat is, hoewel de gaven verscheiden zijn, de ene treffelijker dan de andere, en dat elk met het zijne tevreden zijnde, hoe gering het ook is, hetzelfde moet zien te besteden tot het meeste nut en

stichting der gemeente, zo is het nochtans ook prijselijk, dat men daarna door behoorlijke middelen trachte, dat men de beste en treffelijkste moge bekomen. **en ik wijs u een weg, die nog Gr. een weg naar uitnemendheid;** namelijk die hij in het volgende hoofdstuk 1 Cor. 13. aanwijst, welke is, dat wij alle twisting, hovaardigheid en verachting nalatende, uit en naar liefde al ons doen aanstellen. **uitnemender is.**

1 Korinthe 13

1. Al ware het, dat ik de talen Gr. *met tongen.* der mensen en der Dat is, die enige mensen ter wereld zouden mogen spreken. engelen sprak, en de liefde niet had, zo ware ik een klinkend Of, *weerklinkende.* metaal, of luidende schel geworden.
2. En al ware het dat ik de *gave* der profetie had Zie van deze gave Rom. 12:7, en 1 Cor. 12:10., en wist al de verborgenheden Zie ook van deze gave 1 Cor. 12:8,10. en al de wetenschap; en al ware het, dat ik al het geloof had, zodat ik Namelijk om allerlei wonderen te doen. Zie 1 Cor. 12:9,10. **bergen verzette,** en de liefde Dat is, een van de grootste wonderen deed, hoedanig zou zijn het verzetten van een berg van de ene plaats in een andere. **niet had, zo ware ik niets.** Dat is, zo waren de gaven mij niet nut en dienstig ter zaligheid.
3. En al ware het, dat ik al mijn goederen tot onderhoud Het Griekse woord betekent het brood in stukken of beten snijden, om iemand te spijzigen. *der armen* uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, Namelijk om *Christus'* naam en waarheid; hetwelk is het grootste werk der Christelijke kloekmoedigheid. **en had de liefde niet,** Dat is, dat niet deed uit liefde van Gods eer, en om de gemeente daarmede te stichten en in de waarheid te bevestigen, maar uit eergierigheid of andere noden en inzichten.

zo zou het mij geen nuttigheid geven.

4. De liefde is Dat is, een mens, die de rechte liefde heeft. **lankmoedig, zij is** Dat is, verdraagt door de genade des Heiligen Geestes de smaadheden en ongelijken haar aangedaan, en bedwingt den toorn en de wraakgierigheid. **goedertieren;** Dat is, genegen en bereid om een iegelijk, ook de vijanden, goed te doen. **de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet lichtvaardiglijk, zij is niet opgeblazen;** Dat is, hovaardig, eergierig, veel van zichzelf houdende en anderen verachtende.
5. Zij handelt niet ongeschiktelijk, zij zoekt zichzelf niet, Gr. *de dingen die zich zelfs zijn;* dat is, de dingen, die hun eigen voordeel aangaan, maar het welvaren des naasten en van velen. **zij wordt niet verbitterd, zij** Namelijk tot toorn, hevigheid en wraakgierigheid. **denkt geen kwaad;** Dat is, overlegt niet in haar gemoed, hoe zij den naaste enig kwaad zal doen uit wraakgierigheid. Of, vermoedt niets kwaads in het doen des naasten, uit argwaan en kwaad nadenken, of rekt het kwaad niet toe.
6. Zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar Of, *over de ongerechtigheid;* namelijk als iemand onrecht doet, of ook als iemand onrecht aangedaan wordt. **zij verblijdt zich in de waarheid;** Of, *met de waarheid;* dat is, als iemand doet, of aan iemand gedaan wordt, dat recht en behoorlijk is.
7. Zij bedekt alle dingen, Of, *verdraagt.* Want het Griekse woord betekent beide. Doch overmits van de verdraagzaamheid daarin in 1 Cor. 13:7 gesproken wordt, zo wordt het woord *bedekken* hier beter gebruikt, alzo dit ook een eigen werk der liefde is; Spreuk. 10:12; 1 Petr. 4:8. Of, *zij neemt alle dingen in het goede en ten beste.* **zij gelooft alle dingen,** Namelijk die enigszins gelooflijk en niet openbaar vals zijn, namelijk aangaande het doen zijns naasten, hetzelfde altijd ten beste duidende, zolang het

tegendeel niet blijkt. **zij hoopt alle dingen**, Namelijk van God, dat Hij hem verlossen en bijstaan zal, Job 13:15, en van de mensen, dat zij het zo kwalijk niet gemeend, gesproken of gedaan zullen hebben, of dat zij gevallen zijnde wederom zullen opstaan. **zij verdraagt alle dingen**. Dat is, lijdt alle ongelijken, haar aangedaan om des vredes wil, zonder zichzelf te wreken.

8. De liefde vergaat Gr. *valt nimmermeer uit*, gelijk Rom. 9:6. **nimmermeer**; maar Dat is, nog in dit leven laat zij niet af deze vruchten voort te brengen, en in het toekomstige leven zal zij niet ophouden, maar altijd blijven en volmaakt zijn, hoewel niet altijd met enerlei werking bezig. **hetzij profetieën, zij zullen te niet gedaan worden; hetzij talen, zij** Gr. *tongen*. Zie 1 Cor. 12:10. **zullen ophouden**; Namelijk gelijk de profetieën. **hetzij kennis, zij zal** Namelijk die onvolmaakte kennis, die wij nu verkrijgen door den dienst des Woords in dit leven, gelijk verklaard wordt in de volgende verzen. **te niet gedaan worden**.

9. Want wij kennen Namelijk nu in dit leven. **ten dele, en** Niet dat wij nu zouden weten al wat ons tot de zaligheid nodig is, Joh. 16:13; 1 Cor. 1:5; 2 Tim. 3:15, maar de apostel spreekt also ten aanzien en in vergelijking van de kennis, die wij van goddelijke zaken zullen hebben in het toekomstige leven, bij welke deze onze kennis, die wij nu hebben, maar een klein deel is te rekenen. **wij profeteren ten dele**;

10. Doch wanneer het volmaakte Dat is, de volmaakte kennis van goddelijke zaken, zoveel een bloot mens zal kunnen vatten, en ons tot volmaakte vreugde en zaligheid zal nodig zijn. **zal gekomen zijn**, Hetwelk eerst wezen zal in het toekomstige leven. **dan zal hetgeen ten dele is**, Dat is, deze onvolmaakte kennis. Zie 1 Cor. 13:8. **te niet gedaan worden**.

11. Toen ik een kind was, De apostel vergelijkt de kennis, die wij nu in dit leven hebben, bij de kennis die de kleine kinderen hebben; en de kennis, die wij in het toekomstige leven zullen hebben, bij de

kennis van volwassen mannen. Zulk een onderscheid is er tussen beide, en nog veel groter. **sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, Of, bevroedde ik, dacht ik. overlegde ik als een kind**; Namelijk met mijn verstand de dingen overwegende. **maar wanneer ik een man geworden ben, zo heb ik te niet gedaan hetgeen eens kinds was**. Dat is, die kleine, slechte en kinderlijke kennis, die bij mij was.

12. Want wij zien nu Namelijk in dit leven. **door een** Namelijk zolang wij in dit leven zijn. **spiegel** Dat is, tussen onze tegenwoordige kennis, en die wij na dit leven zullen hebben, is zodanig een onderscheid, als daar is, wanneer iemand het beeld van het aangezicht eens anderen in een spiegel ziet, en wanneer hij het aangezicht zelf aanschouwt. **in een duistere rede**, Gr. *in een raadsel*; dat is, zulk onderscheid is er ook, als wanneer iemand iets duister voorstelt in de wijze van een raadsel, en wanneer hij hetzelfde doet met klare, eigen en duidelijke woorden. **maar alsdan zullen wij zien** Dat is, kennen, namelijk God en alle goddelijke zaken. **aangezicht tot aangezicht**; Dat is, klaar en volmaakt. Zie 1 Joh. 3:2. **nu** Namelijk in dit leven. **ken ik ten dele, maar** Dat is, ook ik zelf, hoewel ik een apostel ben en opgenomen geweest in den derden hemel, en daar gehoord heb onuitsprekelijke woorden; 2 Cor. 12:4. **alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben**. Namelijk van God, die mij volkomen kent, mij liefheeft, voor den Zijne erkent, en door deze Zijne liefde dezelfde kennis mij zal geven.

13. En nu blijft geloof, hoop Dat is, hebben wij van node, dat al deze deugden in ons zijn en blijven. Want zonder geloof kunnen wij niet gerechtvaardigd worden, en is het onmogelijk Gode te behagen; en zonder hoop kan het geloof niet staande blijven, en door de liefde moet het geloof dadig zijn. **en liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde**. Gr. *meerdere*; namelijk omdat het geloof en de hoop zullen

ophouden in het toekomstige leven, omdat wij alsdan dadelijk zullen genieten en bezitten de goederen, die wij nu geloven en hopen; maar de liefde zal eeuwig blijven en volmaakt zijn. Zie 1 Cor. 13:8.

1 Korinthe 14

1. Jaagt de liefde na, Gr. *vervolgt de liefde*.

Dit is het besluit van het voorgaande hoofdstuk. **en ijvert** Dat is, tracht evenwel daarnaar, dat de een den anderen daarin moge overtreffen. **om de geestelijke** Om de buitengewone gaven te verkrijgen, die de Heilige Geest toen in velen wrocht. Zie 1 Cor. 12:1,8,9,10. Hoewel men ook moet ijveren om de gewone gaven. **gaven**, maar **meest**, dat gij moogt profeteren. Wat dit is, zie Rom. 12:7; 1 Cor. 12:10, en 1 Cor. 14:3.

2. Want die een *vreemde* taal Gr. *met een*

tong; gelijk ook in het volgende. **spreekt, spreekt niet den mensen, maar** Dat is, dat hij hen daarmede zou bekendmaken de gedachten zijns harten, hetwelk het doel is der spraak, waartoe zij gebruikt wordt. **Gode**; Dat is, dat het wel verstaan wordt door God, maar niet door de mensen. Hetwelk niet genoeg is. **want niemand verstaat *het***, Gr. *hoort het*; namelijk met verstand. Zie Gen. 11:7. **doch met den geest** Dat is, met de gave, die de Heilige Geest in hem gewrocht heeft. Of, zijn gemoed. **spreekt hij verborgenheden**. Dit kan verstaan worden, òf van de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen, Matth. 13:11; 1 Cor. 4:1, en 1 Cor. 13:2, die te treffelijk zijn, dan dat zij zonder vrucht en aandacht in onbekende taal zouden voorgesteld worden; òf dat die in onbekende taal spreekt, niet anders doet dan of hij enige verborgen dingen voorstelde, die niemand verstaan kan.

3. Maar die profeteert, Dat is, die

profetische schriften in een bekende taal uitlegt. Zie 1 Cor. 14:1. **spreekt den mensen** Dat is, spreekt alzo, dat de mensen het kunnen verstaan en daaruit vrucht

scheppen. **stichting, en vermaning en vertroosting**.

4. Die een *vreemde* taal spreekt, die sticht zichzelf; maar die profeteert die sticht de Gemeente.

5. En ik wil *wel* Dat is, ik wilde of wenste wel; zover is het vandaar, dat ik de gave van vreemde talen hiermede zou willen veracht hebben., dat gij allen in *vreemde* talen spreekt, maar meer, dat gij profeteert; want die profeteert, is meerder dan die *vreemde* talen spreekt, tenzij dan, dat hij het uitlegge, opdat de Gemeente stichting moge ontvangen.

6. En nu, broeders, indien ik tot u kwam, en sprak *vreemde* talen, wat nuttigheid Namelijk tot uwe stichting. zou ik u doen, zo ik tot u niet sprak, of in openbaring, of in kennis, of in profetie of in lering?

7. Zelfs ook de levenloze dingen, Gr. *zielloze*; dat is, muziekinstrumenten. **die geluid geven, hetzij Gr. *stem*. fluit, hetzij citer, zo zij geen onderscheid met *hun*** Dat is, verscheidenheid van tonen, maar altijd enerlei toon, hetwelk zeer onaangenaam en verdrietig is om te horen. **klank geven, hoe zal bekend worden, hetgeen op de fluit of op de citer gespeeld wordt?**

8. Want ook indien de bazuin *Of trompet*, waardoor de krijgslieden ten strijde worden vermaand en opgewekt. **een onzeker geluid** *Of, onbekend*; namelijk uit welke men niet kan verstaan, dat men daardoor vermaand en opgewekt wordt om zich tot den strijd te bereiden. Want daartoe placht een zekere soort van trompetten gebruikt te worden welke *classicum* genaamd werd. **geeft, wie zal zich tot den krijg bereiden?**

9. Alzo ook gijlieden, indien gij niet door de taal een *Of, door de tong*. duidelijke rede geeft, Dat is, woorden spreekt, die men verstaan kan, wat gij

daarmede wilt zeggen. hoe zal verstaan worden Namelijk van de toehoorders, die de talen niet verstaan. hetgeen gesproken wordt? Want gij zult zijn als die in de lucht spreekt. Dat is, enig geluid maakt en uitwerpt in de lucht, dat daar verdwijnt zonder enig nut. Zie 1 Cor. 9:26.

10. Er zijn, naar het voorvalt, Dat is, gelijk het naar gelegenheid der tijden en plaatsen gebeurt. zo vele soorten Namelijk niet alleen onder de mensen, die hun verscheidene spraken hebben, maar ook onder allerlei soorten van dieren en vogels. van stemmen in de wereld, en geen derzelve is zonder stem. Dat is, zonder zodanig een geluid, dat de mensen van enerlei taal daardoor elkander kunnen verstaan, en dat men uit het geluid van de dieren en vogels elke soort van dezelve kan onderkennen, zodat zij nog enige betekenis hebben, hetwelk in vreemde onbekende talen niet is.

11. Indien ik dan de kracht der stem Dat is, de beduidenis van hetgeen gesproken wordt niet versta. niet weet, zo zal ik hem, die spreekt, barbaars zijn; Dat is, een mens van onbekende taal. De Grieken en Romeinen noemden alle andere natiën, die hunne taal niet spraken of verstonden, *Barbaren*. Zie Hand. 28:2,4; Rom. 1:14; Col. 3:11. en hij, die spreekt, zal bij mij barbaars zijn. Gr. *in mij*.

12. Alzo ook gij, dewijl gij ijverig zijt naar Gr. *ijveraars zijt van geestelijke gaven*; dat is, om strijd daarnaar poogt, dat gij de beste geestelijke gaven moogt hebben, hetwelk een prijslijke ijver en strijd is. geestelijke gaven, Gr. *geesten*. zo zoekt dat gij moogt overvloedig zijn Gr. Of *uitnemende*. tot stichting der Gemeente.

13. Daarom, die in een *vreemde* taal spreekt, die Dat is, spreken kan en wil in de gemeente. bidde, dat hij het moge uitleggen.

14. Want indien ik in een *vreemde* taal bid, Dat is, een gebed doe openlijk in

de gemeente. mijn geest bidt *wel*, Dat is, ik doe in mijn gemoed wel een gebed door de gave des Heiligen Geestes, dat goed is. maar mijn verstand is Namelijk hetwelk ik heb van die taal, zie 1 Cor. 14:4, of de mening mijns gebeds. vruchteloos. Namelijk bij de toehoorders, die zulk een gebed niet verstaan.

15. Wat is het dan? Dat is, wat zal men dan moeten doen, om deze gave recht te gebruiken. Ik zal *wel* met den geest bidden, Dat is, ik zal wel deze gave des Heiligen Geestes gebruiken, om het gebed te doen in de gemeente in vreemde taal. maar ik zal ook met het verstand bidden; Dat is, ik zal daarbij voegen een duidelijke uitlegging, dat de toehoorders het zullen kunnen verstaan. ik zal *wel* met den geest zingen, maar Namelijk psalmen en geestelijke liedekens, in de vergadering der gemeente. ik zal ook met het verstand zingen.

16. Anderszins, indien gij dankzegt met den geest, Of *zegt*, dat is met deze gave des Heiligen Geestes begaafd zijnde, openbare dankzegging doet in de gemeente. hoe zal degene, die de plaats eens Dat is, die onder de gemene lieden of toehoorders zit. Want het schijnt dat de leraars in een bijzondere en verhevene plaats hebben gezeten in de vergaderingen. ongeleerden vervult, Gr. *idioten*; dat is, die de vreemde talen niet verstaat, en die geen openbare bediening of buitengewone gaven heeft, om in de gemeente te leren, het gebed of dankzegging te doen. amen zeggen op uw dankzegging, dewijl hij niet weet, wat gij zegt?

17. Want gij dankzegt wel behoorlijk, Dat is, gij doet wel een goede dankzegging, die u kan stichten, omdat gij de taal verstaat. maar de ander wordt Namelijk die uwe dankzegging hoort en de taal niet verstaat, waarin gij dankzegt. niet gesticht.

18. Ik dank mijn God, dat ik meer *vreemde* talen spreek, dan gij allen;

19. Maar ik wil *liever* in de Gemeente vijf woorden spreken Dat is, enige weinige. met Of, *door*. mijn verstand, Dat is, alzo dat ik mijn verstand of de gedachten mijns gemoeds uitdruk met klare, bekende en duidelijke woorden, die een iegelijk verstaan kan. opdat ik ook anderen moge onderwijzen, dan tien duizend woorden in een Dat is, een grote en lange rede; zie 1 Cor. 4:15. Waaruit klaarlijk blijkt dat diegenen regelrecht tegen de leer des apostels doen, die den godsdienst en hunne gebeden tot God doen in een vreemde taal, die zij zelf of hunne toehoorders niet verstaan, en die dezelfde gebeden met vijftigen en honderden God als toetellen. *vreemde taal*.

20. Broeders, wordt geen kinderen in het verstand Namelijk van geestelijke zaken ter zaligheid nodig., maar zijt kinderen in de boosheid, Dat is, volgt de kinderen na, niet in hun onverstand, maar in hunne eenvoudigheid, omdat de kinderen, hoewel zij geboren worden met een verdorven natuur, nochtans die nog zo metterdaad niet tonen als de volwassenen. en wordt in het verstand Namelijk van geestelijke zaken ter zaligheid nodig. volwassen. Gr. *volmaakt*; dat is, neemt dagelijks in dit verstand in zulker voege toe, dat tussen het verstand, dat gij nu hebt van geestelijke zaken, en dat gij nog zult verkrijgen, zulk een onderscheid is, als er is tussen het verstand van een kind en van een volwassen man. Want dat wij in dit leven tot de gans volmaakte kennis der geestelijke dingen niet zullen komen, heeft de apostel in het voorgaande hoofdstuk geleerd, 1 Cor. 13:9,10,11,12.

21. In de wet is geschreven: Dat is, in de Schriften des Ouden Testaments. Zie Joh. 10:34. Ik zal door lieden van andere talen, Dat is, van onbekende talen, die zij niet verstaan zullen. en door andere lippen tot dit volk spreken, Namelijk om hetzelfde daarmede te straffen. Dewijl dan God de onbekende talen en spraken als een straf gebruikt, zo behoort men dezelve in de

gemeente zonder verklaring niet te gebruiken, overmits zulks zou strekken meer tot straf dan tot stichting derzelve. Zie verdere verklaring Jes. 28:11. en ook alzo zullen zij Mij niet horen, zegt de Dat is, niet verstaan. Heere.

22. Zo dan, de *vreemde* talen zijn tot een teken niet Namelijk van Gods toorn. dengenen, die geloven, maar den ongelovigen; en Dat is, die hardnekkig het Woord Gods verwerpen, dien zendt God tot ene straf wat tot hen gesproken wordt in een onbekende taal. de profetie Zie 1 Cor. 14:3,4. niet den ongelovigen, maar Want hoewel de profetie ook kan dienen om een ongelovige te bekeren, nochtans alzo de ongelovigen in de vergadering niet veel komen, zo wordt zij voornamelijk aangesteld om de gelovigen te vermanen, vertroosten en versterken. dengenen, die geloven.

23. Indien dan de gehele Gemeente bijeenvergaderd ware, en zij allen in *vreemde* talen spraken, en enige ongeleerden of ongelovigen inkwamen, Namelijk die nog tot den Christelijken godsdienst niet bekeerd zijn. zouden zij niet zeggen, dat gij uitzinnig waart? Namelijk als gij voor het volk spreekt hetgeen zij niet verstaan, hetwelk gen wijze maar uitzinnige lieden doen. Waardoor dan een ongelovige meer en meer van den Christelijken godsdienst vervreemd wordt, als die hem schijnen zou de mensen uitzinnig te maken.

24. Maar indien zij allen profeteerden, en een Namelijk die de gaven der profetie hebben, de een na den ander. Zie 1 Cor. 14:28,29,30. ongelovige of ongeleerde inkwame, die wordt van allen Namelijk die de gave van profetie in de gemeente recht gebruiken. overtuigd, en hij wordt Of, *bestraft*; dat is, overwonnen in zijne conscientie dat de Christelijke religie de rechte en ware religie is. van allen Namelijk die de gave van profetie in de gemeente recht gebruiken. geoordeeld. Dat is, veroordeeld, namelijk

over zijn voorgaande zonden, en indien hij hetgeen door het profeteren uit Gods Woord voorgesteld wordt niet met waar geloof wil aannemen, zo wordt hij buiten alle onschuld gesteld. Zie Hand. 24:25.

25. En alzo worden de verborgene dingen zijns harten openbaar; en alzo, vallende op *zijn* Namelijk degene, die door het profeteren in zijn hart overtuigd is van de waarheid van den Christelijken godsdienst, die zal zich terstond met allen eerbied begeven om den waren God te dienen en den Christelijke godsdienst voor den waren te belijden. **aangezicht**, zal hij **God aanbidden, en verkondigen, dat God waarlijk** Dat is, dat in uwe gemeente de ware religie recht geleerd en geoefend wordt. **onder u is.** Gr. *in u*.

26. **Wat is het dan,** Dat is, dewijl hetgeen tevoren gezegd is, alzo inderdaad is, wat zal men dan verder doen? Hier begint de apostel enige regelen voor te schrijven, die men in de gemeente moet onderhouden in het gebruiken der gaven. **broeders? Wanneer gij samenkomt, een iegelijk van u, heeft hij een psalm, heeft Of, lofzang;** namelijk door ingeven des Heiligen Geestes van hem gemaakt tot Gods eer en stichting der gemeente. **hij een leer, heeft hij een vreemde taal, heeft hij een openbaring, heeft hij een uitlegging; laat alle dingen geschieden tot stichting;**

27. En zo iemand een *vreemde taal* spreekt, **dat** het door twee, of ten Dat is, dat niet velen daarmede den tijd doorbrengen; doch zo men immers vreemde talen wil spreken, dat zulks van zo weinigen geschiede, als het doenlijk is. **meeste drie geschiede, en bij beurte; en dat een het uitlegge.**

28. Maar indien er geen uitlegger is, Namelijk òf hij zelf, die vreemde talen spreekt, òf een ander, die de gave heeft om deze vreemde talen over te zetten in bekende te vertalen. **dat hij zwijge in de Gemeente; doch dat hij tot zichzelf** Of, *bij zichzelf*, in het

bijzonder, niet openlijk in de gemeente. **spreke, en tot God.** Namelijk inwendig God, die de gedachten des harten weet en alle talen verstaat, aanroepende en dankende.

29. En dat twee of drie Namelijk om den tijd met profeteren alleen niet door te brengen. **profeten** Zie 1 Cor. 14:3,4. **spreken, en dat** Namelijk in de gemeente, en dat bij beurte, 1 Cor. 14:27. **de anderen** Namelijk die dezelfde gaven van profeteren hebben, of de gave van de geesten te onderscheiden. **oordelen.** Namelijk of die profetie overeenkomt met Gods Woord, aan welke alle leringen en openbaringen moeten getoetst worden. Zie Jes. 8:20; Joh. 5:39.

30. Doch indien een ander, Namelijk die mede de gave van profeteren heeft. **die er zit, iets geopenbaard is,** Namelijk dat den anderen, die daar spreekt, òf niet, òf niet zo klaarlijk is geopenbaard, als aan hem. **dat de eerste zwijge.** Namelijk om plaats te geven aan dien tweede, om te spreken.

31. Want gij kunt allen, de een na den ander profeteren, opdat zij allen leren, en allen getroost worden. Of, *vermaand*.

32. En de geesten der Dat is, de leringen, die de profeten door de gave en ingevening des Heiligen Geestes voorstellen. **profeten zijn den profeten** Dat is, staan onder het oordeel van de andere profeten, die hen horen, aan welk oordeel zij ook zich gaarne onderwerpen. Want hoewel deze profetering van den Heiligen Geest, die niet dwalen kan, werd ingegeven, zo werd nochtans niet altijd aan één alles geopenbaard, en hetgeen den een geopenbaard werd, dat werd ook dikwijls meer anderen mee geopenbaard. Daar zou ook van enige profeten iets van het hunne daarbij gemengd kunnen worden. Zo moet dan beproefd en geoordeeld worden van de anderen of de profetering ook geschiedt door ingevening des Heiligen Geestes en naar de mate des geloofs. Zie Jes. 8:20; Rom. 12:7. **onderworpen.**

33. Want God is geen *God* van Of, *geen auteur, of liefhebber.* **verwarring, maar**

van vrede, Of, *beroerte*. gelijk in al de
Namelijk van mij geleerd wordt. Of, nodig is.
Gemeenten der heiligen.

34. Dat uw vrouwen in de
Gemeenten zwijgen; want het is Dat
is, openlijk niet spreken tot de gemeente, al
zijn zij ook met goede kennis begaafd. Zie 1
Cor. 11:5. haar niet toegelaten te
spreken, maar Namelijk openlijk in de
gemeente iets te leren of voor te stellen. Zie 1
Tim. 2:12. *bevolen onderworpen te
zijn*, Namelijk den mannen, om van hen
onderwijzing te ontvangen. Want die een
ander in openbare vergaderingen onderwijst,
heeft daardoor enig gezag over of boven
dengene, die onderwezen wordt. gelijk ook
de wet zegt. Namelijk Gen. 3:16.

35. En zo zij iets willen leren, laat
haar Dat is, van enige leerstukken breder
onderwezen worden. te huis haar eigen
mannen Namelijk zo die bekwaam zijn om
haar te onderwijzen; anderszins zo mogen zij
ook wel in het bijzonder de leraars der
gemeente of enige andere eerlijke en
beschaafde mannen ondervragen. vragen;
want het staat lelijk voor de
vrouwen Dat is, onbetamelijk, kwalijk
passende, omdat daarmede de orde
omgekeerd wordt, die God gesteld heeft
tussen man en vrouw, en dat zulks ook strijd
tegen de eerbare schaamte, die bij de
vrouwen behoort te zijn., dat zij in de
Gemeente spreken.

36. Is het Woord Gods van u
uitgegaan? Of is het tot u alleen
gekomen? Dat is, gij gedraagt u zo
hoogmoedig, alsof gij alleen alle wijsheid
hadt. Een ernstige bestraffing van die
hoogmoedige geesten, waarmede ook
meteen getoond wordt dat zij geen reden
hebben om zich zo te verheffen.

37. Indien iemand meent een profeet
te zijn, Dat is, met de gave van profeteren
begaafd is inderdaad, of zulks zich laat
voorstaan, en voor zodanig zich uitgeeft. of
geestelijke, die erkenne, dat,
hetgeen ik u schrijf, des Heeren

geboden zijn. Namelijk *Jezus Christus*, die
als onze Heere macht heeft om ons te
gebieden, en wij, Zijne dienstknechten,
schuldig zijn te gehoorzamen.

38. Maar zo iemand onwetend is, Dat
is, moedwillig hetzelfde niet wil weten of
erkennen. die zij onwetend. Dat is, alzo
hij moedwillig in zijne onwetendheid wil
blijven, en zich door mijn schrijven niet laat
onderrichten, die mag zulks doen op zijn
eigen gevaar; ik wil mij met dezulken niet
bemoeien, alzo ik het mijne gedaan heb om
hen uit die onwetendheid te brengen. Zie
dergelijke manier van spreken Openb. 22:11.

39. Zo dan, broeders, ijvert om te
profeteren, en verhindert niet Dat is,
hoewel ik acht dat het profeteren meer
stichting voortbrengt in de gemeente dan met
vreemde talen te spreken, zo wil ik daarmede
het gebruik van vreemde talen niet ten
enenmale verworpen of verhinderd hebben,
als het maar behoorlijk geschiedt en met
uitlegging. in *vreemde talen te
spreken*.

40. Laat alle dingen Die te doen zijn in de
vergaderingen der gemeente, als daar zijn
profeteren, of het Woord Gods prediken, de
algemene gebeden en dankzeggingen doen,
de sacramenten bedienen en dergelijke.
eerlijk en Of *geschikt*; zodat het een goede
gedaante hebbe, die betamelijk is aan de
Christelijke eerbaarheid en eenvoudigheid.
met orde geschieden. Dat is, zonder
verwarring, elk op zijn behoorlijken tijd,
beurt, plaats, enz.

1 Korinthe 15

1. Voorts, broeders, ik maak u bekend
Dat is, ik breng u wederom in gedachtenis.
het Evangelie, dat ik u verkondigd
heb, Gr. *geëvangeliseerd*. hetwelk gij ook
aangenomen hebt, Namelijk tot het
geloof. in hetwelk gij ook staat; Dat is,
tot nog toe standvastig zijt gebleven.

2. Door hetwelk gij ook zalig wordt,
indien Of, *zalig zult worden*. gij het
behoudt op zodanige Of, *onthoudt met
wat reden, of woorden*. wijze, als ik het u

verkondigd heb; tenzij dan dat gij tevergeefs geloofd hebt.

3. **Want ik heb ulieden ten eerste** Dat is, voornamelijk als de eerste en voornaamste hoofdstukken van onzen Christelijken godsdienst, 1 Cor. 2:2; 2 Tim. 2:8. Of, *onder de eerste*, namelijk hoofdstukken des Evangelies; Hebr. 6:2. **overgegeven** Namelijk met leren en prediken., **hetgeen ik ook** Namelijk van God en onzen Heere *Jezus Christus*. Zie 1 Cor. 11:23. Zodat dit niet is ene leer door mij of enige mensen bedacht, maar van God gekomen en ons van Hem gegeven om den mensen te verkondigen. **ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor onze zonden**, Namelijk om voor dezelve daardoor te voldoen, tot onze verzoening; 1 Petr. 3:18. **naar de Schriften;**
4. **En dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften;**
5. **En dat Hij is van Cefas gezien**, Dat is, van Petrus. Zie van dezen naam Joh. 1:43; 1 Cor. 1:12; Gal. 2:9. **daarna van de twaalven**. Namelijk apostelen, die, hoewel zij toen maar elf waren, door Judas' uitvallen het getal verminderd zijnde, nochtans den naam van dat getal behielden, alzo het kort daarna wederom vervuld werd. Zie Joh. 20:24; Hand. 1:25.
6. **Daarna is Hij gezien van meer dan** Wanneer dit geschied is, wordt van de evangelisten niet beschreven. Sommigen menen dat het geschied is op den Olijfberg, als Hij ten hemel opgevaren is; Luk. 24:50; Hand. 1:9. Anderen menen dat dit geschied is in Galilea, waar Hij vele discipelen had. Zie Matth. 28:7. **vijfhonderd broeders op eenmaal, van welken het meren deel nog over is, en sommigen ook zijn ontslapen**. Dat is, gestorven zijn. Zie Ps. 13:4; Dan. 12:2; Matth. 9:24, en Matth. 27:52; Hand. 7:60; 1 Cor. 7:39, en 1 Cor. 11:30, en ook hier 1 Cor. 15:18,20,51. # 1Co 15.51
7. **Daarna is Hij gezien van Jakobus**, Onder de apostelen zijn er twee geweest, die Jakobus genaamd zijn. Een die een zoon van

Zebedeus was en een broeder van Johannes, Matth. 4:21, en Matth. 10:2, van Herodes gedood, Hand. 12:2; en een, die een zoon van Alfeus was, toegenaamd de kleine, Mark. 15:40, en de broeder des Heeren, Gal. 1:19, omdat hij een zoon was van de zuster der moeder onzes Heeren. Zie de aantekeningen Mark. 15:40; Hand. 12:2,17, en Hand. 15:13. Van wien van beiden dit verstaan moet worden, is onzeker, alzo de Evangelisten van deze verschijning ook geen gewag maken. # Ac 15.13 **daarna van al de apostelen**. Waardoor sommigen verstaan de apostelen, of al de elf tezamen zijnde bijeenvergaderd, en dat 1 Cor. 15:5 dezelve ook verstaan worden, toen zij zonder Thomas waren vergaderd; Joh. 20:24. Doch anderen verstaan het niet alleen van de twaalven, 1 Cor. 15:5, maar ook van al de anderen, die van hem uitgezonden waren, om het Evangelie te prediken; Luk. 10:1; Rom. 16:7.

8. **En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geborene, gezien.**
9. **Want ik ben de minste van de apostelen, die niet waardig ben Gr. niet genoegzaam. een apostel genaamd te worden, daarom dat ik de Gemeente Gods vervolgd heb.**
10. **Doch door de genade Gods ben ik, dat ik ben; Namelijk een gelovig Christen en bovendien een apostel des Heeren. en Zijn genade, die aan mij Of, in mij, tegen mij. bewezen is, is niet ijdel geweest**, Dat is, niet zonder vele vruchten voort te brengen. **maar ik heb overvloediger gearbeid dan** Namelijk zo in het bedienen van het apostelschap, als in het verdragen van allerlei verdrukking en vervolging, die hij beschrijft 2 Cor. 11. **zij allen; doch niet ik, maar de** Namelijk als door mijn eigen krachten dat werkende, overmits ik daarvan maar een instrument ben. **genade Gods, Die met mij is.**
11. **Hetzij dan ik, hetzij zijlieden**, Namelijk de andere apostelen. Zie 1 Cor. 15:10. **alzo prediken wij**, Namelijk dat *Christus* gestorven is voor onze zonden,

begraven, en opgestaan van de doden. Zie 1 Cor. 15:3,4. en alzo hebt gij geloofd.

12. Indien nu Christus gepredikt wordt, Namelijk van mij en van de andere apostelen. dat Hij uit de doden opgewekt is, hoe zeggen Dat is, hoe kan dan bestaan hetgeen sommigen zeggen? Deze vraag brengt mede ene berisping en aanwijzing van de ongerijmdheid dezer dwaling. sommigen onder u Zo was dan deze dwaling niet der gehele gemeente gemeen, maar sommigen alleen, wier namen niet uitgedrukt worden, gelijk 2 Tim. 2:17, opdat hij hen door hen te beschamen van de bekering niet zou afschrikken., dat er geen opstanding der doden is? Dat is, wezen zal in de laatste toekomst van *Christus*.
13. En indien er geen opstanding der doden is, zo is Christus ook Dat is, zo zal deze ongerijmdheid daaruit moeten volgen, dat *Christus* niet opgewekt is uit de doden. De reden hiervan is, omdat *Christus* het hoofd is en de gelovigen Zijne leden zijn, die tezamen één lichaam maken. Zo de leden niet levend zouden gemaakt worden, zo zou het hoofd ook niet levend zijn. Want het zou een wanschapen lichaam zijn, waarvan het hoofd zou leven en de leden dood zijn en blijven. niet opgewekt.
14. En indien Christus niet opgewekt is, zo is dan onze prediking Dat is, mijne en der andere apostelen. ijdel, en Dat is, vals, onwaarachtig. ijdel is ook uw Dat is, uw geloof heeft geen vasten grond, en het zal het einde deszelve niet bekomen, hetwelk is de zaligheid der zielen. geloof.
15. En zo worden wij ook bevonden valse getuigen Gods; want wij hebben Of, omdat wij tegen God getuigd hebben. van God getuigd, dat Hij Christus opgewekt heeft, Dien Hij niet heeft opgewekt, zo namelijk de doden niet opgewekt worden.
16. Want indien de doden niet opgewekt worden, zo is ook Christus De reden van dit gevolg, zie de

aantekeningen, 1 Cor. 15:13. niet opgewekt.

17. En indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof tevergeefs, Namelijk overmits gij gelooft, dat *Christus* om uwer zonden wil overgeleverd is in den dood, en om uwer rechtvaardiging is opgewekt, Rom. 4:25, hetwelk tevergeefs zou geloofd worden zo Hij niet opgewekt ware. Zie 1 Cor. 15:14. zo zijt gij nog Dat is, om uwer zonden wil de verdoemenis nog onderworpen, alzo het een bewijs zou wezen dat door *Christus* voor uwe zonden niet zou voldaan zijn, indien Hij in den dood gebleven ware. in uw zonden.
18. Zo zijn dan ook verloren, die in Christus Dat is in het geloof van *Christus*, en in de hoop der zalige opstanding door *Christus*; 1 Thess. 4:14; Openb. 14:13. ontslapen zijn. Dat is, gestorven. Zie 1 Cor. 15:6.
19. Indien wij alleenlijk in dit leven Dat is, ziende alleenlijk op die dingen, of alleen om die dingen, die dit leven aangaan, en die ons in dit leven zouden kunnen toekomen; hetwelk zou zijn indien er gene opstanding der doden zou wezen. op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen.
20. Maar nu, Christus is opgewekt uit de Dat is, uit de voorgaande bewijsredenen blijkt dat het zeker is, dat *Christus* van de doden is opgewekt. doden, en is de Eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn. Namelijk in *Christus*. Zie 1 Cor. 15:18.
21. Want dewijl de dood door een mens is, Namelijk Adam, 1 Cor. 15:22. zo is ook de Dat is, zo heeft ook God geordineerd dat de opwekking der doden door een mens zou gedaan worden. opstanding der doden door een Mens.
22. Want gelijk zij allen Namelijk gelovigen, die in *Christus* zijn ontslapen; gelijk de tegenstelling hier vereist. Want hoewel *Christus* alle mensen in het algemeen zal opwekken, ook de goddelozen en ongelovigen, als hun rechtvaardige rechter, om hen aan lichaam en ziel eeuwiglijk te

straffen, Matth. 25:32; Joh. 5:28; Hand. 24:15; 2 Cor. 5:10; Openb. 20:12,13, zo worden hier nochtans verstaan degenen, die van *Christus* zijn en die Hij opwekken zal als hun hoofd, waarvan hij de eersteling is, 1 Cor. 15:23. **in Adam** Of, *door Adam*; dat is, door de zonde die Adam heeft gedaan, en al zijne nakomelingen in hem, als zijnde in zijne lenden; Rom. 5:12. **sterven, alzo zullen** Dat is, de schuld en noodzakelijkheid van te sterven, of van den tijdelijken dood *want van deze wordt hier alleen gesproken* over zich gehaald en gebracht hebben. **zij ook in Christus** Of, *door Christus*. **allen** Namelijk gelovigen, die in *Christus* zijn ontslapen; gelijk de tegenstelling hier vereist. Want hoewel *Christus* alle mensen in het algemeen zal opwekken, ook de goddelozen en ongelovigen, als hun rechtvaardige rechter, om hen aan lichaam en ziel eeuwiglijk te straffen, Matth. 25:32; Joh. 5:28; Hand. 24:15; 2 Cor. 5:10; Openb. 20:12,13, zo worden hier nochtans verstaan degenen, die van *Christus* zijn en die Hij opwekken zal als hun hoofd, waarvan hij de eersteling is, 1 Cor. 15:23. **levend gemaakt worden.** Dat is, opgewekt uit de doden. Want daarvan wordt hier gesproken, niet van de geestelijke levendmaking.

23. Maar een iegelijk in zijn orde: de eersteling Christus Dat is, gelijk tussen de opoffering der eerstelingen en het inzamelen der vruchten enigen tijd tussenbeiden was, Exod. 23:16, en Exod. 34:22, alzo is er ook tijd tussen de opstanding van *Christus* en der gelovigen., **daarna die van Christus zijn,** Dat is, die Hem toebehoren, die Zijne lidmaten zijn, Hem door een waar geloof ingelijfd. Zie de aantekeningen op 1 Cor. 15:22. **in Zijn toekomst.**

24. Daarna zal het einde zijn, Namelijk van deze tegenwoordige eeuw of wereld, of van deze regering van *Christus*, die hij nu als Middelaar bedient. **wanneer Hij** Namelijk *Christus*. **het Koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben;** **wanneer Hij** Namelijk *Christus*. **zal te niet gedaan hebben alle**

heerschappij, en alle Dit verstaan sommigen van alle overheden, ook wettige en goede, want die zullen alsdan niet meer van node zijn; anderen, van alle heerschappij en macht, hetzi der onreine geesten, of der mensen, die zich tegen *Christus'* rijk gesteld hebben. **macht en kracht.**

25. Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al Daarom, zolang dit niet is volvoerd, zal *Christus* de gelovigen uit den dood niet opwekken. En daarna zal Hij ophouden te regeren of heersen, op zulke wijze gelijk Hij nu als Middelaar doet. **de vijanden** Namelijk Zijns koninkrijks, en voornamelijk de duivel en al zijne instrumenten, die zich tegen Hem stellen, of niet willen dat Hij over hen zal heersen; Luk. 19:27. **onder Zijn voeten zal gelegd hebben.**

26. De laatste Dat is, die laatst zal overwonnen en teniet gedaan worden. **vijand, die** Namelijk des levens en de zaligheid der mensen. Want de dood verniet het leven, en is daardoor als een vijand der natuur. **te niet gedaan wordt, is de dood.** Namelijk de tijdelijke en lichamelijke dood; want daarvan wordt hier gesproken.

27. Want Hij heeft Namelijk God de Vader. **alle dingen** En dienvolgens ook alle vijanden, waaronder ook de tijdelijke dood is. **Zijn voeten onderworpen.** Dat is, onder Hem gesteld, om al wat vijandig is teniet te doen, dat het zijn Rijk niet meer beschadige. **Doch wanneer Hij zegt, dat Hem alle dingen** En dienvolgens ook alle vijanden, waaronder ook de tijdelijke dood is. **onderworpen zijn, zo is het openbaar, dat Hij uitgenomen wordt,** Namelijk God de Vader. Of, *dat het is zonder dien.* **Die Hem alle dingen** En dienvolgens ook alle vijanden, waaronder ook de tijdelijke dood is. **onderworpen heeft.**

28. En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon Zelf onderworpen worden Namelijk afgelegd hebben, niet Zijn goddelijke natuur en macht, maar deze wijze van bediening van Zijn Middelaarsambt, welke Hij,

als een gezant des Vaders, alsdan volkomen volbracht en uitgevoerd zal hebben. **Dien, Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij** Namelijk de Vader. **alles in allen.** Dat is, zijne gemeente voorts door Hem zelf, als ware God met den Zoon en den Heiligen Geest zonder middel verheerlijke.

29. **Anders, wat zullen zij doen,** Dat is, wat nut en voordeel zullen zij voor dat doen verkrijgen? **die voor de doden** Of, *over de doden. gedoopt worden,* Of, *doping gebruiken.* Dit wordt verscheidenlijk uitgelegd. Sommigen verstaan het van het sacrament des doops, door hetwelk wij gemeenschap hebben aan den dood van *Christus*, en openlijk betuigen dat wij als voor doden en der wereld afgestorvenen willen gehouden zijn; Rom. 6:2,3. Anderen verstaan het van degenen, die met kruis en vervolging alzo worden gedoopt, dat zij gelijk als in een gedurigen dood zijn. Want alzo wordt het woord *dopen* altemet genomen; Mark. 10:38; Luk. 12:50. Enigen verstaan het van degenen, die de lichamen der doden wiessen, alzo de woorden, *voor de doden gedoopt worden,* ook wel kunnen overgezet worden, *over de doden dopen,* dat is, wassen; welke wijze van doen ten tijde der apostelen gebruikelijk was, Hand. 9:37, en het woord *dopen* altemet ook wassen betekent, Mark. 7:4; Luk. 11:38; Hebr. 9:10, hetwelk met het oogmerk des apostels ook niet kwalijk overeenkomt. **indien de doden ganselijk niet opgewekt worden? Waarom worden zij voor de doden** Of, *over de doden.* ook gedoopt?

30. **Waarom zijn ook wij alle ure in gevaar?** Namelijk van niet alleen onze goederen en goeden naam, maar ook ons leven te verliezen om *Christus'* wil. Dit zou van ons tevergeefs gedaan worden zo er gene opstanding ware.

31. **Ik sterf alle dagen,** Dat is, ik ben niet alleen in gevaar des levens, maar word ook dagelijks met zoveel verdrukkingen overvallen, dat mijn leven meer een gedurige dood is dan een leven; 2 Cor. 11:23. Zie hiervan 1 Cor. 4, en 2 Cor. 11,12. **hetwelk ik**

betuig bij onzen roem, Dat is, bij de getrouwheid, die ik in *Christus'* zaak altijd heb getoond, waarvan ik met recht mag roemen. Anders, *bij uwen roem;* dat is bij den roem, dien ik heb van u, dat ik u door mijn dienst tot het geloof gebracht heb. Zie 2 Cor. 7:4. **dien ik heb in Christus Jezus, onzen Heere.**

32. **Zo ik, naar den mens** Dat is, gelijk somtijds bij de mensen geschiedt. Of, opdat ik ook van mijzelfen wat zeg, gelijk de mensen plegen te doen; Rom. 3:5; 2 Cor. 11:16,17,21., **tegen de beesten gevochten** Dit kan verstaan worden eigenlijk, dat de apostel te Efeze in de schouwplaats den wilden beesten zou voorgeworpen zijn geweest, om van hen verscheurd te worden, zijnde nochtans van God wonderbaar daarvan verlost. Dan, alzo Lukas, beschrijvende hetgeen hem binnen Efeze overkomen is, Hand. 19, hiervan geen gewag maakt, zo verstaan sommigen dit oneigenlijk van den strijd, dien de apostel binnen Efeze gehad heeft met zijne tegenpartijen, die hij bij wilde beesten vergelijkt, omdat zij hem zochten te verscheuren en vernielen, gelijk hij den keizer Nero ook vergelijkt bij een leeuw; 2 Tim. 4:17. **heb te Efeze, wat nuttigheid is het mij, indien de doden niet** Dit kan ook bekwamelijk gevoegd worden met de volgende woorden. **opgewekt worden? Laat ons eten en drinken,** Dat is, laat ons in wellusten leven en goede sier alle dagen maken. De apostel verhaalt de woorden, die de Epicuristen plegen te gebruiken, zijnde ook verhaald Jes. 22:13, en wil zeggen dat zij daarin gelijk zouden hebben indien er gene opstanding zou zijn. **want morgen** Dat is, zeer haast. **sterven wij.** Dat is, zullen wij door den dood uit dit leven weggenomen worden.

33. **Dwaalt niet, kwade samensprekingen verderven goede zeden.**

34. **Waakt op** Namelijk uit den slaap der zorgeloosheid. **rechtvaardiglijk** Dat is, waarlijk, ernstig. Of, om rechtvaardig te wandelen., **en zondigt niet.** Dat is, wacht

u, dat gij niet vervalt in de gruwelijkste zonde van Epicuristerij en zorgeloosheid. **Want sommigen hebben** Namelijk van uwe gemeente, gelijk 1 Cor. 15:12. **de kennis van God niet. Ik zeg het u tot schaamte.** Dat is, opdat gij u moogt schamen dat er onder u zijn, die zulke grove en schadelijke dwalingen volgen, en daardoor te beter bewogen worden om zulke dwalingen te vlieden.

35. **Maar, zal iemand** Namelijk van die Epicuristen. **zeggen:** Dat is, hier tegenwerpen. **Hoe zullen de Gr. hoe worden de doden opgewekt?** dat is, hoe is het mogelijk, dat de doden, wier lichaam vergaan, verrot, van de beesten gegeten of met vuur verbrand zijn, enz. weder zouden levend worden? **doden opgewekt worden, en met hoedanig een** Deze vraag wordt beantwoord 1 Cor. 15:37, enz. **lichaam zullen zij komen?**

36. **Gij dwaas,** Dit zegt de apostel niet, om te scheiden, Matth. 5:22, maar om aan te wijzen hun onverstand in deze zaak; Gal. 3:1. **hetgeen gij zaait, wordt niet levend, Gr. wordt niet levend gemaakt;** dat is, wast niet op en brengt gene vruchten voort; want ook het gewas der aarde heeft zijn leven. **tenzij dat het gestorven is;**

37. **En hetgeen gij zaait, daarvan zaait gij het lichaam niet, dat worden zal,** Dat is, dat voortkomen en wassen zal uit het gezaaide zaad. **maar een bloot graan,** Namelijk dat dor en verstorven schijnt te zijn. **naar het voorvalt,** Dat is, gelijk bijvoorbeeld. **van tarwe, of van enig der andere granen. Of, der andere zaden.**

38. **Maar God geeft hetzelfde een lichaam, gelijk Hij wil, en aan een iegelijk zaad zijn eigen lichaam.** Dat is, van dezelfde soort zijnde waar het zaad van is, uit hetwelk het voortkomt.

39. **Alle vlees is niet** Dewijl tegen geworpen zij kunnen worden: Nademaal het vlees van andere dieren niet opgewekt wordt, dat alzo het vlees der mensen ook niet zal opgewekt worden, aangezien het enerlei schijnt te zijn, zo antwoordt de apostel dat er

onderscheid tussen het vlees der mensen en van andere dieren. De reden wordt niet uitgedrukt, maar is deze de voornaamste, omdat het vlees der mensen door een redelijke en onsterflijke ziel levendgemaakt is geweest, en het lichaam der andere dieren door een onredelijke ziel, die met het vlees sterft en vergaat, en ook omdat God aan de redelijke mensen, niet aan de onredelijke dieren, Zijne genade en rechtvaardigheid, naar lichaam en ziel, eeuwig wil betonen. **hetzelfde vlees;** Dat is, van enerlei gehalte; alzo dat het met het ene vlees zou moeten gaan gelijk met het andere. **maar een ander is het vlees der mensen, en een ander is het vlees der beesten, en een ander der vissen, en een ander der vogelen.**

40. **En er zijn hemelse lichamen,** Dat is, die in den hemel zijn, of met hemelse hoedanigheden begaafd; gelijk er zijn de sterren des hemels, en gelijk wezen zullen de verheerlijkte lichamen der gelovigen. **en er zijn aardse lichamen;** Dat is, die òf van de aarde voortgekomen zijn, òf op de aarde zijn, en aan aardse hoedanigheden onderworpen. **maar een andere is de heerlijkheid der** Dat is, de glans en hoedanigheid. **hemelse, en een andere der aardse.**

41. **Een andere is de heerlijkheid der zon, en een andere is de heerlijkheid der maan, en een andere is de heerlijkheid der sterren;** want Dat is, der andere sterren. Want ook de zon en de maan zijn sterren. **de ene ster verschilt in heerlijkheid van de andere ster.**

42. **Alzo zal ook** Dat is, gelijk er onderscheid is tussen vlees en vlees, en tussen lichamen en lichamen, in heerlijkheid, zo zal ook in de opstanding onderscheid zijn tussen de hoedanigheden onzer lichamen, die wij nu hebben op de aarde en die wij hebben zullen na de opstanding in den hemel. **de opstanding der doden zijn. Het lichaam wordt** Dat is, deze onze lichamen, die wij nu op de aarde hebben, worden afgelegd, zijnde nu de verderfelijkheid

onderworpen; maar opgewekt zijnde, zullen zij voortaan onverderfelijk zijn; blijvende wel dezelfde lichamen, maar begaafd met andere hoedanigheden. **gezaaid in verderfelikheden, het wordt opgewekt in onverderfelikheden;**

43. **Het wordt gezaaid in oneer, het wordt** Dat is, zijnde een dood lichaam, dat lelijk en onaangenaam is om te zien en te handelen. Zie Filipp. 3:21. **opgewekt in heerlijkheid;** Dat is, schoon en blinkende, gelijk de sterren en de zon; Matth. 13:43, en Matth. 17:2. **het wordt gezaaid in zwakheid,** Dat is, zijnde allerlei zwakheid, krankheid en mismaaktheid onderworpen. **het wordt opgewekt in kracht.** Namelijk om alle verderfelijkheid tegen te staan en te weren, en om zichzelf krachtig en haastig te bewegen gelijk de mens zal willen.
44. **Een natuurlijk lichaam wordt er** Gr. *ziellijk*, dat is, dat van de ziel bewogen wordt in alle natuurlijke werkingen, tot voedsel, beweging, voortteling en dergelijke, strekkende. **gezaaid, een geestelijk lichaam wordt er** Dat is, niet ten aanzien van het wezen, maar alleen ten aanzien van de geestelijke hoedanigheden, waarmede het versierd zal wezen, en omdat het door den Geest Gods zal bewogen worden, de ziel met het licht des Geestes vervuld zijnde. **opgewekt. Er is een natuurlijk lichaam, en er is een geestelijk lichaam.**
45. **Alzo is er ook geschreven: De eerste** Namelijk Gen. 2:7. **mens Adam is geworden tot een levende ziel;** Dat is, nadat God zijn lichaam geschapen had uit het stof der aarde, heeft Hij hem een redelijke en onsterflijke ziel ingeblazen, waardoor het lichaam levend is gemaakt en bewogen wordt, en alzo heeft hij boven het verstand, ook een dierlijk of natuurlijk leven, gelijk andere dieren, ontvangen. **de laatste Adam** Namelijk *Jezus Christus*, die ook tegen den eersten Adam gesteld wordt, Rom. 5:17,18,19. Deze woorden worden hier verhaald gelijk daar of ergens elders geschreven, maar worden van den apostel

gesteld tegen hetgeen van den eersten Adam gezegd is, dat namelijk gelijk wij van den eersten Adam een natuurlijk of dierlijk lichaam ontvangen hebben, wij ook alzo door den tweeden Adam, namelijk *Christus*, een geestelijk lichaam zullen verkrijgen. **tot een levendmakenden Geest.**

46. **Doch het geestelijke is** Namelijk lichaam. Zie 1 Cor. 15:44. **niet eerst, maar het natuurlijke, daarna het geestelijke.**
47. **De eerste mens is** Namelijk Adam. **uit de aarde,** Namelijk ten aanzien van de stof, waaruit zijn lichaam geschapen is; Gen. 2:7. **aards;** Dat is, hebbende een lichaam, dat aards is en na den val sterfelijk en verderfelijk is geworden; Gen. 3:19. Gr. *van stof*; namelijk der aarde. **de tweede Mens is de Heere uit den hemel.** Dat is, de hemelse Heere, gelijk in de volgende verzen uitgelegd wordt. Anderen lezen: *is hemels uit den hemel*, om de tegenstelling hare volle betekenis te beter te geven. Maar alle Griekse boeken lezen: *de Heere uit den hemel*, en dat past ook wel op de tegenstelling, alzo de apostel hier tegen elkander stelt niet den oorsprong der lichamen, maar de afkomst en waardigheid van beide deze personen, die elk zodanig lichamen aan degenen, die van hen afkomstig zijn, mededelen als zij zelf hebben, 1 Cor. 15:48. En Hij wordt gezegd uit den hemel te zijn, niet ten aanzien dat zijn menselijke natuur uit enige hemelse stof zou zijn voortgebracht, maar ten aanzien dat Hij, mens zijnde, ook waarachtig God is in één persoon, en die nu, in den hemel zijnde, een verheerlijkt lichaam heeft, dat met hemelse en geestelijke hoedanigheden versierd is.
48. **Hoedanig de aardse is,** Dat is, hoedanig lichaam Adam na den val gehad heeft, namelijk sterfelijk en verderfelijk. **zodanige zijn ook de aardsen; en hoedanig de hemelse is,** Dat is, zulk een lichaam als *Christus* nu in den hemel heeft, namelijk verheerlijkt, onsterfelijk, onverderfelijk, enz. **zodanige zijn ook de hemelsen.**
49. **En gelijkerwijs wij het beeld des aardsen** Dat is, Adam hier gelijkvormig zijn

in sterfelijkheid en verderfelijkheid; Gen. 5:3. **gedragen hebben, *alzo* zullen** Dat is, zo zullen wij ook *Christus* gelijkvormig zijn in heerlijkheid en onsterfelijkheid; Rom. 8:17,29; Filipp. 3:21; 1 Joh. 3:2. **wij ook het beeld des hemelsen dragen.**

50. Doch dit zeg ik, broeders, dat **vlees en bloed** Dat is, zulke lichamen, die verderfelijk zijn, gelijk het vlees en bloed in dit leven is, en dat ten aanzien dat zij zodanig zijn gelijk in het volgende verklaard wordt. Zie Gal. 1:16; Ef. 6:12; Hebr. 2:14. **het Koninkrijk Gods niet beerven kunnen, en de verderfelijkheid beerft de onverderfelijkheid niet.**

51. Ziet, ik zeg u een verborgenheid: **wij zullen wel niet allen ontslapen,** Dat is, sterven; hetwelk niet strijd met hetgeen staat Hebr. 9:27. Want aldaar wordt gesproken van de gewone wet der natuur, en niet van hetgeen in het laatst van de wereld God aan sommigen zal willen doen. Ook zal deze verandering denzulken wezen in plaats van den dood. **maar wij zullen allen veranderd worden;** Dat is, van sterfelijk onsterfelijk worden. Hetwelk niet alleen den gelovigen zal geschieden, maar ook den ongelovigen, doch tot verscheiden doeleinden; dezen om den eeuwigen dood onderworpen te zijn, en genen om de eeuwige gelukzaligheid te genieten; en ook op verscheidene wijzen: der gelovigen lichamen bekleed met heerlijkheid, en die der ongelovigen met smaadheid; Dan. 12:2; Joh. 5:29. En deze verandering zal geschieden niet in het wezen der lichamen, maar in hunne hoedanigheden, 1 Cor. 15:48.

52. In een punt des *tijds*, Dat is, gans haastig en snel. **in een ogenblik, met de laatste bazuin;** Dat is, met een groot en verschrikkelijk geluid, gelijk daar is der bazuinen of trompetten. Dit geluid wordt genaamd *de stem des Zoons van God*, Joh. 5:28; *een geschrei en stem des Archangels en bazuin Gods*, 1 Thess. 4:16. **want de bazuin zal slaan, en de doden zullen** Dat is, die vóór dien tijd zullen gestorven zijn. **onverderfelijk opgewekt worden, en**

wij zullen veranderd Namelijk die alsdan leven zullen; zie 1 Cor. 15:51. **worden.**

53. Want dit verderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke *moet* onsterfelijkheid aandoen.

54. En wanneer dit verderfelijke zal onverderfelijkheid aangedaan hebben, en dit sterfelijke zal onsterfelijkheid aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden, Dat is, volkomenlijk vervuld worden. **dat geschreven is:** Namelijk Jes. 25:8. **De dood** Dit wordt verstaan van den tijdelijken dood, ten aanzien van de gelovigen; en kan ook verstaan worden van den eeuwigen dood. Doch de apostel past dit hier op den tijdelijken dood, gelijk uit het voorgaande blijkt. **is verslonden** Namelijk van *Christus*, 1 Cor. 15:57. Dat is, ganselijk weggenomen, dat er geen dood of sterven meer onder de mensen zal wezen. Zie dergelijke wijze van spreken 2 Cor. 5:4. **tot overwinning.** Dat is, dat Hij gans overwonnen, weggenomen en teniet gedaan is; Openb. 21:4. Het Hebreeuwse woord, dat Jesaja hier gebruikt kan ook overgezet worden *in eeuwigheid*.

55. **Dood, waar is uw** Dat is als een triomflied, dat de apostel zingt over de overwinning van den dood, genomen, zo het schijnt, uit den profeet Hosea, Hos. 13:14, hoewel met enige verandering en bijvoeging van woorden. **prikkel?** Namelijk waarmede gij ons mensen den doodsteek pleegt te geven. **Hel, waar is** Of *graf*, want het Hebreeuwse woord *Scheol*, en het Griekse *Hades*, welke van den profeet en van den apostel hier gebruikt worden, betekent beide. Het schijnt dat het hier voornamelijk het graf betekent, dewijl de apostel hier handelt van de wegdoening des tijdelijken doods. **uw overwinning?** Namelijk waardoor gij de doden onder uw geweld tot nog toe gehouden hebt, die gij alsdan weder zult moeten geven, en niet langer onder uw geweld kunnen behouden. Zie Openb. 20:13,14.

56. **De prikkel nu des doods is de zonde;** Want om der zonde wil heeft de dood macht over ons, en is overzulks gelijk als het wapen om ons te doden; Rom. 5:12, en Rom. 6:23. **en de kracht der zonde is de wet.** Want de zonde wordt niet gekend noch toegerekend dan door de wet; en als de wet iets gebiedt, zo streeft ons verdorven vlees daartegen des te meer, om te doen wat verboden is. Zie Rom. 5:13, en Rom. 7:7,8,13.

57. **Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus.** Die deze overwinning heeft te weeggebracht, niet voor zichzelf maar voor ons, als Hij door Zijnen dood volkomen voor de zonden, naar eis der wet, betaald heeft, en door kracht Zijner opstanding onze zielen wederbaart, en onze lichamen ten uitersten dage zal opwekken in heerlijkheid.

58. **Zo dan, mijn geliefde broeders! Zijt standvastig** Of, *wel gegrond*, namelijk in het geloof., **onbewegelijk, altijd** Namelijk tegen de stormwinden of watervloeden van verzoeken. **overvloedig zijnde** Dat is, met een ernstigen ijver en vlijt altijd voortgaande en toenemende. **in het werk des Heeren,** Dat is, in het werk, dat de Heere door den dienst der apostelen in uwe harten gewrocht heeft, of dat Hij ons gebiedt dat wij doen zullen; Joh. 6:29. **als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere.**

1 Korinthe 16

1. **Aangaande nu de verzameling** Namelijk der penningen, die vergaderd worden uit de gemeente., **die voor de heiligen** Dat is, voor de arme gelovigen te Jeruzalem zijnde, onder wie groot gebrek was, zo vanwege den duren tijd, van Agabus voorzegd, Hand. 11:28, alsook om de harde vervolging tegen deze gemeente, die daardoor genoodzaakt was bijstand te verzoeken bij de Griekse gemeenten, die toen bloeiden. Van deze inzameling, zie ook Rom. 15:25,26; 2 Cor. 8:1; Gal. 2:10. **geschiedt,** gelijk als ik aan de Gemeenten in Galatie verordend heb, doet ook gij

alzo. Dat is, volgt haar voorbeeld na, zo in het mildelijk geven, Rom. 12:13, als in het onderhouden van de orde in het inzamelen, die in 1 Cor. 16:2 beschreven wordt.

2. **Op elken eersten dag** Gr. *enen*. Hebr. Zie dergelijke wijze van spreken Gen. 1:5; Dan. 9:1. Zie ook Matth. 28:1; Mark. 16:9; Luk. 24:1. **der week, legge** Gr. *der sabbaten*, waardoor de gehele week dikwijls wordt genoemd. Zie Mark. 16:9; Joh. 20:1. Deze eerste dag wordt van Johannes genaamd *des Heeren dag*, Openb. 1:10, omdat de Heere *Christus* op dien dag van de doden is opgestaan. Op dezen dag plegen de apostelen hunne vergaderingen te houden; Joh. 20:19,26; Hand. 20:7. **een iegelijk van u iets bij zichzelf** Namelijk om tot de nooddrift der armen gegeven te worden. Want altemet wat weg te leggen, bezwaart zozeer niet, en veel kleine maken een grote. **weg, vergaderende een schat,** Dat is, alzo mettertijd gelijk een schat bijeenbrengende. Of, verzekerd zijnde dat gij u daarmede een schat zult vergaderen in den hemel; Matth. 6:20. **naar dat hij welvaren verkregen** Het Griekse woord betekent eigenlijk een goeden weg of reis hebben, gelijk Rom. 1:10, en wordt bij gelijkenis voor allerlei voorspoed genomen. Elkeen moet dan geven naar dat hem de Heere gezegend heeft; 2 Cor. 8:12. **heeft; opdat de verzamelingen alsdan niet eerst** Namelijk hetwelk alsdan inderhaast zo bekwamelijk en vruchtbaar voor de armen niet zal kunnen geschieden. **geschieden, wanneer ik gekomen zal zijn.**
3. **En wanneer ik daar zal gekomen zijn, zal ik hen, die gij zult bekwaam** Namelijk om de vergaderde aalmoezen getrouw over te brengen. **achten door brieven, zenden, om uw gave naar Jeruzalem** Gr. *uwe genade*; dat is, uw aalmoes, die gij hun zult geven uit enkele goedheid en barmhartigheid, door de genade Gods. Zie 2 Cor. 8:1. **over te dragen.**
4. **En indien het der moeite waardig mocht zijn, Of, nodig is. dat ik ook zelf** De apostel biedt zijn dienst aan om die

moeite gaarne te nemen, zo het nodig geacht werd; hetwelk hij ook gedaan heeft, gelijk blijkt Hand. 24:17, en Rom. 15:25. **reizen zou, zo zullen zij met mij reizen.**

5. Doch ik zal tot u komen, wanneer ik Macedonie zal doorgegaan zijn, (want ik zal door Macedonie gaan);

6. En ik zal mogelijk bij u Dat is, indien het de Heere zal toelaten. Zie 1 Cor. 16:7; Jak. 4:15. **blijven, of ook overwinteren, Dat is, den gansen winter over bij u blijven, opdat gij mijn dienst genoegzaam moogt gebruiken. opdat gij mij moogt geleiden Dat is, enigen uit uwe gemeente, die gij daartoe bestemmen zult., waar ik zal henenreizen.**

7. Want ik wil u nu niet zien in het voorbijgaan, *Of, als doorreizende,* zonder bij u te blijven. maar ik hoop enigen tijd bij u te blijven, indien het de Dewijl Hij bijzonder door Zijn Geest onze reizen bestuurt, waar Hij ons wil heenzenden, en door denzelfden ook somtijds verhindert, dat wij niet mogen gaan waar wij voorgenomen hadden. Zie daarvan een voorbeeld Hand. 16:7. Zie ook Jer. 10:23; Rom. 1:10; Jak. 4:15. **Heere zal toelaten.**

8. Maar ik zal te Efeze Waar hij al twee jaren geweest was; Hand. 19:10. **blijven tot den pinkster dag.**

9. Want mij is een grote en krachtige Ten aanzien van den krachtigen zegen, dien de Heere geeft tot verbreiding des Evangelies en veler bekering. **deur geopend,** Dat is, goede gelegenheid wordt mij hier gegeven, om het Evangelie te verbreiden. Zie Hand. 14:27; 2 Cor. 2:12; Openb. 3:8. **en er zijn vele tegenstanders.** Namelijk die den loop des Evangelies zoeken te verhinderen; waarom mijne tegenwoordigheid hier nog nodig is, om dezelve tegen te staan en de gemeente tegen dezelve te sterken.

10. Zo nu Timotheus Zie van hem Hand. 16:1; 1 Tim. 1:2. Dezen had Paulus gezonden om met Erastus de gemeenten te bezoeken; Hand. 19:22. **komt, ziet, dat hij buiten vreze bij u zij; want hij werkt het**

werk des Namelijk van de predikatie des Evangelies; 1 Tim. 3:1. **Heeren, gelijk als ik.** Die met gelijke naarstigheit en trouw het Evangelie verkondigd, en den dienst des Woords bedient als ik, Filipp. 2:20, hoewel hij geen apostel was, maar een evangelist; 2 Tim. 4:5.

11. **Dat hem dan niemand verachte; maar geleidt hem in vrede, opdat Dat is, dat hij zeker en voorspoedig zonder zwaarigheid en gevaar tot mij mag komen. hij tot mij kome; want ik verwacht hem met de broederen.**

12. En wat aangaat Apollos, Zie van dezen Apollos Hand. 18:24, enz., en Hand. 19:1; 1 Cor. 1:12, en 1 Cor. 3:6,22. **den broeder, ik heb hem zeer Gr. veel. gebeden, dat hij met de broederen tot u komen zou; maar het was ganselijk zijn** Daarvan heeft hij zonder twijfel gewichtige redenen gehad; enigen menen om met zijne tegenwoordigheid niet te stijven de partij, die zeide: ik ben van Apollos; 1 Cor. 1:12. **wil niet, dat hij nu zou komen; doch hij zal komen, wanneer het hem wel gelegen zal zijn.**

13. **Waakt,** Namelijk tegen de listen en lagen des satans; 1 Petr. 5:8. **staat in het geloof,** Dat is, blijft standvastig; 1 Cor. 15:58. **houdt u mannelijk,** Namelijk in alle zwaarigheden en gevaren, dat gij kloekmoedig dezelve overwint. **zijt sterk.** Namelijk naar de ziel met een geestelijke sterkte aangedaan, om daardoor alle verzoekingten tegen te staan en te overwinnen.

14. **Dat al uw dingen in de liefde geschieden.**

15. En ik bid u, broeders, gij kent het huis van Dat is, het huisgezin. **Stefanas,** Zie van dezen 1 Cor. 1:16. Het schijnt dat hij diaken geweest is van de gemeente te Corinthe en een man van aanzien. **dat het is de eersteling van** Dat is, dat hetzelfde onder de eerste in Achaje geweest is, die het Evangelie heeft aangenomen en tot *Christus*

bekeerd is, en van mijzelfen gedoopt; 1 Cor. 1:16. Epenetus wordt ook alzo genaamd, Rom. 16:5, omdat hij mede een van de eersten geweest is; die daarom te meer te prijzen en in achting te houden zijn. **Achaje, en dat zij zichzelf den heiligen ten** Om de arme gelovigen te dienen met vergaderen en uitdelen der aalmoezen, en anderen handreiking te bewijzen; Hand. 6:1; Rom. 15:25. **dienst hebben geschikt; Gr. verordineerd;** dat is, hebben zichzelf vrijwillig en geheel tot dien dienst begeven, welverstaande als zij daartoe wettig zijn beroepen geweest; Hand. 6:3,5.

16. **Dat gij ook u aan de zodanigen onderwerpt,** Namelijk niet alleen door gehoorzaamheid in de zaken hunnen dienst aangaande, maar ook door eerbieding om hunnen diensten wil; Ef. 5:21. **en aan een iegelijk, die medewerkt en** Namelijk met hen, in denzelfden of gelijken dienst, die men alle, om hunnen dienst in ere moet houden; 1 Thess. 5:13. **arbeidt.**

17. **En ik verblijde mij over de aankomst** Deze drie waren van Corinthe naar Paulus gereisd, om hem den staat van de gemeente aldaar bekend te maken, die hij, om hen van alle kwaad nadenken te bevrijden, prijst, en verklaart hunne komst hem aangenaam geweest te zijn. **van Stefanus, en Fortunatus, en Achaikus, want dezen hebben vervuld hetgeen mij** Namelijk uw afwezen; dat is, ik ben door hunne komst zo vermaakt geweest, alsof ik in deze weinigen alle andere lidmaten der gemeente van Corinthe bij mij gehad had. **aan u ontbrak;**

18. **Want zij hebben mijn geest verkwikt, en** Of, *rust gegeven;* namelijk door hunne samensprekingen en onderrichtingen van de gelegenheid uwer kerk. **ook den uwen.** Namelijk omdat ik verzekerd ben, als gij zult verstaan dat mijne ziel verkwikt is, dat ook de uwe daarmede verkwikt zal worden. **Erkent dan de** Dat is, houdt hen in goede achting, waarde en liefde. **zodanigen.**

19. **U groeten de Gemeenten van Azie. U groeten zeer in den Heere Aquila** Zie van deze Rom. 16:3. Deze waren met Paulus van Corinthe naar Efeze vertrokken; Hand. 18:2. **en Priscilla, met de Gemeente, die te hunnen huize is.**

20. **U groeten al de broeders. Groet elkander met een heiligen kus.**

21. **De groetenis met mijn hand van Paulus.**

22. **Indien iemand den Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking; Maran-atha!**

23. **De genade van den** Dit is het gewone besluit van al de zendbrieven des apostels. **Heere Jezus Christus zij met u.**

24. **Mijn liefde zij met u allen in Christus Jezus. Amen.**